

ЗАЛИШАТИСЯ ЛЮДИНОЮ

*Книга про професора
Петра Івановича Мельника*

*НА ВШАНУВАННЯ ПАМ'ЯТИ
ДОКТОРА ТЕХНІЧНИХ НАУК, ПРОФЕСОРА
ПЕТРА ІВАНОВИЧА МЕЛЬНИКА
(ДО 90-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ)*

*IN HONOR OF THE
DOCTOR OF TECHNICAL SCIENCES, PROFESSOR
PETRO IVANOVYCH MELNYK
(COMMEMORATING HIS 90TH BIRTHDAY)*

REMAINING A PERSON:
(A BOOK ABOUT PROFESSOR PETRO IVANOVYCH MELNYK)

Ivano-Frankivsk
«SYMFONIA FORTE»
2021

ЗАЛИШАТИСЯ ЛЮДИНОЮ
(КНИГА ПРО ПРОФЕСОРА
ПЕТРА ІВАНОВИЧА МЕЛЬНИКА)

Івано-Франківськ
«СИМФОНІЯ ФОРТЕ»
2021

УДК 669.017-057.4:929 П.І.Мельник
М 48

Автор-упорядник: д-р філол. наук, проф. **Ігор Козлик**

Проект здійснено за базової фінансової підтримки
**М. М. Габреля, Я. І. Корнаги, М. В. Кіндрачука, В. М. Крамара,
В. М. Лагодюка, П. І. Лободи, Є. П. Матійчука, С. П. Новосядлого**

М 48 **Залишатися людиною : (Книга про професора Петра Івановича Мельника)** / автор-упор. і редактор І. В. Козлик; передм., комент, прим. І. В. Козлика. – Івано-Франківськ : Симфонія форте, 2021. – 140 с.
ISBN 978-966-286-203-4

У книзі, яка створена на основі текстового ряду документального фільму Ігоря Козлика «Залишатися людиною, або Не дати померти пам'яті» (2014), висвітлено життєвий і творчий шлях знаного українського вченого, доктора технічних наук, професора Петра Івановича Мельника (1934–2013).

Для науковців, викладачів та студентів технічних і природничих спеціальностей та всіх, хто цікавиться розвитком української науки у 2-й пол. XX – першому десятилітті XXI ст.

УДК 669.017-057.4:929 П.І.Мельник

М 48 **Kozlyk, I.V. (Author-Comp.). (2021), *Remaining a Person: (A book about Professor Petro Ivanovych Melnyk)***, Kozlyk, I.V. (Ed.), Symfoniia forte, Ivano-Frankivsk, 140 p. (in Ukrainian).

The book, which is based on the texts of Igor Kozlyk's documentary «Remaining a Person, or Do Not Let Your Memory Die» (2014), highlights the life and career of the famous Ukrainian scientist, Doctor of Technical Sciences, Professor Petro Ivanovych Melnyk (1934–2013).

For scientists, teachers and students of technical and natural specialties and for everyone interested in the development of Ukrainian science in the second half of the 20th and the first decade of the 21st century.

UDC 669.017-057.4:929 P.I.Melnyk

ISBN 978-966-286-203-4

ПЕТРО ІВАНОВИЧ МЕЛЬНИК

ЗМІСТ

Від автора-упорядника	9
Петро Іванович Мельник (<i>Біографічна довідка</i>)	11
ЗАЛИШАТИСЯ ЛЮДИНОЮ	15
Матеріали до бібліографії наукових праць професора П. І. Мельника (<i>Упор. І. В. Козлик</i>)	117
Показчик імен	135

CONTENTS

From the author-compiler	9
Petro Ivanovych Melnyk (<i>Biographical information</i>)	11
REMAINING A PERSON	15
Materials for the bibliography of scientific works by Professor P. I. Melnyk (<i>Comp. I. V. Kozlyk</i>)	117
Index of Names	135

ВІД АВТОРА-УПОРЯДНИКА

6 липня 2024 року виповниться 90 років від дня народження знаного українського вченого-металофізика, доктора технічних наук, професора Петра Івановича Мельника (1934–2013). Його життєва і професійна доля наскрізь пронизана тими драматичними і трагічними перипетіями, які визначили і долю його Батьківщини – України, без якої чи поза якою він себе не мислив. У постаті П. І. Мельника органічно злилися індивідуальні, психологічні, фахові, професійні та суспільні риси, взаємозв'язок яких утворював цілість його особистості. Петро Іванович належав до таких людей, які назавжди входять у життя тих, кому пощастило з ним зіткнутися на своїй життєвій ниві, які самим фактом свого існування дозволяють іншим людям утримувати своє життя в певних моральних межах, не чинити того, про що потім будеш жалкувати, жити чесно і повсякденно служити своєю справою людям, суспільству, нації і державі.

Усе це і зумовило не тільки появу 2014 року документальної стрічки «Залишатися людиною, або Не дати померти пам'яті» (творчий проект І. Козлика, оператор О. Ольховський)¹, а й цієї книги, яка створена на основі текстового ряду вказаного фільму.

Проте книга не дублює відео-твір. По-перше, в ній уточнено певні інформаційні дані, додано відсутні у стрічці світлини, виправлено помилки. По-друге, в окремому розділі книги представлені матеріали до бібліографії наукових праць П. І. Мельника, і це перша спроба систематизації творчого доробку вченого, яка включає також опис його архіву. При цьому книга містить численні коментарі та примітки, які створюють необхідні умови для її належного сприймання. А це особливо важливо, враховуючи, що основним адресатом усі учасники цього проекту вважають сучасну молодь, яка має знати і мати своє уявлення про те, що насправді коїлося у минулому.

Висловлюю щире вдячність за інформаційну допомогу під час роботи над книгою: Євгену Барану, Уляні Дзвінчук, Любові та Романові Дудяк, Світлані Бойчук-Коцюбинській, Олексію Куриліву, Івану Мельнику, Богдану Михайліву, Миколі Михайліву, Василю Мойсишину, Івану Пастернаку (Івано-Франківськ); Валерію Крамару, Миколі Раранському, Валерію Шкільнюку (Чернівці);

¹ Див.: <https://www.youtube.com/watch?v=oduG25bWjLA>

Ніні Березці, Ользі Карасевській, Мирославу Кіндрачуку, Петру Лободі (Київ); Євгену Матійчуку, Роману Рогальському, Йосипу Стахірі, Павлові Стахірі, Андрієві Франку, Оксані Франко (Львів), Дарії Демків, Ярославу Сенітовичу (Коломия); Олегу Андрухіву, Ігорю Дубовику, Ярославу Корназі (Калуш), Зеновії Павлишин (Красноярськ, РФ), працівникам наукових бібліотек – Людмилі Волошин, Юлії Копей, Наталії Мазур (ПНУ імені Василя Стефаника), Світлані Вислобіцькій, Лесі Локотош, Наталії Федяніній, Мирославі Шмигельській (ІФНТУНГ), Людмилі Бабій (Івано-Франківська обласна універсальна наукова б-ка ім. І. Франка), а також провідному фахівцеві архіву ПНУ імені Василя Стефаника Марії Костів та начальнику загального відділу ІФНТУНГ Лілії Михальчук.

Особлива подяка – спонсорам даного видання, друзям і колегам П. І. Мельника: **Миколі Габрелю (Львів), Ярославу Корназі (Калуш), Мирославу Кіндрачуку (Київ), Валерію Крамару (Чернівці), Василю Лагодюку (Калуш), Петру Лободі (Київ), Євгену Матійчуку (Львів), Степану Новосядлому (Івано-Франківськ).**

ПЕТРО ІВАНОВИЧ МЕЛЬНИК

(Біографічна довідка)

ПЕТРО ІВАНОВИЧ МЕЛЬНИК – український учений-металофізик, доктор технічних наук, професор.

Народився 6 липня 1934 року на хуторі Іванокова в с. Верхня Калуського р-ну Івано-Франківської обл. З 1940 до 1946 перебував з сім'єю в Архангельській обл. Росії. Після повернення 1953 закінчив Калуську СШ № 1.

У 1959 закінчив фізико-математичний факультет Чернівецького державного університету за спеціальність «Металофізика» (кваліфікація – вчитель фізики середньої школи). 1964 закінчив аспірантуру при Одеському політехнічному інституті.

Ще будучи студентом Чернівецького університету, під час академвідпустки 1954–1955 працював учителем математики Червонодівровської НСШ (Чернівецька обл.). Після закінчення університету працював: лаборантом, інженером-електроскопістом пошуково-розвідувальної експедиції (1959–1960, с. Таргин, Східно-Казахстанська обл., Казахстан), старшим лаборантом Одеського інституту інженерів морського флоту (1960–1961), інженером ЦЗЛ на Одеському заводі холодильного устаткування (1961), асистентом Вінницького філіалу Київського політехнічного інституту (1964–1967), старшим викладачем кафедри металознавства і технології металів, в. о. доцента кафедри фізики Івано-Франківського інституту нафти і газу (1967–1971), начальником дослідно-промислової ділянки ремонтно-механічного цеху та начальником відділення дифузійних покриттів і порошкової металургії ЦЗЛ Калуського ВО «Хлорвініл» (1971–1979), старшим викладачем кафедри фізики (з 1979), старшим викладачем (з 1982) і доцентом (з 1984) кафедри металознавства і технології конструкційних матеріалів Кіровоградського інституту сільськогосподарського машинобудування (1979–1988), професором, завідувачем кафедри зносостійкості та відновлення деталей (з 1993) Івано-Франківського інституту нафти і газу (1988–1996), професором кафедри металофізики (з 1996), завіду-

вачем кафедри «Радіофізика і електроніка» (2000, 2004), професором кафедри матеріалознавства і новітніх технологій (2005–2007) Прикарпатського національного університету ім. В. С. Стефаника, професором Прикарпатського юридичного інституту Львівського державного університету внутрішніх справ (2007–2008), завідувачем кафедри «Будівництво» Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького (2008–2013).

1969 у Раді при Львівському політехнічному інституті захистив кандидатську дисертацію зі спеціальності «Металознавство і термічна обробка металів». 1988 присвоєно вчене звання доцента.

У 1987 у спеціалізованій вченій раді при Інституті проблем матеріалознавства ім. І. М. Францевича АН України захистив докторську дисертацію зі спеціальності «Металознавство і термічна обробка металів». 1989 присвоєно вчене звання професора.

Наукова діяльність П. І. Мельника присвячена дослідженню дифузійних процесів у металах і сплавах при їх поверхневому насиченні атомами інших елементів. Вперше експериментально доведено і теоретично обґрунтовано вакансійний механізм, як єдино реальний при масопереносі в кристалічних системах у процесі теплової обробки. Генератором вакансій є природні поліморфні твердофазні перетворення, утворення хімічних електронних сполук, зміна їх стехіометричного складу, розпад твердих розчинів і т.п. Вирішенню цієї проблеми підпорядковані теми кандидатської і докторської дисертації, опубліковано три одноосібних і три у співавторстві монографії українською та російською мовами. Науковий доробок Петра Івановича налічує понад 130 наукових публікацій, авторські свідоцтва на винахід, патенти. Під його науковим керівництвом захищені ряд кандидатських дисертацій.

П. І. Мельник – почесний член вченої ради Академії ЕНіПД в Україні, член Станіславського представництва «Азовської академії» АВ АЕНіПД, «Науковець 2011 року

“Азовської академії” АВ АЕНіПД» за номінацією «науково-організаційні ініціативи якого мають найпотужніший позитивний вплив на розвиток світової науки».

Помер П. І. Мельник 5 травня 2013 року у м. Івано-Франківську. Похований на міському кладовищі в с. Чукалівка.

ЗАЛИШАТИСЯ ЛЮДИНОЮ

ПРО ПРОФЕСОРА ПЕТРА МЕЛЬНИКА РОЗПОВІДАЮТЬ¹:

Григорій Андрусів – однокласник П. І. Мельника по Калуській СШ № 1, доцент кафедри кримінального права та кримінології Київського національного ун-ту імені Тараса Шевченка.

Марія Антонів (1937–2020) – двоюрідна сестра П.І.Мельника по батьківській лінії.

Іван Бойчук – сусід П. І. Мельника на хуторі Іванкова в с. Верхня Калуського р-ну Івано-Франківської обл., голова колгоспу «Прикарпаття» Рожнятівського р-ну Івано-Франківської обл. (1975–1998).

Ярослав Буджак – доктор фізико-математичних наук, професор (кафедра напівпровідникової електроніки Національного технічного ун-ту «Львівська політехніка»).

Микола Габрель – доктор технічних наук, професор, завідувач кафедри архітектурного проектування Національного ун-ту «Львівська політехніка».

Маркіян Горинь – математик-програміст, студент Чернівецького державного ун-ту (випуск 1958 року).

Парасковія Гошовська – двоюрідна сестра П. І. Мельника по материнській лінії.

Іван Гошовський (1935–2021) – двоюрідний брат П. І. Мельника по материнській лінії, інженер-хімік, завідувач лабораторії при кафедрі геології та розвідки нафтових і газових родовищ Івано-Франківського національного технічного ун-ту нафти і газу.

¹ Інформація про учасників документального фільму «Залишитися людиною, або Не дати померти пам'яті», присвяченого проф. П. І. Мельнику, подана станом на 2014 р., коли була створена вказана стрічка, зі змінами, які відбулися на поточний момент.

Дарія (Дана) Демків – учениця Калуської СШ № 1 (випуск 1951 року), керівник ансамблю танцю «Покуття», заслужений працівник культури України.

Любов Дудяк – дочка П. І. Мельника, лікар-фізіотерапевт Івано-Франківської міської поліклініки № 3.

Роман Дудяк – зять П. І. Мельника, лікар-анестезіолог Івано-Франківського обласного онкодиспансеру.

Ярослав Зауличний – доктор фізико-математичних наук, професор, завідувач кафедри металознавства та термічної обробки металів Національного технічного ун-ту «Київська політехніка».

Мирослав Кіндрачук – доктор технічних наук, професор, член-кореспондент НАН України, завідувач кафедри машинознавства Національного авіаційного ун-ту (Київ).

Олег Козак – старший викладач кафедри архітектурного проектування Івано-Франківського національного технічного ун-ту нафти і газу, член Національної спілки архітекторів України.

Ігор Козлик – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри світової літератури (тепер світової літератури і порівняльного літературознавства) Прикарпатського національного ун-ту імені Василя Стефаника.

Ярослав Корнага – колишній помічник генерального директора виробничого об'єднання «Хлорвініл» (м. Калуш), студент П. І. Мельника (випуск Івано-Франківського державного ін-ту нафти і газу 1973 року).

Валерій Крамар – доктор фізико-математичних наук, професор, завідувач кафедри загальної фізики Чернівецького національного ун-ту імені Юрія Федьковича.

Олексій Курилів – колишній асистент кафедри електротехніки Івано-Франківського національного технічного ун-ту нафти і газу.

Василь Лагодюк – колишній директор Калуського заводу комунального устаткування, студент П. І. Мельника (випуск Івано-Франківського державного ін-ту нафти і газу 1973 року).

Петро Лобода – доктор технічних наук, професор, член-кореспондент НАН України, декан інженерно-фізичного факультету Національного технічного ун-ту «Київська політехніка».

Володимир Лобурак – студент механічного факультету Івано-Франківського державного ін-ту нафти і газу (випуск 1996 року).

Євген Матійчук – однокласник П. І. Мельника по Калуській СШ № 1, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки, колишній директор ремонтно-механічного заводу ВО «Хлорвініл» (м. Калуш).

Іван Мельник – двоюрідний брат П. І. Мельника по батьківській лінії.

Микола Михайлів – доктор технічних наук, доцент, професор кафедри електропостачання та електрообладнання Івано-Франківського національного технічного ун-ту нафти і газу.

Степан Мудрий – доктор фізико-математичних наук, професор (нині завідувач) кафедри фізики металів Львівського національного ун-ту імені Івана Франка.

Степан Новосядий – доктор технічних наук, професор кафедри комп'ютерної інженерії і електротехніки Прикарпатського національного ун-ту імені Василя Стефаника.

Іван Петрик – кандидат технічних наук, доцент кафедри теоретичної механіки Івано-Франківського національного технічного ун-ту нафти і газу, колишній аспірант П. І. Мельника.

Юрій Порайко (1950–2016) – кандидат технічних наук, доцент кафедри нафтогазового обладнання, колишній

проректор з міжнародних справ і з наукової роботи Івано-Франківського національного технічного ун-ту нафти і газу.

Микола Раранський – доктор фізико-математичних наук, професор, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки, заслужений діяч науки і техніки України (Чернівецький національний ун-т імені Юрія Федьковича).

Іларій Раренко (1933–2015) – доктор фізико-математичних наук, професор, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки, почесний працівник космічної галузі України, заслужений діяч науки і техніки України (Чернівецький національний ун-т імені Юрія Федьковича).

Зеновій Соколовський – доцент кафедри архітектури та дизайну Ун-ту права імені Короля Данила Галицького (Івано-Франківськ).

Йосип Стахіра – доктор фізико-математичних наук, професор, завідувач кафедри фізики напівпровідників Львівського національного ун-ту імені Івана Франка.

Андрій Франко – кандидат історичних наук, старший науковий співробітник відділу франкознавства Ін-ту Івана Франка НАН України у Львові, правнук брата І. Я. Франка – Онуфрія Яковича.

Оксана Франко – доктор історичних наук, професор кафедри етнології Львівського національного ун-ту імені Івана Франка, онука брата І. Я. Франка – Онуфрія Яковича.

Мечислав Фудалі – учень Калуської СШ № 1 (випуск 1951 року).

Віктор Хижняк – доктор технічних наук, професор кафедри металознавства та термічної обробки металів Національного технічного ун-ту «Київська політехніка».

Іван Цідило – доцент кафедри теоретичної механіки Івано-Франківського національного технічного ун-ту нафти і газу.

ІНТРОДУКЦІЯ

Ігор Козлик. У листопаді 2013 року в Києві, на Майдані Незалежності сталася подія, без огляду на яку вже неможливо говорити не лише про теперішнє чи майбутнє, а й про минуле. Стартував Євромайдан, який переконливо засвідчив, що час розчарувань минув, в Україні виростало покоління, яке більше не хоче оманливого існування у варварському, брехливому імперському і тому протиприродному «русском мире», покоління, яке на увесь світ продемонструвало своє прагнення збудувати на власній землі повноцінну європейську державу, показало готовність боротися за національну гідність своєї країни.

Та ці молоді люди з'явилися не на порожньому місці. У них були достойні попередники, які в різні часи, за різних умов несли у своїх душах, у своїх справах український козацький дух, які кожен по-своєму, по мірі сил і можливостей зберігали і плекали саму ідею українства як невід'ємної складової актуального цивілізованого світу.

До когорти таких попередників належав Петро Іванович Мельник, життя якого тісно переплелось з життям його Батьківщини у ХХ столітті. Він не хилився перед обставинами, він уперто йшов назустріч своїй долі, щоб достойно прожити своє, а не чуже життя. Унікальному досвіду індивідуального людинотворення цієї непересічної особистості і присвячений цей проект.

Юрій Порайко. Це була людина з великої букви.

Степан Мудрий. То вчений, який дійсно у своїй галузі знань був фахівцем, був фанатом до деякої міри.

Петро Лобода. Людина, яка дійсно від душі робила все для того, щоб нести людям добро, щоб сіяти те розумне, добре, вічне.

Андрій Франко. Це еліта українського народу.

Зеновій Соколовський. Це була душа колективу. Це була освічена, шляхетна, інтелігентна людина.

Григорій Андрусів. Страшний правдолюб.

Іван Цідило. Любив чесність.

Іван Мельник. Досить мудра людина. З ним можна було будь-які питання вирішувати.

Оксана Франко. Він був великим учителем, він своїм життям показував приклад багатьом людям.

Іларій Раренко. Він був надзвичайно добродушна людина і не зла. Ніколи нічого поганого він нікому не міг в принципі зробити.

Валерій Крамар. Він багато чим своїм жертвував заради того, щоб допомогти, посприяти комусь іншому.

Юрій Порайко. До нього з шаную ставилися буквально всі.

Степан Новосядлий. Він великим державником був.

Мирослав Кіндрачук. Це була непересічна людина і до кінця нерозкрита.

Зеновій Соколовський. Тут доречно пригадати слова нашої поетеси Неоніли Стефурак²:

Навіть якщо похитнеться один і не встане,
Навіть якщо, заблукавши, не вийде з п'їтьми,
Тихо, товаришу, брате, самими вустами
Дякуймо Богу за те, що зустрілися ми.

² **Стефурак Неоніла** (нар. 1951) – прикарпатська письменниця і журналістка. Член Національної спілки письменників України. Цитовані рядки взяті з вірша Н. Стефурак «Мертві мовчать, а живі забувають про те, що не вічні...». (Див.: Стефурак Н. Тернопіліт: вибране.. Івано-Франківськ, 2002. С. 61).

РАННЄ ДИТИНСТВО

Григорій Андрусів. Він родом із села Верхня, але не з самого села. Це був такий хуторок між селами Верхня і Станькова́ Калуського р-ну. Цей хуторок називався Галапонець, потічок такий невеличкий протікав там.

Парасковія Гошовська. Народився у християнській робітничій сім'ї. Але то були такі люди дуже культурні. Вони жили через сіни з батьками. Там їм частину тої хати дали. Мали свою олійницю. Вони були трударі.

Марія Антонів. Дідо наш Мельник Олекса Григорович <1877 року народження>. Він був війтом³, прислуговував у церкві, старшим братом був, співав, інколи дяком⁴ був. Він був дуже такою людиною грамотною. Їздив у Америку, заробив гроші, повернувся додому, закупив у поляка ту землю і побудувався там на Іванковій. Дідо помер у 1939 році.

Іван Бойчук. Був батько Іван. Їх по-вуличному називали «Залізні». Іван Залізний був славний тим, що він усе робив сам.

Марія Антонів. А в 1940-му році прийшли їх вивозити. То моя мама там ночувала, бо баба була щось захворіла. Мама розказували, що їхали на санях і що як спав Петро, так голенького і кинули на сани і так везли. Завезли їх в Архангельск.

³ **Війт** (рідше *войт*, походить через *пол.* wójt, wojt від *нім.* Vogt і далі від середньовіч. *лат.* vocatus, *лат.* advocatus покликаний на допомогу) – керівник місцевого (міського чи сільського) управління або самоврядування в середньовічній Німеччині, Литовському князівстві, Польщі та Україні. У Західній Україні (до 1939 р.) та в Польщі (до 1950 р.) – голова волосної управи. Інше значення (*заст.*) – сільський староста.

⁴ **Старші брати** – це перші помічники пароха (настоятеля храму) в господарських справах, які дбають про чистоту й охайність прилеглої території, організують роботу з її благоустрою. Це практикуючі християни, які ведуть моральний і чесний спосіб життя, вирізняються працьовитістю, господарськими здібностями та втішаються повагою серед парафіян. **Дяк** (за походженням пов'язане з *грец.* δίακονος служитель) – церковний співак і чтець, світська особа з причету, паламар (*рос.* причетник – прислужник), їх ще називають «псаломщиками».

Парасковія Гошовська. Як їх вивезли, то були троє дітей. То було зимою, це був перший вивіз. Тоді з села вивезли були п'ять родин тих, що розкулачували. Казали, що то великі кулаки. А то які кулаки? То були робаки. З Іванкової три сім'ї вивезли, і з села – дві. Найстарший Василь мав 9 років, він з 1930-го року. Богдан був молодший, мав десь 7 років, ну а Петро був з 1934-го року, то знаєте, який він вже був великий. Як рано повставали, то мамі дали знати, що вивезли⁵. Мама каже: «Ну що, дівочки, підемо до тети⁶ подивимося, що там забрали». Ми пішли туди і побачили: як хліб спекли, поставили на лавку, то навіть не дали хліба взяти, а шмаття як попрали і на дворі поставили, щоб вимерзало, так воно все там і залишилося. Вуйко мав пасіку, і він такі великі горшки (колись в таких на весілі страву варили), у тих горшках, то, мабуть, десь на відро меду було. Мама як прийшли, їх через те все серце боліло, та й всюди дивляться – то до комори, чи щось узяли, чи що. А там сусід сторожував, аби нічого не забирати. Мама взяли тако пальцем попробувати, чи смалець, чи то мед. А той сусід каже: «Ганусю, та візьми собі». Мама каже: «Мені нічого не треба. Як сестрі не дали кусок хліба взяти для дітей...» Діти розтелепані, забрали, позавивали і так повезли⁷.

⁵ Згідно з «Довідкою про реабілітацію, виданою П. І. Мельнику 2 вересня 1992 р. (№ 3/3-262381-т. 3-88), разом з його сім'єю (батьком, матір'ю і двома старшими братами) на спецпоселення з конфіскацією майна вивезли також його бабусю Марію Іванівну Мельник (1880–1946) та дядька Петра Олексійовича Мельника (1922–1993). У «Довідці» від 2 вересня 1992 (підписана: інспектор Івано-Франківського УВС І. С. Клименко) читаємо: «На момент виселення на спецпоселення жителя с. Верхня колишнього Калуського повіту Станіславської області Мельника Івана Олексійовича, 1905 року народження, у нього в наявності було таке майно, що підлягає конфіскації: 1. Будинок – 1 (один). 2. Кінь – 1 (один). 3. Корови – 3 (три). 4. Свині – 2 (дві). 5. Соломорізка – 1 (одна). 6. Плут – 1 (один). 7. Віялка – 1 (одна). 8. Теля – 1 (одне). 9. Землі – 12 (дванадцять) моргів».

⁶ **Тета** – діалектне позначення тітки, тобто жінка по відношенню до дітей брата або сестри, а також до дітей брата або сестри свого чоловіка = сестра батька або матері, або дружина дядька.

⁷ За приблизними підрахунками істориків кількість депортованих із західних земель України упродовж 1939–1941 рр. сягає 700 тис. осіб.

Іван Мельник. Багато він розповідав, що дуже важко було. Їхали вони в поїзді, в товарняку, холодно було. Закинули їх в ліс, дали одну лопату, сокиру на всю громаду, і от рятуйтеся. Петро Іванович казав: «Книжку би написати, але я не міг: як сідав, мені сльози наверталися і я просто не можу».

Із машинопису статті Петра Мельника,
датованого 27 грудня 2011 року,
«Роздуми над пережитим»,
написаної у період правління
«окупаційної влади» хунти В.Януковича:

«У січні 1940-го року саме на Різдвяні свята мене, хлопчика, разом з Батьками серед ночі кинули в сани і повезли до Сибіру. А мені тоді ішов лише п'ятий рочок, отже, взуття і теплого одягу я ще не мав, на відміну від моїх старших братиків, які вже ходили до школи, і мене обидвома ніжками впхали у бабусин чобіт, обгорнули веретами і поклали в сани.

У м. Калущі загнали нас у вагони-телятники разом із сотнями таких, як ми зі старими, малими і хворими. Для нас – дітей, у вагоні на підлозі (якщо її можна назвати підлогою) виділили окремих кут, встелили соломкою, привезеною в санях разом із сім'ями, і так ми дожили до ранку. На наступних зупинках здорові чоловіки роздобули металеву бочку та кілька цеглин і змайстрували у вагоні "буржуйку", прорубали у підлозі отвір і зробили туалет, а на якійсь зупинці, коли потяг заганяли у тупік і він стояв інколи добами, запасались водою, дровами, вугіллям та соломкою, виносили тіла померлих і обговорювали своє становище. Хто наступний?! Отак і довели нас в тайгу на Північному Уралі – Пермські табори.

Згадалися також, почуті вже на Уралі, жахливі розповіді дорослих, вивезених, чи засуджених до таборів, як тоді говорили, з Великої України, про 37-й рік, коли їх так само вночі чорними воронками забирали не угодних владі людей і вони опинялись на Соловках, або ж зовсім зникали з життя. У кращому випадку – у таборах.

Дуже прикро, що програми виселення українців до Сибіру, Казахстану, Далекого Сходу та голодомору 1932–33 років обслуговували саме українці, яких, правда, потім спіткала така сама доля. Вони загинули не в бою, захищаючи свій нарід, а безславно поодинокі в тих же тюрмах і таборах. Але від цього українському народу не легше»

У 1939–1941 рр. на Західній Україні було заарештовано 60 тис. осіб, 50 тис. з яких розстріляли.

Парасковія Гошовська. Через якийсь час кажуть моя мама: «Написала мені моя сестричка. В Архангельську». Почалося листування. Пишуть з Архангельська, що дуже їм прикро, що дуже голодують. Пишуть, що спочатку вони жили в таких бараках. Потім тета десь там оформилася чи у медпункті, чи в садку прибиральницею, і вже їм легше було, бо там давали хліб на пайки. Ну, а в них не було кому робити – тільки вуйко і тета. Та й троє дітей малих. «Як ми йшли зі школи дорогою якоюсь, то, – каже, – чоловік спух так від голову, на очах мені помер».

Марія Антонів. Петра Івановича бабуся Марія померла в Архангельську. І баба як померла, там сильні морози були, то тримали тіло на горіщі до весни, аж поки не розмерзлося.

Парасковія Гошовська. За якийсь час ми приходимо зі школи, нам кажуть, що вже приїхали з Сибіру.

Марія Антонів. Вони в Архангельську були 6 років. А потім сім'ї, де були діти, звільнювали. Коли сказали, що вуйко⁸ повертається, моя мама запрягла коня і поїхала на станцію по вуйка і з дітьми їх привезла. А Богдан з Петром і з Василем зі станції йшли пішки. Я мала, напевно, 7 років і пам'ятаю, що коли вони прийшли, то сказали, що дуже голодні і спитали, чи ми маємо що їсти. Моя мама вже була наготувала, вони попоїли. А коли мама привезла вуйну⁹ і вуйка, то маленька Оля була на руках. Оля вже народилася в Архангельську. Потім у нас жили Василь, Богдан і Петро, а вуйна пішли у Станьків, бо ще жили їхня рідна мама, у Станькові. А мій тато з вуйком ремонтували ту хату, відбудували розвалену піч. Стайні і стодоли бабиної не було, а вуйка Івана стайня ще стояла. В них була хата велика: на середині сіни, а по боках звідти дві хати і звідти. У хаті вуйка Івана було все порозвалювано, а в бабиній хаті ще передні двері були, задніх

⁸ **Вуйко** – діалектне позначення дядька по матері, брата матері.

⁹ **Вуйна** – діалектне позначення тітки, сестри матері або дружини материного брата.

не було вже. З криниці теж бетон повитягали люди, і мій тато з тим вуйком копали криницю, вбили піч, і на зиму вони пішли до своєї хати.

Іван Бойчук. У них великий сад був, дуже великий на той час. І мама Настя, невисока ростом, дуже товаришували з моєю мамою, любила прийти до нас, принести у фартуху яблук, і з мамою балакають. Вона каже: «Я, Магдо, собі труну вже зробила, бо я не дуже здорова, я живо вмирати буду. Труну на під, а хлопці сварять на мене, щоб я таке видумала». Її можна було дати якусь велику гуманітарну освіту: як я пам'ятаю, як вона висловлювалася якось влучно, думка така концентрована в неї була. То діти пішли, особливо Петро, то копія Насті. Петро був так само феноменом. По-перше, в нього пам'ять була так само величезна. Він уже в той час відкривав нам усякі Америки. Він астрономію вже пояснював, він міг пояснити ботаніку, він міг пояснити зоологію у дуже доступній отій формі.

ШКІЛЬНІ РОКИ У КАЛУШІ

Оксана Франко. Мій брат привів Петра до нас додому і сказав, що Петро живе далеко аж у Верхній і краще, аби він у нас мешкав. Ну, моя мама така була добра, що в неї постійно хтось мешкав. Вони дружили з моїм братом, і Петро жив у нас, напевне, зо 2 роки.

Євген Матійчук. Дуже заставляли в комсомол поступати. У комсомол ніхто не хотів поступати, тому старалися задушити оцінками, ще там було усяке. Трохи було неприємно. І постійно ми з вікон школи, з третього поверху, бачили КДБ, як привозили бандерівців. Звідти було видно.

Григорій Андрусів. Ми разом з Петром провчилися 3 роки. Про нього, як про учня, можна сказати тільки добрі слова. Його в класі поважали і любили, не тільки за те що він був відмінником з математики, що давав списувати іноді і контрольні роботи, і домашні роботи, – він був у класі на першому місці (ми вчилися у класі «Б», а ще був

клас «А», і його там теж поважали, два класи були дружніми). Це був учень на високому рівні.

Його поважали вчителі. Петра Мельника дуже цінив Дубовик¹⁰, тому що Петро добре знав математику. І ставив його завжди у приклад. Він казав: «Дивіться, учились би так, як Петро учиться». Коли Дубовик захворів, нам прислали вже в 10-му класі нового вчителя, мабуть, з вишу, тому що він на клас говорив «аудиторія». Він провів контрольну роботу, то, здається, тільки Петро одержав трійку, а всі решта получили два бали. То цей новий учитель теж похвалив Петра і поважав його, і казав йому: «Ви, мабуть підете вчитися в технічний вищ, бо у вас для цього є здібності».

Оксана Франко. Знаю, що у нього були заборонені книжки. І він ті книжки тримав у нас і казав, що то із Сибіру. А потім я принесла в школу, і вчителька забрала. Потім вчителька та захворіла, ми приходимо, а вчителька читає якраз ті книжки, що в мене забрала. А то були книжки Петрові.

Ну і, звичайно, ми з Петром подружили. Він ходив мене зустрічати, бо я ходила в спортивну секцію, а це було досить далеко, в Хотині¹¹.

У нас був величезний пес. Коли хтось приходив до хати, пес гавкав таким басом, хоча нікого не кусав. І мама знало, що хтось іде. А тут хтось заходить до хати, а собака не гавкає. А то заходить Петро. Він його пускав і не гавкав, а клав лапи йому на плечі і так його вітав.

¹⁰ **Дубовик Михайло Михайлович** (1910–1961) – учитель математики Калуської СШ № 1. 1936 закінчив фізико-математичний факультет Сумського педагогічного ін-ту. З 1940 працював у Таджикистані (кишлак Іспісар Ленінабадської обл., нині Согдійська обл.).

¹¹ **Хотинь** – один з районів малоповерхової садибної забудови Калуша (до 1972 село міської ради). Межує: на півдні з селом Підмихайля (через річку Лімницю), на сході з районом міста Підгірки, на півночі з районом міста Загір'я (через залізничну колію), на заході з селом Добровляни (через річку Лімницю) і привокзальною частиною міста.

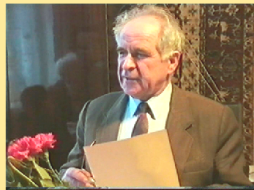
Я жила в Ленінграді, в Архангельську, у Вільнюсі, в Києві, по світу, щороку приїжджала до мами і заходила до Петра так як до найближчої людини, яка тільки існує на світі.

Андрій Франко. Пам'ятаю Петра Мельника з раннього дитинства. У 1970 році, коли я, п'ятирічний малюк, перебував у передмісті Калуша – Підгірках у бабці Анни Франко (з Тацуняків), Петро Іванович на прохання моїх батьків відвіз мене власною машиною в аеропорт Івано-Франківська, літаком відправив на літній морський відпочинок у Крим, у Сімферополь, де батьки вже на мене чекали.

З нашою родиною п. Петро Мельник постійно, тісно спілкувався, підтримуючи дружні стосунки. В останні роки його життя ми проводили тривалі телефонні товариські, теплі, душевні бесіди (старшого наставника з молодшим приятелем) на філософські, житейські, науково-академічні та вічні теми.

Оксана Франко. Він приїхав з дружиною Вірою на моє 60-річчя, і це зафіксовано на відео, яке зняв і змонтував мій син Андрій Франко, і уривки з якого можна побачити у документальній стрічці про Петра Мельника «Залишатися людиною, або Не дати померти пам'яті», яку створив Ігор Козлик.

Із привітання Оксані Франко на її 60-річчя:

«Я хочу найперше всім колегам Оксани і тепер нашим колегам (бо колеги Оксани то є і мої колеги) сказати, що я таки маю якесь відношення і до сім'ї Франків, і до Музею І.Я.Франка. Але почну з того, що ми з моєю дражайшою Вірою написали. Ну, слава Богу, комп'ютери працюють, і то не є проблема зробити.

"Люба Оксано!

Прийми щирі вітання з ювілейним Днем народження.

*Нехай наснаги Тобі дає земля
Десятки літ ще мріяти й творити,
Хай рідна пісня серце окриля,
В здоров'ї, в радості ще стільки літ прожити.*

19 березня 1999 року.

З повагою Петро і Віра".

Вручаю тобі, дорогенька. Ні, я не проти, як ти мене розцілуєш»

БОГДАН МЕЛЬНИК (1932–1951/52?)

Оксана Франко. Ще перед тим, як я познайомилась із Петром, я вже знала, що є такий Мельник Богдан. Правда, я його не бачила ніколи, тільки чула, що це надзвичайна людина. І коли я дізналася, що Богдан загинув, я, будучи в школі, залізла у велику шкільну шафу і гірко плакала і поклялася собі продовжити його справу. У нашій сім'ї цю втрату пережили як особисте горе.

Дарія Демків. Богдан приїхав у 1948 році із с. Верхня. Їх було троє: це був Дуриба Богдан, Мельник Богдан і Настя Попадюк.

Ви знаєте, про таких людей говорять, що Бог його в тім'ячко поцілував, коли він народився. Він настільки був талановитий! Він ніколи не носив з собою течки¹². У нього ми ніколи не бачили портфеля. Він завжди приходив з одним зошитом: із маринарки¹³, із блузки витягував із внутрішньої кишені і розкладав собі на парту. І в цьому зошиті виявлялися й історія, і література, і хімія, і фізика

¹² **Течка** – діалектне позначення портфеля.

¹³ **Марина́рка** (західноукраїнське слово) – жакет, піджак.

– там все. Коли він вчив, як він вчив – це не було помітно. Але як приходиться відповідати урок (чи це була математика, чи це була фізика, чи це була історія, чи література, клас милувався. коли він відповідав урок. А математику – то взагалі немає слів: бувало так, що прийдемо ми, не розв'язали якісь задачі і кинулись до нього: «Богдане, ти розв'язав задачі? Не виходить тут». А він так моментально підходить до дошки, бере крейду і відразу пише з пам'яті рішення. Щоб він відмовив комусь чи сказав, що він не хоче чи він не має часу, Боже, це неможливо. Його всі в класі любили. Уявіть собі, що 10-й клас здає екзамени, він виходить з залу, а в нас у 9-му класі була консультація, і каже: «Я мушу зараз вийти, тому що на подвір'ї хлопці сказали, як будуть важкі задачі в 10-му класі, то щоб я вийшов і їм рішив». Він вийшов на подвір'я, десятикласники йому принесли задачі і він спокійно їх рішив. А потім приходять і каже: «Все в порядку». Це був дев'ятикласник. У 8-му класі він вирішував задачі за 9-й клас.

Коли Потравний, викладач фізики, робив помилки в задачах на дошці, Богдан сидить, дивиться і каже: «Це ж невірною задача рішена». А йому Мирося Келебай, вона сиділа за ним, каже: «Богдане, скажи йому». А він взагалі був скромний, а тоді не витримав, піднімає руку. А Потравний зразу зорієнтувався і говорить: «Ну, то підійди до дошки». А Богдан раз-раз перекреслив все те, що вчитель написав, і правильну формулу вивів. І це було не один раз.

Наша школа давала концерт у районний Будинку культури в Калуші. І там Богдан виступав. І що він робив? Йому давали список із двадцяти цифр під номером один, два, три, чотири, до двадцяти чи до двадцяти п'яти. Під № 1 – 3 658, під № 2 – 5 980 і т. д. Йому цей листок дають із залу. Він бере цей листок, подивився зверху вниз, знизу вверху, спокійно зупинився, подумав, ніби в себе він узяв, цей листок тримає, вже не дивиться на нього і його віддає. І тут запитання із залу: «1 395 під яким номером?» «17-й». «А 9 385 під яким номером?» «4-ри». Ви розумієте, зал настільки аплодував йому, що його не відпускали.

Він не вмів образити людину. У нього була така тонка душа. Він був культури великої.

Парасковія Гошовська. То вони так сиділи за столом, а той Богдан, старший від Петра, він дуже добре вчився, я навіть не знаю, що шкода було ту дитину нищити, то він би був тепер здався такий розумний хлопець.

Дарія Демків. 5 грудня 1949 року о 6 годині ранку мама мене розбудила і каже: «Швидко біжи, бо твою Зену¹⁴ вивозять».

А у цей день було офіційне радянське свято День Конституції, і учні Калуської СШ № 1 мали давати концерт художньої самодіяльності (хор, танці, дуети тощо; керівником шкільного хору був викладач місцевої музичної школи Віктор Анашкін). Усі учасники концерту, крім мене (бо я побігла зрання до Зени), зібралися, почали одягати костюми, як раптом прибіг хтось з учнів і повідомив, що всі, кого вивозять, зараз на вокзалі. Тут усі учасники концерту зірвалися і побігли на вокзал до тих вагонів. Через це у школі був скандал, який супроводжувався звинуваченнями у тому, що «бандерівці зірвали концерт, присвячений Сталінській Конституції». Наш «А» клас промосковські вчителі між собою називали «бандерівським».

Вивезених із Калуша й інших місць відправляли на постій у Коломию, де вони перебували 2 тижні. Під час простою у Коломиї енкаведисти вимагали від Зени, щоб вона розповіла про «бандерівську організацію» у нашому класі.

Оксана Франко. Між іншим, я у паперах свого брата знайшла щоденник Богдана Мельника. Я зберегла його і він зараз зберігається у моєму особистому архіві¹⁵.

¹⁴ Йдеться про Зеновію Павлишин, однокласницю Д. Демків і Б. Мельника у Калуській СШ № 1, яка нині проживає в м. Красноярську (РФ).

¹⁵ Поданий далі текст щоденника публікується з люб'язної згоди професора Оксани Омелянівни Франко.

ЩОДЕННИК БОГДАНА МЕЛЬНИКА¹⁶

1 лютого 1950 року (середа)

Сьогодні в школі я почув новину, яка мене дуже «врадувала»: три учениці подали заяви в комсомол і з приводу цього у Г.Г.¹⁷ настрої був чудовий, а Т.С.¹⁸ на радіощах поставила незаслужену п'ятірку Сімків¹⁹. Деякі учениці нашого класу²⁰ дали Г.Г. на вимогу вступати в комсомол такий «ультиматум», що якщо Мирку В.²¹ приймуть до школи, то вони запишуться. Г.Г. погодилася на це, але що скаже Мирка. Цікаво, як це все закінчиться. Г.Г. не раз пригадала мені, що вже час було надуматися, на що я відповім, що надумуватись мені нічого. На уроці рос. літ. настрої учнів був надзвичайний, тільки в мене боліла голова, і я не міг прийняти загальної участі в цьому. Та школа так остогидла мені (я не маю на увазі навчання), що хотілось би вирватись із тих тісних рамок класу, хотілось би поїхати хоч на годину на лижах, подихати свіжим повітрям. Уроки здаються нудними і нестерпно довгими. Ледве дочекаєшся їх кінця, вирвешся на вулицю, зітхнеш свobodніше і скажеш: Слава Богу, перемучив! І так мине.

¹⁶ Текст «Щоденника», за невеликими винятками, подано із збереженням особливостей авторського слововжитку і правопису.

¹⁷ **Г.Г.** – Галина Граціанівна Потравна, вчителька фізики і дружина завуча Калуської СШ № 1 М. П. Потравного. (Повідомили Д. П. Демків та Є. П. Матійчук). Особливо наполегливо агітували учнів до поступлення у комсомол також секретар комсомольської організації школи Олександр Кацемон та вчителька молодших класів Олефіренко.

¹⁸ **Т.С.** – Тетяна Семенівна Сороката, стара вчителька хімії і природи, з неї кепкували. (Пояснення Оксани Франко на окремому аркуші червоною ручкою. Підтверджено свідченнями Д. П. Демків).

¹⁹ Йдеться про ученицю Ольгу Сімків. (Свідчення Д. П. Демків).

²⁰ Серед них могла бути й Ірина Гуменілович. (Припущення Д. П. Демків).

²¹ **Мирка В.** – йдеться про Мирославу Возняк, яку вигнали зі школи через те, що вона відмовилася вступати в комсомол. Її таки не прийняли знову в СШ № 1 і вона закінчила 10 клас у вечірній школі. Мати Мирослави Парасковія Возняк була вчителькою початкових класів у с. Мислів Калуського р-ну, але через те, що дочка відмовлялася поступати в комсомол, теж була звільнена з роботи. (Свідчення Д. П. Демків та З. П. Павлишин).

2 лютого 1950 року (четвер)

Вранці деякі прикмети віщували мені на погане поведіння, проте нічого надзвичайного зі мною сьогодні не було. Хіба що на уроці хімії у мене був чудовий настрій, бо був присутній завпед²² і Т.С. від цього почувала себе ненормально. Я люблю тоді посміятися над бідною Т.С., коли вона викладає урок, помиляється, забувається, «друголить» не гірше ніж учень на іспиті, одержавши тяжкий білет. Але сьогодні Т.С., очевидно сподіючись завпеда, таки трохи підготувилась до уроку і не так забувалась, як це звичайно буває з нею в присутності начальства. Кажуть, що Шарка²³, маючи намір утроїтись²⁴, випила два термометри ртуті (вона сама так казала), проте я зустрічав її в цілком здоровому стані, хоч правда від неї можна сподіватись цього, їй властиві подібні примхи. Зрештою, це мене менше цікавить. А от з учорашнім «ультиматумом» справа погана.

Мирка відмовилась від послуг і тим самим завела її щирих товаришок в досить скрутне становище. Чим це кінчиться – побачим.

3 лютого 1950 року (п'ятниця)

Нарешті, сьогодні я задовольнив своє бажання. Позичив у одного учня С.Д.²⁵ нартів і поїхав на височанку повозитись. Правда, лижник з мене поганий і тому їхати доводилось не лише на нартах, але і на руках, плечах, а навіть і на голові. Мій товариш Б.Д.²⁶ не відставав від мене. Так ми «їздили» щось зо три години, і за той час я встиг собі побити коліно, так що не знаю, чи зможу завтра іти в село, та, слава Богу, нарти залишились цілі. Дома мене чекала маленька неприємність: за час моєї відсутності робітники нарубили багато дров, котрі треба було позносити, але тому що мене не було дома ані Славки Ф.²⁷, то пані²⁸ мусіли самі це робити і тому були трохи невдо-

²² **Завпед** – завуч Калуської СШ № 1 Михайло Петрович Потравний. Викладав фізику.

²³ **Шарка** – прізвисько учениці, єврейської дівчинки, якій і в одязі, і у поведінці були властиві хлопчачі манери. (Свідчення Д. П. Демків).

²⁴ Тобто отруїтись.

²⁵ **С.Д.** – можливо, це однокласник Дусько (Теодор) Сондей. (Припущення Д. П. Демків та З. П. Павлишин).

²⁶ **Б.Д.** – Богдан Дуриба, однокласник і товариш Б. Мельника.

²⁷ **Славка Ф.** – ідентифікувати не вдалося.

волені. Проте їх гнів не довготривалий і на цьому закінчилось. Я трохи таки втомився при такій «їзді» і тому спішу спати, не вивчивши уроків.

4 лютого 1950 року (субота)

Мої вчорашні передбачення на сьогоднішній день цілком оправдалися. Наслідки бажаної вчорашньої їзди були зовсім не бажані. Вранці я почував себе не зовсім здоровим. Коліно розболілось так, що не можна було згинати ногу. Я з трудом встав і вирішив до школи не поспішати, а прийти аж на третій урок (перший урок – природознавство, а другий – фізкультура). Але згодом я вирішив, що сьогодні можна взагалі не йти до школи, і так і зробив, а за цей час читав роман «Господа Головлёвы»²⁹, бо йти на село було немислимо. Пополудню я знову вирішив поїхати на лижах, хоч нога не перестала боліти, але з першого ж разу, з'їзжаючи з гори, впав і тим сами ще більше пошкодив своїй нозі. В школі, як я дізнався, був «скандал» в зв'язку з малим процентом відвідування. Мою відсутність Г.Г. оправдала тим, що був мороз і я не мав у що зодягнутись. Вечером грав в доміно з панєю і Славкою і можу похвалитись, два рази виграв, а лише раз програв.

5 лютого 1950 року (неділя)

Цілий день я провів, не виходячи за межі хати. Проте день не здавався мені довгим. Ні, анітрохи! Можливо, тому, що я встав дуже пізно (о 10 год.). День був чудовий, морозу не було і мені так хотілось поїхати на нартах, бо вони ще у мене, але був змушений відмовитись від цього бажання, бо нога ще не перестала боліти. Здається, що коли неділя, то є час і уроки вивчити, а проте якраз і не вивчив, бо в суботу думаєш, що неділя є на уроки, а прийде неділя і найдеш собі інше заняття. Так сьогодні я читав роман «Господа Головлёвы», який однак мені сподобався, а я був не зовсім доброї думки про нього, коли почав читати. Тільки здається мені образ Ідушки Головлёва

²⁸ **Пані** – ідентифікувати не вдалося.

²⁹ **«Господа Головлёвы»** (укр. «Пани Головлёви», нап. 1875–1880) – синтетичний роман класика російської літератури XIX ст. М. Є. Салтикова-Щедріна, в якому органічно поєднані риси сімейної хроніки, соціально-психологічного, трагічного та сатиричного романних жанрів. За радянських часів входив до шкільної програми з російської літератури.

занадто негативний і не може бути типовим образом³⁰. Невже можуть бути подібні типи? Це неможливо. А зрештою, хіба мені не все рівно, чи були і чи є такі люди, а може якраз були і є, а може я не зовсім добре зрозумів цей роман. Розглагольствува-ти про нього нічого, бо я не критик, а лише можу сказати, чи сподоб<ався>.

Вечером я грав в шахи з батьком пані М.³¹ і можу похвалитись: жодної партії не програв.

6 лютого 1950 року (понеділок)

Сьогодні я ходив до школи, де мав маленьку неприємність за «безпричинний пропуск дня, а значить за зрив відвідування» (так по крайній мірі висловився директор К.П.³², хоч причина була важлива, але письмових доказів не було і для виправдання я дав тільки слова, яким мало хто, а особливо директор, аж ніяк не вірив). На уроці хімії мені довелося виконувати дом. завдання з укр. мови, але беручи до уваги численні «атаки» з боку Т.С., цю роботу довелося залишити. Я, не маючи завд., мусів придумувати вихід з цього становища, але якраз на моє щастя і нещастя був диктант. Щастя тому, що не було перевірки, а нещастя тому, що до диктанту я не готувався, не повторив числівників і наробив чимало помилок. І завжди так, як не вивчивши, то наслідки погані. Але хоч я і усвідомив це, але ось і на завтра абсолютно нічого не вчив. Сьогодні у мене були і мама, і батько, і дві тітки. На цьому кінчу сьогоднішній «літопис».

7 лютого 1950 року (вівторок)

Про сьогоднішній день щось нема про що писати. В школі ніяких подій не було, хіба що можна згадати, що рос. мови не було і в класі вчинився немалий шум, а в сусідньому класі Х^{му} «б» була історія. Директор К.П. (викладач історії) постукав до на-

³⁰ **Іудушка Головлєв** (рос. Иудушка Головлєв, Порфирий Владимирович Головлєв) – герой роману М. Є. Салтикова-Щедріна «Пани Головлєви». Прізвисько «Іудушка» поділяється на два слова – «Іуда» (внутрішньо скупий і злий) та «Душка» (зовні ласкавий, добрий). На думку літературознавців, цей герой «персоніфікує усяку зраду, лицемірство та приховане лиходійство».

³¹ **Батько пані М.** – ідентифікувати не вдалося.

³² **Директор К.П.** – директор Калуської СШ № 1 Кирило Павлович Левченко. Викладав історію.

шого класу, щоб припинити шум. На стук котрийсь з учнів крикне: «Головою!», – через що негайно з'явився директор і подякував за «побажання» і тут же висловив думку, що стукати головою зовсім не збирається. Після школи я пішов до Хотіня: відніс деякі книжки Посацькому М.³³, якого знову прийняли до школи, і при тій нагоді підстригся у нього. Решту дня я їздив на лижах. вчитись чомусь зовсім немає бажання. На завтра треба знати три вірші, а я знаю тільки один, але мене це зовсім не турбує. А вивчення уроків йде в загальному за таким планом (принцип послідовності): «Тригоном. виконаю перед уроком, природу вивчу на тригонометрії, укр. літ. на природі і фізику на природі, а рос. літ. на укр. літ. і т.д.»

8 лютого 1950 року (середа)

В школі сьогодні я почував себе, немов у бані серед густої пари і диму, де попросту задихаєшся. Чомусь так все, грубо виражаючись, осточортіло. В школі тісно, мені здається, що мене душать, стискають і я рад би розірвати на собі одяг, щоб набрати повітря в груди. Я подивляюся вчителям, а особливо Т.С., як вона може витримувати все те, що твориться в класі під час уроку. Треба бути глухим пнем, щоб не реагувати на це. Урок природознавства. Ні, це не урок, це базар. По крайній мірі кожний себе відчуває як на базарі. Хто співає, хто провадить дружню бесіду з товаришем, чи товаришкою про вчорашні пригоди. Шум, гамір, регіт. Голос вчителя становить може яку соту частину всіх голосів в класі. Така картина уроку природознавства, хімії, укр. мови, рос. літ., креслення. Ні, таки треба бути стовпом, щоб всього цього не бачити, не чути, не розуміти. Як трудно повинно бути тому вчителю. Сьогодні я це зрозумів, вірніше, відчув сам.

9 лютого 1950 року (четвер)

Вчора я, здається, прекрасно «розглагольствував» про те, як тяжко вчителям і я мало не розкався за всі свої вчинки супроти вчителів. Але яка не тривка ця думка. Сьогодні мені і в голову не прийшло нічого подібного, але навпаки, я не минув випадку потішитись сьогодні над бідною Т.С. А в класі твори-

³³ **Посацький М.** – Мар'ян Посацький, учень Калуської СШ № 1, можливо, паралельного класу. (Припущення Д. П. Демків).

лось, як звичайно, щось неймовірне. А вона тільки скривилась на знак невдоволення, махнула рукою, мовляв, я і знати вас не хочу. «Ох, як тяжко викладати, коли в класі такий шум», – сказала вона. «От якби щоразу приходив завнед на уроки, то ви були би зовсім спокійні», – сказав я, стараючись дошкулити їй, бо відомо, що в присутності завнеда Т.С. почуває себе не зовсім добре. Після уроків я випадково зайшов у диточу бібліотеку і записався у гурток по вивченню азбуки Морзе. Додому прийшов у год. 5^ш і зараз же відправився до Плаксюка³⁴, де разів п'ять зіграли в дурака і так минув сьогоднішній день. І в такій бездіяльній обстановці і проминають дні за днями з неймовірною швидкістю.

10 лютого 1950 року (п'ятниця)

Сьогодні я відзначаю у своєму щоденнику ювілейну дату. Ніколи не забудеться цей день, десять років тому. 10 лютого 1940 року і тоді була якраз неділя, були підрубані коріння нашого спокійного життя. Відтоді почалось для мене нове життя, життя повне злиднів, скитань, переживань. І ось вже десять років такого собачого життя, яке позначилося на моєму характері, яке залишило глибокий слід у моїй душі. Яким був би я тепер, якби не так склалися були обставини. Я певний, що ці десять років скитань мають позитивне значення у деяких відношеннях. По крайній мірі я знаю, що таке біда і відчуваю її, вірніше переживаю, навіть тоді, коли вона не торкається мене безпосередньо. Проте, не зважаючи на таке собаче життя, я ні разу не сказав, а навіть і думки подібної не допускав, що не хочеться жити. Ні, хоч в біді і нужді – але жити і боротись за нього. Інакше кажучи словами Л. Українки: «Лиш боротись – значить жити!»³⁵

³⁴ **Плаксюк** – Олексій Плаксюк, однокласник Б. Мельника у Калуській СШ № 1.

³⁵ «**Лиш боротись значить жить...**» – передостанній рядок заключної третьої строфи поезії Івана Франка «Vivere memento! (Веснянка)» (1883; Vivere memento (лат.) – пам'ятай, що живеш). Асоціація з Лесею Українкою виникла тут на основі близькості за пафосом її відомого вірша «Contra spem spero!» (1890; Contra spem spero (з лат.) – без надії сподіваюсь), у якому втілене авторське творче кредо і звучить заклик до переборення труднощів на шляхах життя і боротьби.

11 лютого 1950 року (субота)

Звінок. Урок природи. В клас зайшла Т.С., і раптом... за нею увійшов завпед. (І що за лихо! Завпедові, мабуть, подобаються уроки Т.С., що так часто відвідує). Ну, тут уже звичайно історія. Т.С. дрожачим голосом викликає учня за учнем, які все відмовляються відповідати. Я, розуміється, також почуваю за собою «грішки» і мені не сидиться. І... (от лихо!) викликає мене. Я, правда, не показую вигляду, що не вмю, і спокійно йду до дошки, але тут не викрутишся, бо в класі тихо і Т.С. слухає. Я щось говорив, якійсь дурниці, а коли закінчив, то Т.С. на знак невдоволення похитала головою і не поставила оцінки. Потім завпед сказав мені йти завтра на олімпіаду юних фізиків і хіміків. На село довелось не йти, а готуватись до олімпіади, бо все-таки треба буде якось хоч децю написати. Я не спав до дванадцятої години, повторюючи закони, формули, задачі. Не знаю, як там мені завтра поведеться.

12 лютого 1950 року (неділя)

Рано довелось встати о год. б^ш і знову сідати за фізику. Ось уже і 10^{та} година, треба йти до школи. На олімпіаді було три задачі середньої трудності, і я якось зробив, а чи правильно, не знаю. Зі школи я прийшов аж о третій годині. Пообідав і пішов до Плаксюка. Зіграв разів сімнадцять в дурака і пішов до Дуриби. Позичив книжки і пішов до Маліборського³⁶ а відтак разом з ним знову на місто. І таким чином минає цілий день. Уроків на завтра не вивчив ані на ніготь. Така вирішальна чверть, а так не хочеться вчитись. Чомусь зовсім немає відповідальності. А зрештою, щось вже і нічого записувати в щоденнику. Щодня повторюється одне і те саме, а писати про це щодня немає охоти, та й зовсім нецікаво перечитувати одноманітні стрічки, хоч в дійсності дні минають одноманітно.

13 лютого 1950 р. (понеділок)

Сиджу я сиджу та й думаю, що в щоденник своїй записати маю. (Який поетичний вислів!). Але все ж таки це щоденник і збувати його подібними «поетичними» висловами немає сенсу. Я постановив що би то не було, і як би то не було, писати щодня.

³⁶ **Маліборський** – ідентифікувати не вдалося.

Але ось хоч би взяти сьогоднішній день. Писати про нього зовсім нічого, хіба буду писати (як це пишуть інші, котрі ведуть щоденники), що встав о год. 8, пішов до школи о год. 8⁴⁵, прийшов о год 2¹⁵ і т.д., але я в своїй «програмі» постановив і цього не писати. В такому разі можна буде згадати децю про Т.С. (бідна Т.С., в подібних випадках вона завжди стає предметом розмови). Сьогодні я помітив в Т.С. нову рису її характеру, яку вона, мабуть, набула зовсім не давно, бо до сьогоднішнього дня цього я не помічав. А ця риса – це надзвичайна ввічливість. Навіть до К.Р.³⁷, на якого вона завжди кричала, сьогодні звернулась на «Ви», хоч і з мораллю. Кажуть хлопці, що це з нею буває таке, коли добре поснідає, але який може правди в цьому не знає.

14 лютого <1950 року> (вівторок)

Ще перед уроком прийшлося рishати задачу з геометрії, яка була задана додому. І взагалі на сьогодні, по чистій правді, я нічого і пальцем не дiткнув у вивченні уроків. А сьогодні такі предмети, як географія, історія, здалось би знати (правда, річ не в предметах, а річ у викладачеві). Ось і географія. К.П.³⁸ запитала одного учня – поставила двійку. А я собі сиджу спокійно, не показую вигляду, що не вмiю урока і... раптом викликає К.П. мене. Я увесь перемiнився. Вийшов до карти і, зашкучившись, почав «пести небилшці». Природні умови Китаю. Правда, я не закінчив своєї «розповіді», К.П. перервала мене, бо мабуть вже і слухати не хотіла таку розповідь, я би сказав, достойну не більше трійки. Не знаю, яку оцінку я одержав – одні кажуть чотири, другі – п'ять (що найменш ймовiрне!). А проте мені здається, що я з невідомих причин маю у неї «поблажку»: завжди поставити вищу оцінку, ніж я на це заслуговую, а мені після такої «поблажки» стає незручно перед лицем класу.

15 лютого 1950 р. (середа)

Дванадцята година. Дуже хочеться спати, але я перемагаю себе (виробляю в собі сильну волю!) і записую в щоденничок новини минушого дня. Але на жаль новин ніяких нема, хіба що

³⁷ **К.Р.** – ідентифікувати не вдалося.

³⁸ **К.П.** – можливо, вчителька історії та географії Калуської СШ № 1 Катерина Петрівна Діденко. (Припущення Д. П. Демків).

можна згадати, що був у кіно «Падіння Берліна»³⁹, бо був організований школою культпохід і це коштувало кожного 1 крб., тоді коли самому йти найменше треба дати 2 крб.

Не можна сказати, що це був гарний фільм, ні, хоч назва його обіцяла багато кращого. Одно, що мені сподобалось, це обідець у Сталіна (було вже після шести уроків, а в кіно пішли просто зі школи не обідавши і тому, звичайно, при появі на екрані такого знаменитого обіду внаслідок рефлексів голодного шлунку накопилася слинка не в одного із сидячих. А деякі навіть уже ділили між собою різні присмаки, які показувалося на обіді). А це забув сказати, що сьогодні свято, а я навіть і не замітив, бо хотів дрова різати. Звичайна буденна обстановка.

16 лютого 1950 р. (четвер)

Перший урок – алгебра. Треба поспішати, бо домашнього завдання не виконав: доводиться виконувати перед уроком, що однак не дуже зручно, бо час від часу в клас заходять вчителі і турбують тебе своєю присутністю, а інколи і не встигнеш до звінка виконати і в такому випадку треба знаходити якусь причину, як наприклад: забув зошит, не було світла, був хворий і т.д. Правда, я стараюсь уникати подібних викрутів, бо, звичайно, учитель мало цьому вірить. Другий урок – хімія. Про цей урок і описувати не слід, бо тут повторюється звичайна картина: шум, гамір, спів, скрип і т.д. Сьогодні я був питаний з рос. літератури. Відповідав не дуже то блискучо, і одержав 4. Після уроків пішов пограти в шахи з М.І.⁴⁰ Увечері знову грав в шахи з батьком пані. На цьому день закінчився. Йду спати. Добраніч!

³⁹ **«Падіння Берліна»** (рос. «Падение Берлина», 1949; режисер-постановник М. Чаурелі, сценарій П. Павленка, головний оператор Л. Косматов) – російський радянський двосерійний художній фільм. Це легендарна кінопопея про події Німецько-радянської війни (1941–1945). Стрічка вийшла на екрани за часів розквіту культу особи Й. В. Сталіна, (радянський диктатор особисто контролював склад акторів і весь процес зйомок фільму). У ній закладено стереотипи (штампи) зображення супротивника у радянському кінематографі (карикатурно, у ганебних ситуаціях, морально посоромленим, він водночас біснуватий та оперетковий). Після смерті Й. Сталіна фільм одержав негативну оцінку радянського керівництва, зокрема у доповіді М. Хрущова на XX з'їзді КПРС (1956), після чого надовго зник з екранів.

⁴⁰ **М.І.** – ідентифікувати не вдалося.

17 лютого 1950 р. (п'ятниця)

В школі сьогодні все пройшло без будь-яких пригод. Після п'яти уроків я знову зайшов пограти в шахи з М.І. Грали ми так години дві, а може і більше. Нарешті, вирішили йти додому, бо за той час таки проголодалися (бо ми повертали до палацу піонерів ідучи зі школи).

Я надзвичайно полюбив шахи, так що міг би все проміняти на шахи. Мій противник, М.І., також не менш завзятий шахіст, хоч і слабший від мене. Ідучи додому, ми вирішили, що сьогоднішній день, взагалі, можна посвятити шахам. Сказано – зроблено. Я позичив шахів і пішов до М.І. У нього був вільний покосць і ми засіли там. Але мама його дуже строга по відношенню до сина і до навчання, ніколи б не дозволила на це, але ми, щоб запобігти неприємності, сказали, що мусимо креслити, і «прокреслили» до самого вечора.

18 лютого 1950 р. (субота)

Після навчання я зібрався йти додому, по дорозі повернув до товариша, але той уже вирушив і мені прийшлося було йти самому. Але... (раптом щастя!) трапилась верхнянська фіра⁴¹ і мене попросили сідати (вірніше стояти, бо сідати не було на що). ... Фіра їхала дуже поволі, бо конина була не дуже то завидна, але їй за те дякувати, бо все ж таки хоч стоячи, але йдеш, а сьогодні дорога не зовсім добра, болото. За години три я був дома, де я дізнався, що я син колгоспника колгоспу «Перемога». У Верхні за тиждень створили два колгоспи. Другий не знаю як називається. Кажуть, що люди по п'ять заяв писали, щоб тільки «приняли» до колгоспу. І ось нарешті бідні, затуркані селяни досягли «заможного, щасливого і культурного» життя – колгоспу. На «вірний» шлях стали. Що ж, щастя їм Боже!

Іван Бойчук. Богдан якийсь був такий душевний, добрий, то концентрація якогось великого розуму була у тій голові його. Його можна назвати, хоч він молоденький ще був, але вже був геній.

Марія Антонів. Богдан не поступив у Львівський університет, бо він до Львова не доїхав. Його забрали бандерівці в ліс.

⁴¹ **Фіра** – діалектне позначення возу, підводи.

Мечислав Фудалі. Був травень або червень 1951 року. Після того, як Богдан не прийшов на екзамени, всі дуже зацікавились, куди він зник. І серед учнів пішла така чутка, що він пішов у ліс в бандери.

Дарія Демків. Коли я йшла до школи, а це, мабуть, ми йшли на консультації, зустрічаю я Дурибу Богдана. Йдемо ми разом до школи і якимось чином зайшла про поступлення далі вчитися. Здається, він сказав: «А ми не будемо поступати з Богданом». Я кажу: «Як ви не будете поступати?» «А ми йдемо в ліс». Тоді не було «в УПА»: або «в ліс», або «партизанка», або «хлопці».

Василь Лагодюк. Упівці сказали, що вони забрали Богдана Мельника і переправлять його, як дуже здібного хлопця, на Захід на навчання.

Іван Мельник. Брат Петра Івановича, Богдан, приходив уночі, щоб ніхто не бачив його, уночі ж і йшов назад, але все одно десь хтось прослідив за ним, за ним, мабуть, слідкували.

Марія Антонів. В газеті було написано, що Богдан зайшов до, ми казали, Гура (він вже помер, нема), який жив під лісом, і просив напитися чи їсти, і він ще й не їв, як за ним прийшли. Тоді Богдан давай тікати в ліс. Але летів за ним пес, який зачав його за штанку і не пустив. Богдан мав коло себе гранату і вбився. Але ніхто не йде, ніхто не бачить і ніхто не знає. Всі казали, якби він був здався живим, вони б його не вбили, а він, бідний, боявся, що будуть бити, і взяв і розірвався.

Іван Мельник. Так Петро Іванович розказував, як Богдан загинув: він пішов на зустріч, перебував у бункері, там десь у лісі, мабуть, хтось його вислідив і навів НКВС. Оточеним у бункері пропонували здатися, але в УПА хлопці знали, що затриманих упівців дуже катували, і вони не здавалися, і тоді їх закидали гранатами. Там ніхто не залишився живим. І коли Петро Іванович зустрічався з тими людьми, то той командир енкавєєсників йому сказав: «Якби я знав, що там є Богдан, то ми би не стрі-

ляли», що ніхто не кидав би гранати і йому б надали можливість утекти.

Євген Матійчук. Богдан був вбитий кадебістами Белова⁴². Коли Белов дізнався, що вбитий Богдан, який був його, фактично, вчителем німецької мови, то він пустив сльозу і дуже-дуже переживав і сказав, що якби знали, що там Богдан, то, ясно, що його б не вбивали.

Мечислав Фудалі. Голосно не можна було нічого говорити. А так, між собою, те, що просочувалося між учнями, які закінчили вже школу і збирались поступати, – така відомість в Калуш попала, що Богдана вбили російські солдати в лісі в селі і привезли його в Калуш, в калуську тюрму, яка знаходиться зараз по вулиці Степана Бандери, у подвір'ї музичної школи. А подальша доля вже невідома, тому що тіла людей, які загинули в ті часи, зникали невідомо куди, і родичам не дозволяли їх забирати.

Дарія Демків. Учора Фудалі мені розповів, що Богдана привезли, і він лежав кілька днів там на подвір'ї!

Марія Антонів. Так вуйна страшенно плакала і каже, що їй снилося, що йшов Богдан з Славком, що жив по сусідству і з яким вони разом до школи ходили, і Славко сухий, а мій Богдан чисто мокрий. Вона як побачила, та й в плачі, та й каже: «Богдане, а ти чого такий мокрий?» А Богдан відповідає: «Мамо, я вас прошу, перестаньте плакати, бо ви мене у сльозах утопили. І я за того такий мокрий. Ви беріть і моліться». То казала вуйна, що вже лишень брала і молилася. І вже потім він їй снився, що вже сухий приходив.

ПЕТРО МЕЛЬНИК – СТУДЕНТ ЧЕРНІВЕЦЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Маркіян Горинь. Я познайомився з Петром Івановичем

⁴² **Белов** – точно ідентифікувати особу не вдалося. Відомо лише, що на час загибелі Б. Мельника у підрозділах Управління МДБ УРСР по Станіславській обл. служили Белов Іван Сергійович (1925 року нар.) та Белов Іван Михайлович (1924 року нар.).

Мельником на вступних екзаменах. Ми разом поступали на фізико-математичний факультет. У нас було одинадцять екзаменів. Після екзаменів нас запросив декан для співбесіди, щоб визначити, хто з нас куди має йти. Петро Іванович поступав на математичний відділ, а я поступав на фізичний відділ. Під час бесіди декан категорично сказав, що мені не місце на фізичному факультеті, а тільки на математичному, бо я фізику здав на «3», а математику – на «5». А Петро Іванович, навпаки, здав математику на «3», а фізику – на «5». То був декан німець Фаге⁴³, він був математиком за фахом. Математиків приймали 25 чоловік, а фізиків – 50. Конкурс був у нас три з половиною чоловіка на місце, це був небувалий конкурс на той час (то був 1953 рік). У розмові з нами декан був неблаганний, і коли ми дістали довідки про прийняття, то я дістав довідку, що я прийнятий на математичний відділ, а Петро Іванович – на фізичний.

Йосип Стахіра. Вчилися ми до третього курсу разом, а пізніше пішли на різні спеціалізації: я на кафедрі фізики напівпровідників, а він на кафедрі металофізики.

Маркіян Горинь. Петро Іванович після першого курсу навчання взяв академвідпустку, і рік він не вчився.

Йосип Стахіра. Більшість викладачів, які працювали тоді в університеті, були або скеровані з Росії, або зі східних вишів. Коли я поступав на перший курс, я здавав іспит з математики викладачу, який слухав мене з перекладачем, тому що я не дуже добре розумівся російською мовою, а він взяв асистента, який перекладав. Така була

⁴³ **Фаге Михайло Костянтинович** (1915–1995) – математик. Доктор фізико-математичних наук (1959). Професор (1959). У Чернівецькому ун-ті працював з 1947 до ≈ 1960, де у 1953–1960 очолював кафедру математичного аналізу. (Див. про нього: Маслюченко В. К., Фаге Д. М. До столітнього ювілею М. К. Фаге. *Буковинський математичний журнал*. 2015. Т. 3. № 3–4. С. 7–18. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bmj_2015_3_3-4_3).

ситуація. Був такий доцент Псарьов⁴⁴, хоч у нього російське прізвище і він сам був із східних областей України, але кидалося у вічі, що він на фотографії був у вишитій сорочці. Хоча він говорив російською мовою, але він був такою нормальною людиною. Я, наприклад, до сьогоднішнього дня пам'ятаю про викладача, який читав нам математичний аналіз, а сам він був скерований із Московського університету – Павлін⁴⁵. Так, лекції його не дуже запам'ятались, але відношення до студентів у нього було дуже добре. Він сідав на першу лавку, як приймав іспит, а всі, хто здавав іспит, студенти сідали за ним. І він ніколи не дивився, чи хто там, перепрошую, шпаргалить чи не шпаргалить, але кликав до себе і слухав, відразу орієнтуючись на загальні речі. Якщо він бачив, що людина не здатна, скажімо, по його міркуваннях, то він ставив «двійку», і це було смертельно, а всі інші, я знаю, дівчата, які зі мною вчилися і щось там не знали, то він пояснював, як те чи інше має бути, виводив якісь формули тощо. Тобто він дивився глибоко, не формально на підготовку студента.

Той факт, що у Чернівецькому університеті в основному викладачами були приїжджі люди, він якоюсь мірою нас трохи рятував. Якби там були наші такі перекинчики, знаєте, то вони більш дотошні. Скажімо, я у групі був один некомсомолец...

Маркіян Горинь. Дуже вимагали знань. Надзвичайно. Виключали за неуспішність моментально. Тому студенти були напружені, не дай Боже, щось злого сказати, чи в якусь полеміку з викладачем вступати – того навіть мови не могло бути. Ми слухали, були чемні, слухняні, і здавали

⁴⁴ **Псарьов Валентин Іванович** (1926–2016) – доктор фізико-математичних наук (1969), професор (1970). Народився в с. Кутузово Орловської обл. Росії 1952 закінчив Дніпропетровський державний ун-т 1957–1966 викладач кафедри рентгеноматлофізики, 1968–1972 завідувач кафедри експериментальної фізики Чернівецького ун-ту. (Див. про нього: <http://www1.nas.gov.ua/rsc/psc/Scientists/P/Pages/psarovVI.aspx>; *Чувацкая енциклопедия*. URL: <http://enc.cap.ru/?t=prsn&lnk=4186>).

⁴⁵ Йдеться про Анатолія Костянтиновича Півліна.

екзамени. Навчання було понад усе. Я, наприклад, працював з другої чи пів третьої години до десятої години вечора в читалці. І так майже всі наші однокурсники.

Іларій Раренко. В той же час за межами аудиторії викладачі вели себе надзвичайно просто. У Мельника на той час, наскільки я пам'ятаю, був завкафедри Григорій Павлович Кушта⁴⁶. Це була надзвичайно коректна людина і доброзичлива.

Йосип Стахіра. Розсорткування, скажімо, за політичними орієнтаціями студентів вже було на першому курсі. Наприклад, у тій групі, де я вчився, половину групи склали євреї. Вони були всі з усього курсу згруповані в ту групу, їх було приблизно 12 чоловік. Викладачі відносилися по-різному до нас і до них. Такий був доцент Ейдельман⁴⁷, який читав математичну фізику, вони всі сиділи, займаючи перші ряди, і він звертався до студента, такий був Мацкевич, і запитував російською: «Юра, зрозуміло?» І якщо Юра казав, що «зрозуміло», то він читав далі, якщо ж Юра казав «не зовсім», то він повторював ще раз.

Маркіян Горинь. Коли ми закінчували університет, от тоді вже почалося. Коли я закінчував університет у 1958 році, Марійку Коновалик зарубали на державних екзаменах, тому що вона приймала хлопця-упівця. Через рік чи через два вона повторила, хлопці наші допомогли їй.

⁴⁶ **Кушта Григорій Павлович** (1912–1975) – фізико-хімік. Кандидат хімічних наук (1951). Доктор фізико-математичних наук (1967). Професор (1970). Від 1949 працював у Чернівецькому ун-ті, де 1954–1972 очолював кафедру рентгенофізики. Вивчав мозаїчні структури монокристалів металів і сплавів методами електронної мікроскопії та рентгенографії, ангармонічні ефекти у кристалах.

⁴⁷ **Ейдельман Самуїл Давидович** (1920–2005) – математик. Кандидат фізико-математичних наук (1953). Доктор фізико-математичних наук (1959). Професор (1961). У Чернівецькому університеті він пройшов усі сходинки від студента й лаборанта до професора і завідувача кафедри диференціальних рівнянь (1960–1963). Тут він виховав перших своїх учнів, заснував власну наукову школу.

Парасковія Гошовська. Як Петро поїхав вчитися, то їм дуже було прикро, бо їх дуже підозрювали «наші брати», тримали їх дуже в руках. А я, вже такий підліток, трохи вмію шити на машинці, мама мали таке полотно ляне, і вшила я йому штани, білі штани. Він як прийшов і каже: «Сестричко, як я парадую в твоїх штанах». Я кажу: «Та як у твоїх штанах?» «Та в тих, що ти мені вшила». Я кажу: «Не казали, що ти в кальсонах ходиш?» Він каже: «Ні, не казали, але мені дуже сподобалися ті штани».

Йосип Стахіра. На першому курсі в кімнаті нас чотири було, то коли мала бути стипендія, наприклад, через три дні, то ми вже на лекції не ходили, лягали всі, чай пили і відпочивали, чекали до тих пір, поки не буде стипендії. Такі були матеріально тяжкі роки.

Іларій Раренко. Ми з Петром жили в одному і тому ж гуртожитку, а один рік було, коли ми з ним жили в одній кімнаті. Ми не такі були багаті, але на наше щастя були досить дешеві консерви. Ми з ним натрапили були тріскову печінку, і ми купували ці консерви і цього нам хватало і на ранок поснідати, і на вечерю. Мельник натрапив був на яловичі серця.

Парасковія Гошовська. Йому не було помочі ніякої. То моя мама щось трішки підкине, то... Ну, а в моєї мами також не було, бо в 1946-му тата мого знищили.

Євген Матійчук. Петро вчився в Чернівцях, а я – в армії, в воєнно-морському льотному училищі. Коли однокласник Бойчук, покійний вже, сказав, що Петра Іванович хочуть виключити з університету (він сам хотів вже піти, тому що стипендії не дали), доводилося півроку йому стипендію курсанта льотного училища висилати в Чернівці.

Микола Раранський. Вчився Петро Іванович на «добре» і «відмінно». Він надзвичайно талановитий був і в навчанні.

Йосип Стахіра. Я пам'ятаю, що він був такий урівноважений хлопець. Він спокійно говорив, акуратний був. Можна сказати, що він був помітний серед інших товаришів.

Микола Раранський. Петро Іванович брав дуже активну участь у науковій роботі студентській. У нього поклик до досліджень цікавих фізичних ефектів уже тоді проявлявся надзвичайно. Ми разом з Петром Івановичем із холодильника старого, старих трансформаторів ще австрійського походження, які валялися просто в лабораторіях, ми зібрали свою рентгенівську установку. Це унікальна річ на той час: можете уявити, що трансформатори, які використовувалися, дають по 100 тисяч вольт, це надзвичайно небезпечно, це треба вміти користуватися. І от Петро Іванович був ініціатором створення однієї з перших рентгенівських установок, зроблених аматорським шляхом. На жаль, цієї установки зараз уже немає, але вона дала можливість зробити декілька гарних цікавих досліджень, особливо металів. І інтерес проявили до цього навіть наші чернівецькі заводи: «Машзавод», «Легмаш» приходили, і ми разом робили дослідження, ще будучи студентами.

Перші, можливо, установки рентгеноструктурного аналізу ми з Петром Івановичем починали тут робити аматорськи, а потім – і у Франківську. Цей напрямок науковий Петро Іванович зберіг до самого-самого останнього часу, скільки я його пам'ятав.

Він надзвичайно вмів знайти особливості кожної людини і підтримати її. Я знаю, що мені в перші роки було дуже важко навчатися. Із села хлопець, такий самий, як і Петро Іванович (він уже пройшов певний курс, як казали тоді, молодого бійця). І він дуже багато нам, студентам, допомагав (на що треба звертати увагу, як треба вчитися). Його поради ми слухали з великим задоволенням і вчилися у Петра Івановича.

Петро Іванович людиною був особливою, і йому нелегко було з огляду на те, що радянська влада дуже серйозно слідкувала за людьми з західних областей. Тоді система ідеології була настільки жорстка, що в кімнаті обов'язково сиділи люди зі східних областей. Не було так, щоби в кімнаті могли жити одні західняки. А ми з Петром Івановичем жили в одній кімнаті.

Він відкрито говорив, що в нього є проблеми, що його родичі були національно спрямованими, національно свідомі люди на той час. А таким людям було надзвичайно тяжко. В той же час його активність, його ініціативність, його надзвичайна людяність привели до того, що ми його обрали головою студради. І можу сказати, що, напевно, 4-й гуртожиток на центральній площі в Чернівцях був знаменитий тим, що головою студради там був Петро Мельник.

Серед студентів він мав абсолютний авторитет. Те, що сказав Петро, треба було робити.

Ярослав Буджак. Петро Іванович був активним чоловіком фізико-математичного факультету, і я на третьому курсі завдяки Петру Івановичу, попри свою волю, опинився в бюро комсомолу фізико-математичного факультету. Виявляється, що Петро Іванович, він тоді, здається, був голова профбюро факультету, висунув мене туди. А пізніше він аргументував, чому він мене висуває, і прийшло до виборів, і мене обрали, а обговорений у партійному бюро факультету не пройшов. Ми зустрілися і я йому сказав: «Що ти таке зробив?» «Ярославе, треба держати. З тебе півлітра». «Ні, – я кажу, – то давай з тебе нехай буде півлітра, що ти мене там засунув без мого відома».

Маркіян Горинь. Веселі були. Дуже веселі. У нас колектив був надзвичайно веселий. Хор був прекрасний. І факультетський, і університетський хор. Ми жилим таким дуже гарним, повнокровним життям.

Ярослав Буджак. На фізико-математичному факультеті у нас в ті часи приблизно було половина студентів хлопців і половина студентів дівчат. Майже всі дівчата були на математичному відділенні, а хлопці на кафедрах фізики напівпровідників і металофізики. Територія нашого фізико-математичного факультету в Чернівцях була такою, що там не було такого залу, де можна було робити якісь культурно-розважальні заходи. Якось Петро Іванович каже: «Що ми будемо ходити до філологів і просити, щоб нас пустили на танці? Давай організуємо танці у себе на

факультеті». Я питаю: «А як це робити?» «А виносити лавки, – там були старі, ще австро-угорські лавки, – і у тій великій аудиторії будемо робити танці». А кажу: «Давай. Але виносити то виносити, але хто буде заносити ті парти, коли всі розбіжаться?» «Ярославе, – відповідає Петро, – я тобі гарантую, що всі парти будуть на місці». Я звернув його увагу на те, що як тільки стане відомо, що у нас танці, то до нас будуть приходити багато не наших студентів, бо студентів було багато, а ось місць для збору, де можна було проводити культурні заходи, не було в Чернівцях. І ми так до кінця навчання організовували ті танці і всі були задоволені, мовляв, ось фізики то є фізики, математики то є математики, бо в нас усе проходило дуже організовано.

Микола Раранський. Дуже багато студентів було зі східних областей. Вони не знали культури, зате провадили такі розмови, що вони нам принесли культуру. І нам треба було показувати свою культуру. Піднімали українські народні пісні. Дуже велику допомогу нам надав викладач математики, старша від нас людина, Василь Шкільнюк⁴⁸. Він організував хор, який славився не тільки в Чернівецькій області, ми виступали навіть у Києві. Я можу тільки про репертуар сказати того хору, в якому співав і Петро Іванович, і я: «Закувала та сива зозуля», цілий ряд старовинних козацьких пісень.

Ми надзвичайно кохалися в справі альпінізму, туризму, і студент другого курсу Мельник був у цьому дуже досвідчений. Вражало те, що у нього було дуже багато книжок з альпінізму, туризму. Це були фахові книжки. Особливо мені запам'яталася книжка про те, яке зав'язувати вузли (гудзи): там і морські вузли, і спеціальні альпіністські, і все інше. Перша наша поїздка, перший турпохід був на Писаний Камінь, де ми бачили написи: «Іван

⁴⁸ **Шкільнюк Василь Степанович** (1929 – після 1959) – викладач Чернівецького ун-ту. Працював на кафедрах диференціальних рівнянь та прикладної математики і механіки.

Франко», «Ольга Кобилянська», «Marszałek Piłsudski». А далі ми пішли штурмувати Говерлу. А Петро Іванович у нас був першим інструктором з туризму. «Альпінізм – це штука дуже тонка, – так ми співали з Петром Івановичем, – Їсти нам возили в п'ятитонці, // Оселедцем годували, // Потім пити не давали, // Кажуть, щоб до клімату привчались».

Йосип Стахіра. Петро дійсно пройшов добру школу, тому що насправді в той час наука про метали в Чернівцях була на високому рівні. Там були професори, там йшла хвиля добрих результатів, які були пов'язані з тими молодими людьми, які з'явилися на відповідних місцях.

Степан Новосядний. Фахівці, яких випускали Чернівці, були розкидані по всьому Радянському Союзу, це були класні спеціалісти.

ПІСЛЯ УНІВЕРСИТЕТУ

Іван Мельник. Дуже важко йому було пробиватися, бо, як він розповідав, постійно його переслідували органи.

Маркіян Горинь. Так він мені розповідав, що в КДБ була така постанова: якщо ти під підозрою, то працюєш на певному місці не більше трьох-чотирьох років; за цей період органи знаходять твою справу і починають дошукуватися, розбиратися і т. і.; тому потрібно швидко тікати і переходити на інше місце роботи. І Петро, за його словами, вмів оперативно тікати від тих кадебістів і досягти того, чого він досягнув у житті.

Євген Матійчук. «Петре Івановичу, – кажу, – давай поїдемо на Чечву⁴⁹, сьогодні там і ведмідь є, і кабанчик, і печінка». Він питає: «А хто там є?» Я відповідаю: «Завіділу хімії ЦК КПРС». «Що я тобі скажу, – він так любив говорити, – є один бандерівець для кагебістів – це я. А ти

⁴⁹ **Чечва** – база відпочинку Калуського ВО «Хлорвініл», розташована у Рожнятівському р-ні Івано-Франківської обл. Чечва – це річка в Україні, у межах Рожнятівського та Калуського р-нів Івано-Франківської обл. Ліва притока Лімниці (басейн Дністра).

хочеш бути другим? Як я з тобою поїду, то ти будеш другим бандерівцем, тому що всі, хто буде у тій компанії, обов'язково підлягають перевірці».

Олексій Курилів. Деякі партійні діячі і працівники на той час Івано-Франківського інституту нафти і газу здійснювали спроби позбавити Петра Івановича ученого ступеня кандидата наук. Але він зумів не допустити цього і все це пережити.

Євген Матійчук. Коли я із Запоріжжя приїхав в Калуш, Петро Іванович якраз був після невдалого розлучення з першою дружиною в Одесі. Тоді ж КДБ стало відомо, що брат його бандерівець. Петро Іванович, приїхавши до Калуша, повідомив мені, що йому заборонили жити на Західній Україні. Довелося просити генерального директора Кондратенка просити і разом з ним у Москві, через міністерство домогтися того, щоб йому дозволили жити і працювати на Західній Україні. Для цього на заводі була відкрита дільниця емальованої продукції, де Петро Іванович став начальником і працював на ремзаводі, впроваджуючи нові технології виготовлення емальованих труб та іншої продукції у цій галузі.

Олексій Курилів. Стався такий випадок. Коли Петро Іванович мав сімейні проблеми, він позбирав усі судові рішення, які його не влаштовували, і каже: «Я все це відправлю у закордонний журнал і там встановлять істину». І тут приходить запит з якогось партійного органу з питанням: хто у вас там такий працює, що хоче направити документи в іноземний журнал, щоб там розібралися з нашим правосуддям. Звичайно, йому нагадали про те, що його брат був бандерівцем, і виключили його з партії.

На ювілеї Я. Корнаги.
Калуш, 26 липня 1998 року

«У мене сталося нещастя, і я сьогодні дуже ображена людина, бо в мене забрали партбілет раніше, ніж розпустили ту партію. Ми про це якось, може, з сумом згадуємо, бо вони, може, і мають десь там ті партбілети», а я не маю чим похвалитися»

Олексій Курилів. Коли він вже докторську захистив, їдемо в машині, зустріли ми замдиректора Інституту надтвердих матеріалів Павла Степановича Кислого⁵⁰, члена-кореспондента Академії наук України, який каже: «Ось Петро Іванович захистив докторську...» Ну і через місяць я питаю Петра Івановича, чи не збирається він повертатися. А потім зустрів декана механічного факультету нашого інституту нафти і газу професора Юрія Дмитровича Петрину, який мені сказав: «Учора приходив секретар парткому університету і сказав, що Петро Іванович знову хоче повернутися в університет і чи не буде якихось заперечень. Ми сказали, що ні, ми його візьмемо, тим паче він доктор наук...»

⁵⁰ **Кислий Павло Степанович** (1933–2019) – учений-матеріалознавець. Доктор технічних наук (1972). Професор (1979). Академік НАН України (1992). У 1977–1990 роках займав посаду заступника директора Ін-ту надтвердих матеріалів ім. В. М. Бакуля НАН України, очолював відділ тугоплавких надтвердих матеріалів.

Роман Дудяк. Це історія, яку він завжди любив розповідати. Була вона десь у 1990-х роках, коли Україна була вже незалежна. У Львові на якомусь українському святі зібралася професура, інтелігенція. Після цього, як завжди, було в ресторані застілля, на якому проголошують тости. Один каже, що хоче подякувати своєму наставнику, викладачеві, професору такому-то, академіку такому-то, що якби не він, то «я би не досяг таких успіхів». Тут встає Петро Іванович і каже: «А я хочу подякувати Комуністичній партії». Відразу тут така пауза. А він продовжує: «Бо якби мене не вигнали з Комуністичної партії, то я би або сидів у тюрмі, або був би злодієм і не досягнув би того, що я досяг».

СФЕРА НАУКОВИХ ЗАЦІКАВЛЕНЬ. КАНДИДАТСЬКА І ДОКТОРСЬКА ДИСЕРТАЦІЇ

Іван Гошовський. Він в основному читав металознавство. Захищав кандидатську, присвячену борним сполукам металів⁵¹. Йому довелося робити дослідження у бочці, бо бориди дуже отруйні.

Валерій Крамар. Його дуже приваблювали науки про матеріали, матеріалознавство, металознавство.

Мирослав Кіндрачук. Основним напрямом його наукових досліджень були дифузійні процеси, що відбуваються при створенні покриттів. Зокрема, це вплив термоциклічної обробки на швидкість насичення, на процеси, які протікають.

Валерій Крамар. Петро Іванович цікавився фізикою, останніми досягненнями в галузі фізики твердих тіл, кристалографії, кристалофізики. Мав досить серйозні наукові праці, надруковані в авторитетних фахових виданнях,

⁵¹ Див.: Мельник П. И. Диффузионное насыщение железа и его сплавов бериллием, марганцем, бором и исследование некоторых свойств полученных слоёв : автореф. дис. ... канд. технич. наук : 320. Львов, 1968. 16 с.

таких, скажімо, яким в радянські часи був журнал «Фізика металів і металознавство»⁵².

Він співпрацював з відомими в цій галузі людьми, такими як Скороход, Криштал⁵³. Географія людей, з якими він співпрацював, була дуже широкою по всьому Радянському Союзу. Він брав участь у всіх можливих конференціях від Львова до Комсомольська-на-Амурі, присвячених технологіям покращення захисних покриттів, технології тертя, зменшенню впливу тертя, порошкова металургія, тобто виготовлення деталей машин з принципово нових матеріалів, які дешевші і кращі за своїми властивостями, методам хіміко-термічної обробки поверхні металу і деталей, виготовлених з металів. Це були питання цікаві, як науковцям, так і технологам та виробничникам, який прагнув захистити деталі машин від впливу корозії, руйнівних дій під час виконання роботи різних механізмів, зокрема, поверхневе тертя, викришування матеріалів. Те,

⁵² **Физика металлов и металловедение** (ФММ) – заснований 1955 у Свердловську (нині Єкатеринбург, РФ) науковий журнал, який публікує праці, написані фахівцями у сфері фундаментальних, прикладних та технологічних досліджень, присвячені експериментальному і теоретичному вивченню структури, електричних, магнітних, теплових, оптичних, механічних та інших властивостей металів, металічних сплавів та з'єднань. За рік виходить 13 випусків (12 випусків російською мовою і 13-й випуск англійською мовою). (Див. сайт видання: <http://impro.impran.ru/fmm/#>).

⁵³ **Скороход Валерій Володимирович** (1934–2017) – учений у галузі матеріалознавства та порошкової металургії. Доктор технічних наук. Професор. Академік НАН України (1990). У 2001 був обраний директором Ін-ту проблем матеріалознавства ім. І. М. Францевича НАН України, з 2015 почесний директор Ін-ту. Очілиництво ін-том сприяло перетворенню науково-дослідного закладу у всесвітньо відомий центр сучасного матеріалознавства. **Криштал Михайло Аронович** (1928–1992) – інженер-металург, російський учений у галузі фізики металів. Доктор технічних наук (1963). Професор. У Тольяттінському політехнічному ін-ті (нині Тольяттінський державний ун-т, Самарська обл. РФ) керував створеною ним кафедрою «Металознавство і технологія металів» (рос. «Металловедение и технология металлов») і створив наукову школу з дифузії і релаксації в технічних сплавах.

про що я говорю, це тема його докторської дисертації⁵⁴.

Мирослав Кіндрачук. Я був, коли Петро Іванович захищав докторську на засіданні спеціалізованої вченої ради в Інституті матеріалознавства НАН України. Коли він зробив доповідь, один із членів спецради (він був із Інституту металофізики) сказав, що буде, мабуть, виступати проти і якби порекомендував йому перед голосуванням зняти роботу із захисту. Зробили десь п'ятнадцятихвилинну перерву в засіданні спецради. Петро Іванович подумав, і після перерви, коли спецрада продовжила своє засідання, Петро Іванович оприлюднив своє рішення, сказавши: «Я не буду знімати свою роботу із захисту». Це була його свідомо позиція, і коли відбулося голосування, то проти були тільки два голоси, а це означало, що захист відбувся успішно⁵⁵. Як я тепер думаю, згадуючи цю ситуацію, тут далася ознака консервативності столичного академічного середовища щодо науковця, який працює за межами столиці. Адже дисертація П. І. Мельника була дійсно новаторською, бо започатковувала новий напрямок у формуванні покриттів хіміко-термоциклічною обробкою, який надалі набув широкого розвитку.

Петро Лобода. У 1989 році викладацька кафедри порошкової металургії знаходилася у 112 кімнаті 9-го корпусу. І

⁵⁴ Див.: Мельник П. И. Научно-технологические принципы интенсификации химико-термической обработки путём активирования фазовых превращений в железоуглеродистых сплавах и их применение для повышения долговечности оборудования химических производств: автореф. дис. ... д-ра технич. наук : 05.16.01. Киев, 1986.

⁵⁵ У копії наявної в особистому архіві П. І. Мельника «Довідки про присудження Мельнику Петру Івановичу ученого ступеня доктора технічних наук на підставі захисту дисертації...» (рос. «Справка о присуждении Мельнику Петру Ивановичу учёной степени доктора технических наук на основании защиты диссертации...») з цього приводу зазначено: «При проведенні таємного голосування спеціалізована рада у складі 16 осіб (з них 6 докторів з профілю дисертації) з 22 членів проголосували: за – 13, проти – 3, недійсних бюлетнів – немає» (арк. 5).

я працював поруч з Олексієм Павловичем Епіком⁵⁶, учнем Григорія Валентиновича Самсонова⁵⁷, який займався покриттями. І якраз в такому неформальному спілкуванні після роботи я познайомився з Петром Івановичем, який дружив з Олексієм Павловичем і був навіть хрещеним батьком у Каті, дочки Олексія Павловича. Вони практично регулярно зустрічалися і я мав честь брати участь у спілкуванні з ними, що і стало основою для нашої дружби з Петром Івановичем.

Степан Мудрий. У Львівській політехніці на кафедрі фізики металів і матеріалознавства ми зустрілися з Петром Івановичем. Я побачив, що людина живе своєю наукою, яку вибрала ще в ранні роки і продовжує займатися. Я побачив, що в людини є великий багаж знань, що у людини свої напрямки, свої думки, тенденції, які вона розвиває, тобто вона має своє наукове лице. А такі люди не є типовими у науковому середовищі, то є люди специфічні, які займаються не кон'юнктурно вигідним, не тим, що змінюється в часі, а вони мають свою лінію, яку продовжують завжди. Часто їм доводиться нелегко, бо вони змушені її відстоювати в дуже важких ситуаціях, але вони борються, спілкуються, щоб інші люди могли побачити і

⁵⁶ **Епік Олексій Павлович** (1935–1996) – учений-металознавець. Учень Г. В. Самсонова. Кандидат технічних наук. Доцент. З початку 1980-х до 1996 працював на кафедрі високотемпературних матеріалів та порошкової металургії інженерно-фізичного факультету Київського політехнічного інституту.

⁵⁷ **Самсонов Григорій Валентинович** (1918–1975) – видатний учений у галузі хімії і технології неорганічних матеріалів. Доктор технічних наук (1958). Професор (1959). Член-кореспондент АН УРСР (1960; тепер НАН України). Один із засновників і перший завідувач кафедри високотемпературних матеріалів і порошкової металургії Національного університету «Київська політехніка». Заступник директора з науки Ін-ту проблем матеріалознавства АН УРСР. Основні дослідження присвячені хімії твердого тіла. У 1961–1963 перший голова відділення фізико-технічних проблем матеріалознавства при Президії АН УРСР. (Див. докл.: Юркова О. І. Григорій Валентинович Самсонов. До 100-річчя від дня народження. *Металознавство і обробка металів*. 2018. № 2. С. 3–7. URL: https://momjournal.com.ua/sites/default/files/1_4.pdf).

оцінити той підхід, і, по суті, надихнули до подальших досліджень.

Петро Лобода. Я запам'ятав Петра Івановича як людину з хорошими системними знаннями. Він завжди підводив підсумки всіх тих обговорень, які відбувалися у досить широкому колі фахівців, і завжди всі очікували, що скаже Петро Іванович. Він, як правило, говорив останнім, розставляв акценти і врешті-решт приймали таке колегіальне рішення, основна думка якого була закладена Петром Івановичем.

Валерій Крамар. Він був дуже цілеспрямованою людиною, мав фундаментальні, дуже глибокі знання в тій галузі, де він працював, знайомився з питаннями навколо тієї тематики, якою він займався. Я би сказав, що Петро Іванович був широко і різнобічно розвинений учений, він не обмежувався тільки якоюсь своєю галуззю, його цікавили питання з багатьох сфер, частина яких була дотична до того, чим він займався, а частина просто викликала його інтерес.

Мирослав Кіндрачук. Першою роботою, яку ми зробили спільною з Петром Івановичем та Лучкою Мироном Васильовичем⁵⁸ і друзями Петра Івановича з калуського «Хлорвінілу» Р. Ю. Микитюком і М. Ф. Соколовським, була видана 1993 року російською мовою монографія «Зносостійкі дифузійні леговані композиційні покриття»⁵⁹. Згодом наше спілкування перейшло в галузь трибології (тертя і зношення)⁶⁰, і саме цій проблематиці була присвячена на-

⁵⁸ **Лучка Мирон Васильович** (1946–2020) – учений у галузі матеріалознавства. Доктор технічних наук (2013). У 2016–2020 провідний науковий співробітник Ін-ту проблем матеріалознавства ім. І. М. Францевича НАН України.

⁵⁹ Див.: Лучка М. В., Кіндрачук М. В., Мельник П. И., Микитюк Р. Ю., Соколовский М. Ф. Износостойкие диффузионно легированные композиционные покрытия. Киев : Техніка, 1993. 143 с.

⁶⁰ **Трибологія** (або трибоніка, від *грец.* *tribos* тертя) – наука про тертя, зношування, змащування та контактну взаємодію поверхонь твердих тіл при їх відносному русі.

друковано вже після смерті Петра Івановича наша спільна з ним, а також з В. Крамаром стаття «Аналіз кінетики руйнування поверхневих шарів пар тертя на основі енергетичної моделі»⁶¹. Це ще раз засвідчує широту його наукового кругозору, його увагу до різних дотичних до матеріалознавства напрямів науки.

Степан Мудрий. Мене познайомив з Петром Івановичем Мельником професор львівської Політехніки сьогодні покійний Віктор Якович Прохоренко⁶², який його дуже добре знав, який перейшов працювати в Політехніку з Львівського університету, який добре освоїв методіку саме фізичних досліджень металів, а в Політехніці він добре ознайомився з багатьма інженерними роботами. І прикладом того, як можна поєднати інженерну роботу і фізику металів, для професора Прохоренка був Петро Іванович Мельник. Він мені багато про нього говорив, розповідав про його наукові погляди, про його ідеї. При цьому він казав, що йому приємно, що є ще така людина, яка, як і він, розуміє, що треба поєднати фундаментальні знання з фізики металів із практичними інженерними роботами.

Валерій Крамар. За роботами Петра Івановича Мельника декілька монографій було видано, його роботи цитували в науковій літературі. В останні роки свого життя він підготував матеріали для того, щоб зареєструвати наукове відкриття «Закономірний зв'язок природного поліморфного $\alpha \leftrightarrow \gamma$ перетворення в залізі з його поверхневим

⁶¹ Див.: Крамар В. М., Мельник П. І., Кіндрачук М. В. Аналіз кінетики руйнування поверхневих шарів пар тертя на основі енергетичної моделі. *Фізика і хімія твердого тіла*. 2013. Т. 14. № 1. С. 69–71.

⁶² **Прохоренко Віктор Якович** (1937–2012) – учений у галузі фізики металів. Доктор фізико-математичних наук (1984). Професор. До 1985 працював на кафедрі фізики металів Львівського ун-ту імені Івана Франка. У 1985–2001 керував кафедрою фізики металів та матеріалознавства Державного університету «Львівська політехніка», пізніше був професором кафедри інженерного матеріалознавства та прикладної фізики Національного ун-ту «Львівська політехніка». (Див.: Прохоренко В. Я. Чи збуваються надії? URL: <https://dr-trollin.livejournal.com/6724.html#cutid1>).

дифузійним насиченням різними елементами», що для вченого досить високий показник його наукових досягнень, їхнього визнання. На жаль, він не зміг завершити через фінансові причини, бо то дуже дорога процедура⁶³. Науковими відкриттями може похвалитися дуже мала кількість людей, а в галузі фізики таких людей в Україні дуже і дуже небагато. Вже була ця його робота на експертизі, теоретична частина, обґрунтування і констатуюча частина була визнана українськими експертами, і залишилося тільки зареєструвати, на що не вистачило грошей і катастрофічно не вистачило часу, і Петро Іванович не встиг довести цю справу до кінця.

Ярослав Буджак. Петро Іванович приїхав в Київ опонувати дисертацію аспіранта його колеги з Київського політехнічного інституту. Крім того Петро Іванович був членом вченої ради, де відбувався захист. І я пішов на захист тієї дисертації. Петро Іванович дуже солідно виступав як опонент, члени ради зустріли оплесками закінчення його виступу (він взагалі умів талановито і гарно завершувати свої виступи). Він одночасно був членом трьох профільюючих вчених рад: у Політехніці, в Харкові і, здається, в Івано-Франківську. А це характеризує його як відому постать в науці, в фізиці твердого тіла, з нахилом у металофізику.

Віктор Хижняк. Ми з ним стикалися на вченій раді Інституту проблем матеріалознавства. Так сталося, що Петро Іванович, уже через стан свого здоров'я, не міг так часто приїжджати в Київ, і ця спеціальність пропала.

Петро Лобода. У нього було на першому плані – допомогти, а на другому плані, якщо він бачив, що робота не відповідає фаховому профілю їхнього наукового журналу, то він чесно казав про це. Він завжди говорив об'єктивно і, мабуть, через нього ми оцінювали і свої досягнення, вчилися робити якісні дослідження.

⁶³ Див. відповідний документ на с. 99 даної книги.

Ярослав Зауличний. Ми дуже часто дискутували з приводу електронної структури. У нього був свій погляд на термодинаміку, і з чимось я погоджувався, з чимось ні, але ці дискусії були завжди достатньо плідні, бо коли просто займаєшся науковою роботою, то це одне, а коли викладаєш, то з'являються деякі тонкості, які варто завжди обговорювати, і не лише на офіційному рівні.

Микола Михайлів. Біля Петра Івановича відбувалися зустрічі багатьох людей з різних регіонів нашої України. Ми обговорювали також різні технічні, наукові проблеми, обмінювалися думками. Завдяки Петру Івановичу я познайомився з багатьма прекрасними людьми, представниками Київської політехніки, зокрема з професором Лоскутовим Володимиром Федоровичем⁶⁴, з нашим земляком Мирославом Василювичем Кіндрачуком.

Віктор Хижняк. У 1982 році в Москві ми з ним обговорювали відповідь московської «Літературної газети»⁶⁵ на листа Петра Івановича. «Літературна газета» надрукувала злісну замітку про український кабельний завод, який начебто пустив на вітер гроші у доларовому еквіваленті, купив установку для зварювання броні на кабелі і не подумав, що такий броньований лист в Україні не роблять. У цій замітці йшлося про те, що керівництво українського підприємства нерозумне, і все в Україні погано. Ну, вони практикувалися у цьому ще за радянських часів. Петро Іванович написав у «Літературну газету», що він не згоден

⁶⁴ **Лоскутов Володимир Федорович** (1940–2007) – матеріалознавець. Доктор технічних наук (1990). Професор (1990). 1990–2007 професор кафедри металознавства, обладнання та термічної обробки металів Національного технічного ун-ту «Київський політехнічний інститут».

⁶⁵ **«Літературная газета»** – радянське та російське щотижневє літературне та суспільно-політичне видання. До 1990 датою заснування газети зазначався 1929 рік. Газета вперше вийшла 22 квітня 1929 з ініціативи Максима Горького (1868–1936) та за участю письменника Івана Катаєва (1902–1937) як орган Федерації об'єднань радянських письменників. В окремі часи радянського періоду в газеті підіймалися гострі суспільно значущі питання, але загалом редакція газети не відступала від настанов правлячої комуністичної партії.

з такою позицією «Літературної газети», бо наша славна металургійна промисловість може все. А «Літературна газета» йому відповіла, подякувала за листа, але все рівно стверджувала, що винен той таки кабельний завод.

Коли вже почалася перебудова, Петро Іванович листувався з «Голосом Америки»⁶⁶ українською мовою. І от чую по «Голосу Америки», що ось наш дописувач Мельник Петро Іванович з Івано-Франківська щось там, значить, зауважив. І якесь далі іде зауваження начебто з листа Петра Івановича, але зовсім безглузде, трохи чи не антиукраїнське. Я подумав, що не міг Петро Іванович собі таке придумати. І десь через місяць-другий він опиняється в Києві і ми обговорюємо цього листа. А він каже: «Набрехали. Вирвали з контексту одну фразу і вліпили її туди, куди їм зручно», – тобто повністю спалюжили думку Петра Івановича. Я, наприклад, не багатьох знаю науковців, технічних, у яких є бажання спілкуватися з «Літературною газетою», з «Голосом Америки» чи з «Свободою». У Петра Івановича були на це сили і, мабуть, риси характеру, я так думаю.

Микола Раранський. В останні роки Петро Іванович очолив дуже важливу державну роботу при Міністерстві освіти і науки України у спецраді з вибору і фінансування наукових праць. Це матеріалознавчий відділ при міністерстві, який визначав, яким саме напрямкам науки давати фундації для розвитку. Петро Іванович практично очолив цю комісію і був ініціатором її роботи протягом

⁶⁶ «Голос Америки» (англ. Voice of America, скор. VOA) – телерадіоорганізація зі штаб-квартирою у Вашингтоні (США), що веде мовлення 40 мовами, маючи щотижневу аудиторію у 280 мільйонів людей. Основу ефіру становлять новини, інформаційні та культурні програми. Радіостанція «Голос Америки» вперше вийшла в ефір 24 лютого 1942. У 1947 з метою протидії офіційній партійно-радянській пропаганді розпочала мовлення для радянських громадян російською мовою. З 24 квітня 1949 СРСР почав «глушити» ці радіопередачі. 12 грудня 1949 було розпочате мовлення українською на коротких хвилях. 31 грудня 2008, після понад 59-ти років в ефірі, «Голос Америки» припинив радіомовлення українською.

десяти років. Його праця у цьому напрямі сприяла розвитку науки в Україні. Особливо у сфері металознавства.

Петро Лобода. Він брав активну участь у роботі науково-методичної комісії при Міністерстві освіти і науки України з матеріалознавства, яку я очолював і продовжую на сьогоднішній день очолювати.

Іван Цідило. Петро Іванович часто їздив у Київ, у Верховну Раду і відстоював питання науки у Верховній Раді.

Юрій Порайко. Коли у Києві відбувалася одна велика міжнародна конференція, мене питали: «Ви великого того чоловіка бачили у Франківську? Чому його немає?» Я кажу: «Ви, напевно, хочете сказати про...», – і називаю перших осіб у науковому напрямі, які з Франківська. А мені відповідають: «Ні, ми маємо на увазі самого першого...». Зі мною розмовляли передові спеціалісти, члени-кореспонденти нашої національної Академії наук, академіки, професори, доктори наук. І вони сказали: «Така людина є у вас тільки одна – Мельник Петро Іванович».

РОБОТА З ПІДГОТОВКИ ІНЖЕНЕРНИХ І НАУКОВИХ КАДРІВ

Ярослав Корнага. 1967 року Петро Іванович працював в м. Калуші начальником учбово-консультаційного пункту Івано-Франківського інституту нафти і газу. З перших днів роботи він доклав багато зусиль для того, щоб згуртувати навколо себе однодумців, які змогли б попрацювати над зміцненням матеріальної бази навчального закладу. Серед перших помічників у Петра Івановича були люди, які займали високі посади на Калуському виробничому об'єднанні «Хлорвініл». Я хочу, зокрема, згадати, на жаль, сьогодні вже покійного, Михайла Федоровича Соколовського⁶⁷, головного механіка. Я хочу згадати сьогодні за-

⁶⁷ **Соколовський Михайло Федорович** (1938–2005) – головний механік ВО «Хлорвініл», Державний концерн «Оріана», ВАТ «Оріана», ЗАТ «ЛУКОР», ТОВ «Карпатнафтохім» (1982–2005).

ступника генерального директора виробничого об'єднання «Хлорвініл» Михайла Петровича Романчака⁶⁸. Це посадові особи, які мали можливість, мали бажання і, з поваги до Петра Івановича, працювати над зміцненням матеріальної бази Калуського учбово-консультаційного пункту.

Калуське виробниче об'єднання «Хлорвініл» було базовим підприємством і керівникам цього підприємства було надзвичайно важливо навчати своїх працівників, навчати випускників калуських шкіл в Івано-Франківському інституті нафти і газу для того, щоб вони працювали на наших підприємствах як висококласні спеціалісти.

Степан Новосядий. На межі 1999–2000 років у нас в Прикарпатському університеті вийшов наказ про відкриття спеціальності радіофізика і електроніка. Призначили Петра Івановича завідувачем кафедри. Це технічна кафедра і, звичайно, потрібно, з одної сторони, було підібрати коло спеціалістів, а з другої – підготувати перелік лабораторій, щоб наповнити навчальний процес.

Петро Лобода. Завжди дуже опікувався лабораторною базою. Він розповідав, що коли він починав, то був лише один мікротвердомір, що кафедра металознавства і матеріалознавства починалася з одного приладу – твердоміру. Будучи по-справжньому фаховою людиною, він розумів, що чим краща лабораторна база, тим більш достовірний результат можна отримати, більш цікавий для науковців і який може бути впроваджений у промислове виробництво.

Степан Новосядий. Він надзвичайно був хорошим організатором, знав, як підібрати кадри, як розставити по навчальному процесу і як цей навчальний процес запустити. Де взяти кошти, макети? А далі прийшли до висновку, що треба на базі радіофізики і електроніки відкривати комп'ютерну інженерію, бо комп'ютерна інженерія – це основа всіх інформаційних технологій.

⁶⁸ **Романчак Михайло Петрович** (1946–2011) – заступник генерального директора з комерційних питань ВО «Хлорвініл» (1978–1987).

Друге важливе питання: нам з Петром Івановичем треба було створити базову основу для практики студентів, ми повинні були свою виробничу практику проводити на певних підприємствах. І після завершення практики наші студенти були прив'язані до підприємства, де могли працювати.

Ярослав Корнага. Петро Іванович казав, що інститут – це заклад, в якому дають знання, але справжніми кваліфікованими спеціалістами, керівниками підприємств можна стати тільки завдяки наполегливій праці на виробництві. І саме з виробництвом Петро Іванович пов'язував трудову діяльність кожного випускника.

Петро Лобода. Коли я робив докторську дисертацію, то у фахових журналах була велика черга, і Петро Іванович телефонує, запитує: «Як там у тебе справи?» Я відповідаю, що не можу в одному із журналів опублікувати статтю, а мені вже потрібно доповісти про дисертацію. Він тут же каже: «Надсилай до мене, опублікуємо».

Микола Михайлів. Петро Іванович був людиною, яка могла поради́ти багатьом людям в різних галузях. І якщо він пообіцяє, то він завжди свої обіцянки доводив до кінця.

Петро Лобода. Коли йому уже не вистачало сил постійно їздити на засідання спеціалізованої вченої ради в Інститут проблем матеріалознавства, то він знайшов спосіб, щоб Лобода туди потрапив, теж Петро Іванович. Він казав: «Я Петро Іванович і це Петро Іванович, тільки він Лобода, а я Мельник».

Микола Михайлів. Петро Іванович завжди міг мати свою думку, вона не завжди всім подобалася, але він завжди знаходив спільні інтереси, спільні обговорення проблем, які ми мали в нашому житті.

Іван Цидило. Тонко розбирався в людях. Був товаришким, любив зі всіма поради́тися, але висновки робив сам особисто.

Віктор Хижняк. У Петра Івановича, мені здається, була така хороша манера стосунків з людьми, що він міг людину примусити в позитивному плані працювати.

Степан Новосядлий. Коли я прийшов у Прикарпатський університет, я був кандидатом, доцентом, і він мене запрограмував, щоб швидко писав докторську дисертацію. Я дійсно швидко її написав і потрібно було відразу її захищати. Я кажу йому: «Я на наступний рік захищуся». «Ні», – відповідає. І ось я захистився 30 грудня 2003 року.

Петро Лобода. Коли перший раз доповідалася робота, то Петро Іванович завжди казав, що треба, щоб усе було зібрано і переплетено. Він говорив так: «Все, що переплітається, усе захищається». Потрібно тільки, щоб усе було у вигляді зібраного матеріалу, і шляхом обговорення, шляхом аналізу доводилося до ладу. Як правило, всі дисертації, яким опікувався Петро Іванович, були завжди успішно захищені.

Він любив дуже своїх аспірантів, завжди прощав, якщо навіть молода людина щось не зробила належним чином, він або брав і сам робив це, а для того, щоб виправдати якусь молоду людину, він завжди казав так: «Молодим людям треба поспішати робити добро, погано вони самі собі зроблять».

Віктор Хижняк. Коли по-доброму ставляться, мені здається, ледар починає краще працювати, зовсім такий не-далекий починає себе відчувати розумнішим і це йде на користь загальній справі.

Петро Лобода. Дуже багато зробив Петро Іванович для підготовки інженерних і наукових кадрів, зокрема у Київській політехніці. Більшість кандидатських і докторських дисертацій з металознавства Петро Іванович і опонував, і обговорював результати, приїжджав на наші наукові семінари.

ВИКЛАДАЦЬКА РОБОТА

Зеновій Соколовський. Він з великою охотою ходив на заняття, з великою охотою зустрічався із студентами, він дуже толерантно ставився до студентів. Він вважав, що студенти – це такі ж люди, як і він був, коли поступив вчитися у вищу школу. Його студенти любили.

Степан Новосядлий. Як він учив наших молодих викладачів йти читати лекцію? Кожен з нас повинен був читати лекцію так, щоб зацікавити студентів. А як їх можна зацікавити? Не тільки викладати матеріал від А до Я, а робити відступи про виробництво, ділових людей тощо.

Іван Гошовський. Він любив перед викладом матеріалу розказати анекдот, аби привернути до себе увагу, бо інакше студенти будуть сидіти за принципом: «Ти говори своє, а ми робимо своє». А він як почав з анекдоту, студенти зосереджувалися і чекали, а що далі буде.

Іван Мельник. І казав: «Якщо не запам'ятають те, що я розповідаю, то запам'ятають анекдот, а з анекдотом згадають і те, про що я розповідав».

Петро Лобода. Як можна відрізнити зайця – чи він чи вона? Він каже: «А береш за вуха. Поставив. Якщо побіг, то він, а якщо побігла, то вона».

Володимир Лобурак. На лекції він приходив вчасно, був надзвичайно педантичним і таке ж вимагав від студентів. Коли він читав лекції, то сконцентровував свою увагу на тих темах, які зацікавлювали хоча б одного студента.

Василь Лагодюк. Петро Іванович готував нас як фахівців і слідкував, як ми після закінчення інституту будували свій шлях. Він дбав про студентів, наголошував, що нація розумна тоді, коли має розумних людей. Із групи, де ми навчалися, майже всі вийшли в люди.

БАГАТОГРАННІСТЬ ОСОБИСТОСТІ, ЖИТТЄВА МУДРІСТЬ І ТАЛАНТ СПІАКУВАННЯ

Петро Лобода. Він дуже був високоосвіченою людиною, і це давало можливість усім, хто був біля нього, правильно орієнтуватися у просторі, в часі, в суспільстві, в колективі.

Валерій Крамар. Петро Іванович Мельник – це особистість і водночас явище. Не було такої сфери в науці, в мистецтві, де б він не мав якогось інтересу чи не дотикався.

Ярослав Зауличний. Кожна зустріч з ним була дуже приємна і плідна, тому що, обговорюючи широку амплітуду питань – від політичних до суто професійних, ми завжди знаходили якісь спільні висновки.

Валерій Крамар. Він багато читав. Українською читав, російською читав, і по телефону ми з ним розмовляли, то він вірші сторінками напам'ять цитував. Любив театр, сатириків знав, цитував.

Олег Козак. Петро Іванович мені сказав: «Ви повинні займатися такою творчою роботою, яка пов'язана з пам'ятками архітектури Івано-Франківська». І я якусь частину своїх робіт передав в його користування. Це роботи з ландшафтною архітектури і інші. Він дуже любив квіти, і я якоюсь мірою ті квіти йому подарував.

Ярослав Зауличний. Є три категорії: знання, розум і – найвища категорія – мудрість. Він був дуже мудрою людиною, і я запам'ятав деякі його вислови. Наприклад, «не буває так зле, аби не було гірше».

З домашнього відео 2004 року

«В народі кажуть так, дорогий брате: якщо ти не можеш робити те, що любиш, то люби те, що робиш. А в принципі, то всі ми ходимо під Богом, і буде так, як записано в нашому генетичному коді, щоб ми не робили»

Іван Мельник. І все казав: «Ніколи не думай, як ти впав у г... Думай, як з нього вийти».

З домашнього відео 2004 року

«Все тече, все міняється і те, що мало початок, мусить мати кінець. Це є основна теза будь-якої філософії і будь-якої релігії. Раз був початок Землі, то мусить бути і кінець»

Іван Бойчук. Він дуже оптиміст якийсь був величезний, у нього усмішка не сходила з обличчя ніколи. Він якось і

людину міг надихнути оптимізмом, що ти щось вартуєш, ти теж здібний.

Іван Мельник. Він як щось робив, то не шукав користі для себе. Він робив тому, що треба зробити. А щоб допомогти комусь, міг навіть платити свої гроші.

Іван Петрик. Яюсь він розповідав, що коли прийшов на роботу у Прикарпатський університет, був холодний період, ближче до зими, і він побачив, що прибиральниця має підлогу у холодній воді. Петро Іванович в той же день пішов і купив кілька кип'ятильників і віддав прибиральницям. «І мені досі, – казав Петро Іванович, – коли я заходжу у Прикарпатський університет, прибиральниці дякують за ті кип'ятильники».

Ігор Козлик. Притаманне Петру Івановичу Мельнику ставлення до життя і людей, як на мене, досить повно втілене у поезії Давида Самойлова «Давай поїдем в місто...» (рос. «Давай поедем в город...», 1962), текст якої доречно тут навести:

Давай поедем в город,
Где мы с тобой бывали.
Года, как чемоданы,
Оставим на вокзале.

Года пускай хранятся,
А нам храниться поздно.
Нам будет чуть печально,
Но бодро и морозно.

Уже дозрела осень
До синего налива.
Дым, облако и птица
Летят неторопливо.

Ждут снега. Листопады
Недавно отшуршали.
Огромно и просторно
В осеннем полушарье.

И всё, что было зыбко,
Растрёпано и розно,

Мороз скрепил слюною,
Как ласточкины гнёзда.

И вот ноябрь на свете,
Огромный, просветлённый,
И кажется, что город
Стоит ненаселённый, –

Так много сверху неба,
Садов и гнёзд вороньих,
Что и не замечаешь
Людей, как посторонних.

О, как я поздно понял,
Зачем я существую!
Зачем гоняет сердце
По жилам кровь живую.

И что порой напрасно
Давал страстям улецься!
И что нельзя беречься,
И что нельзя беречься...⁶⁹

Валерій Крамар. Якийсь проміжок часу, достатньо великий, Петро Іванович пропрацював у Кіровоградському інституті сільськогосподарського машинобудування (зараз це Кіровоградський національний технічний університет⁷⁰). Він спочатку працював на кафедрі фізики, а пізніше на кафедрі матеріалознавства та технології конструкційних матеріалів. На обох кафедрах він – новачок, із Західної України, ставлення до людей із Західної України там було не саме дружнє, ідеологія тоді працювала дуже потужно, та й, мабуть, інформація якась передавалась разом із документами, тому зустрічав колектив його трохи насторожено. Але через рік-півтора роботи його в колективі більша частина як однієї, так і другої кафедри, а та-

⁶⁹ Самойлов Д. С. Счастье ремесла: Избр. стихотворения / сост. В. Тумаркин. Москва: Время, 2010. С. 218–220.

⁷⁰ Згідно з наказом МОН України № 1291 від 27 жовтня 2016 Кіровоградський національний технічний університет перейменовано на Центральноукраїнський національний технічний університет (м. Кропивницький).

кож дійсно мислячі люди в цілому інституті до нього ставилися дуже добре, дуже тепло.

Валерій Крамар. Розмови по справі у нього завжди перемишувалися з великою кількістю жартів, анекдотів.

Степан Новосядлий. Любив дуже тостувати. У свої тости він вкладав особливий зміст.

Ярослав Буджак. Проголошує тост Петро Іванович. Описує Карпати, полонини, вівців. Вівчар під сосною грає на сопілці. Аж з-за високої скали вилітає карпатський могутній орел, покружляв над отарою овець, кулею падає на цю отару, хапає пазурищами гарного барана, піднімається ввись і хоче летіти далі. І гуцул відставив свою сопілку в сторону, взяв рушницю, примірявся, вистрілив, і орел падає каменем на землю, а баран полетів далі. «Так ось, шановні члени вченої ради, – підсумовує Петро Іванович, – я би бажав, щоб ми дожили до тих часів, коли барани не могли б високо літати, а карпатських орлів не відстрілювали».

Мирослав Кіндрачук. Або такий анекдот з репертуару Петра Івановича: «Пане професоре, чи то правда, що ви б'єте свою дружину?» «Ні, не правда, я не професор».

БАТЬКИ ПЕТРА МЕЛЬНИКА

**Іван Олексійович
Мельник**
(1905-1979)

**Анастасія Миколаївна
Бучак** (у шлюбі **Мельник**)
(1909-1993)

СЕРЕДИНА 1950-Х РР. ХУТІР ІВАНКОВА⁴⁴ БІЛЯ С. ВЕРХНЯ
КАЛУСЬКОГО Р-НУ ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОЇ ОБЛ.

Молодша сестра
П. Мельника **Ольга**
(у шлюбі Цибуляк, 1946-1995)

Ольга з мамою **Анастасією**

⁴⁴ Хутір отримав свою назву від імені батька П. Мельника – Івана, який господарював на придбаній його батьком Олексієм землі.

1950-ті рр.

1980-ті рр.

Найстарший брат П. Мельника
Василь Мельник (1930–2012)

≈ 1948 р.

Анастасія Бучак
із сестрою **Євдокією**

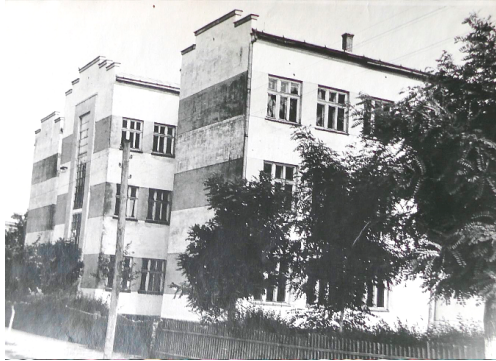

≈ 1948 р. Біля власної хати
на хуторі Іванкова.

Іван Мельник (верхній ряд, 4-й зліва)
з дружиною **Анастасією** (середній ряд,
3-я зліва)

Хата Мельників на хуторі Іванкова

Калуська СІІ № 1

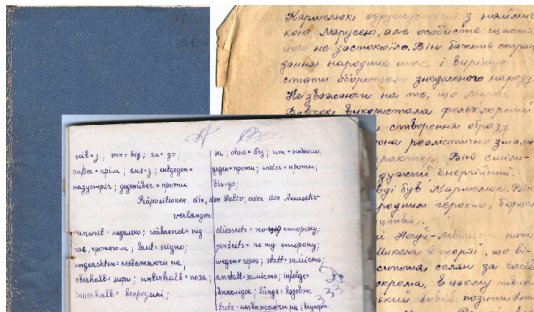

Середина 1949 р. Калуш.

Учні 8-А класу Калуської СІІ № 1

Богдан Мельник (праворуч)
і **Богдан Дуриба**

Богдан Мельник (ліворуч)
і **Богдан Дуриба**

Шкільний зошит Богдана Мельника

1 лютого 1950 року (середа)

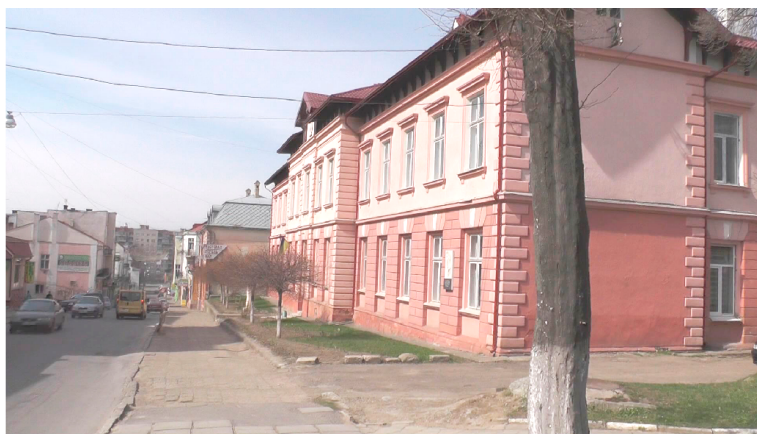
Сьогодні в школі я почув подію, яка мене дуже "вразила": три учениці подали заявки в комсомол і з приводу цього у Т.Т. наступний був ~~ци~~, а П.С. на радощах поспівив незаслужену пісню. Деякі учениці написали класу дописи, що висловили бажання вступити в комсомол, такий "улюблений" предмет, що якщо Мирку В. приймуть в школу, то вони заступяться. Т.Т. погодився на це, але що сказав Мирка. Чікаво, як це вас зацікавить. Т.Т. ще раз пригадала мені, що він час було надумався, на що я відповів, що надумувався мені нічого. На уроці російської мови він був надзвичайний, тільки в мене боліла голова, і я не міг прикрити загальної уваги вивочу. На школі так остаточно ~~визначили~~ (я не маю на увазі навчання), що хотілося би вступити із тих тісних рамок класу, хотілося би поїхати хоч на подику поїхати на ліжках, подивити обійми повітряні. Уроки здаються швидкими і нестерпно довгими. Ледве дочекаєшся їх кінця, вийдеш на вулицю, зітхнеш вогонь і скажеш: Слава Богу, пережив! "Т."

Перший аркуш особистого щоденника
Богдана Мельника

Богдан Мельник,
старший брат П. Мельника,
людина надзвичайної обдарованості, патріот України.
Народився у 1932 р. Загинув від рук енкаведистів
восени 1951 р. або у 1-й пол. 1952 р.

Кадуська музична школа на вул. С. Бандери,
де у 1944–1956 рр. знаходилася в'язниця-катівня НКВС
(фото 2014 р.)

Остання дорога Богдана Мельника

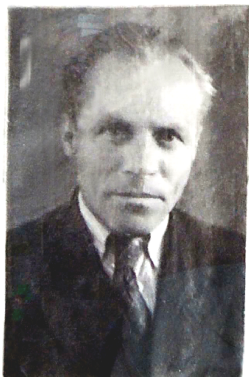

На цьому місці була камера, в якій кували в'язнів, заповнюючи приміщення водою і тримаючи їх у воді

1953 р. Калуш.

Учні 10-Б класу Калузької СШ № 1. Зліва направо: сидять –
Свген Матійчук, учень **Мельник**, **Петро Мельник**;
стоять – **Мирослав Франко** та **Роман Береза**

Учитель математики
Калузької СШ № 1
Михайло Дубовик

1970-ті роки

Зустріч випускників Калузької СШ № 1

Музей-оселя родини Івана Франка, м. Калуш, вул. Івано-Франківська, 22. Житловий масив Підгірки. Приміщення збудоване 1935 Омеляном-Володимиром Онуфрієвичем Франком – племінником Івана Франка. Тут на 2-му поверсі 1951–1952 мешкав Петро Мельник

13 грудня 2016 р. Калуш.
Андрій Франко біля оновленого Музею-оселі родини Івана Франка

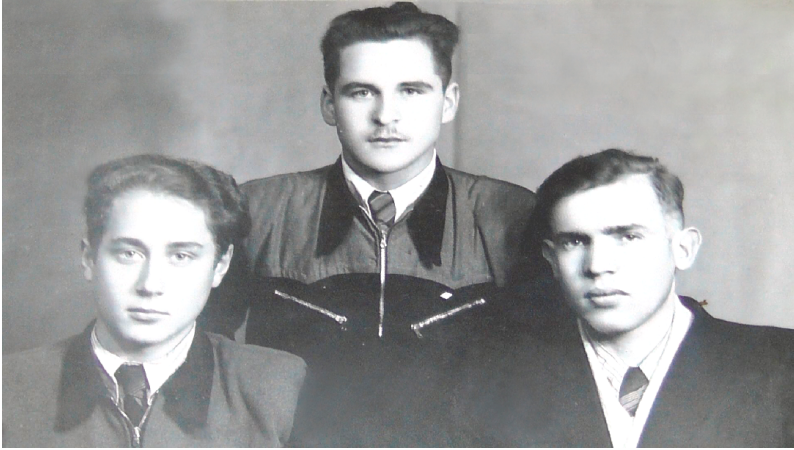
1959 р. Калуш

Омелян-Володимир Онуфрієвич Франко з дружиною Анною Дмитрівною (Тацуняк), сином Мирославом та донькою Оксаною

1957 р. Калуш.

Омелян-Володимир Франко і пес Тос

1955–1956 рр. Івано-Франківськ.
Петро Мельник (у центрі) та **Мирослав Франко** (праворуч)

Львів, 1958 рік

Петро Мельник
і Оксана Франко

Михайло Фаґе

Самуїл Ейдельман

Валентин Псарьов

Анатолій Павлін

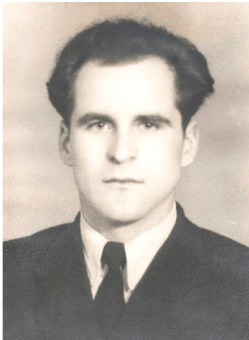
Григорій Кушта

Василь Шкільнюк

Виступ хору під керівництвом Василя Шкільнюка

1959 р.

Випускник Чернівецького ун-ту

Петро Мельник

МВНССО УССР

ЛЬВОВСКИЙ ОРДЕНА ЛЕНИНА ПОЛИТЕХНИЧЕСКИЙ ИНСТИТУТ

П. И. М Е Л Ь Н И К

На правах рукописи
К-423

ДИФФУЗИОННОЕ НАСЫЩЕНИЕ ЖЕЛЕЗА
И ЕГО СПЛАВОВ БЕРИЛЛИЕМ, МАРГАНЦЕМ,
БОРОМ И ИССЛЕДОВАНИЕ НЕКОТОРЫХ СВОЙСТВ
ПОЛУЧЕННЫХ СЛОЕВ

(специальность № 320 — «Металловедение и термическая
обработка металлов»)

Автореферат
диссертации на соискание ученой степени
кандидата технических наук

г. Львов,
1968 год

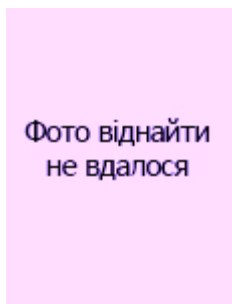
Обкладинка автореферату кандидатської дисертації
Петра Івановича Мельника

ЗАХИСТ КАНДИДАТСЬКОЇ ДИСЕРТАЦІЇ П. І. МЕЛЬНИКА
ВІДБУВСЯ У ЛЬВІВСЬКОМУ ПОЛІТЕХНІЧНОМУ ІН-ТІ
18 ЛЮТОГО 1969 Р.

Доктор технічних наук,
завідувач кафедри «Технологія металів і металознавство»
Одеського політехнічного ін-ту (1959–1977) **Георгій Земськов**⁴⁵
– науковий керівник кандидатської дисертації П. І. Мельника

ОФІЦІЙНІ ОПОНЕНТИ:

Д-р хімічних наук, професор
Н. С. Горбунов
(Московський ін-т фізичної хімії)

Канд. технічних наук, доцент
Марія Мартинівна Фетісова
(Львівський політехнічний ін-т)

Провідне підприємство – УКРВНДІспецсталь.

⁴⁵ **Земськів Георгій Васильович** (1915–1992) – матеріалознавець. Доктор технічних наук (1968). Професор (1969). Розробив новий науковий напрям – багатокomпонентне дифузійне насичення металів і сплавів, зокрема інтенсифікація процесів насичення вуглецем, азотом, хромом, кремнієм, алюмінієм, титаном в умовах швидкісного контактного й індукційного нагрівів.

МИНИСТЕРСТВО ВЫСШЕГО И СРЕДНЕГО СПЕЦИАЛЬНОГО
ОБРАЗОВАНИЯ УССР

КИРОВОГРАДСКИЙ ИНСТИТУТ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННОГО МАШИНОСТРОЕНИЯ

На правах рукописи

Для служебного пользования
Экз. № 4

МЕЛЬНИК Петр Иванович

УДК 621.793

НАУЧНО-ТЕХНОЛОГИЧЕСКИЕ ПРИНЦИПЫ ИНТЕНСИФИКАЦИИ
ХИМИКО-ТЕРМИЧЕСКОЙ ОБРАБОТКИ ПУТЕМ АКТИВИРОВАНИЯ
ФАЗОВЫХ ПРЕВРАЩЕНИЙ В ЖЕЛЕЗОУГЛЕРОДИСТЫХ СПЛАВАХ
И ИХ ПРИМЕНЕНИЕ ДЛЯ ПОВЫШЕНИЯ ДОЛГОВЕЧНОСТИ
ОБОРУДОВАНИЯ ХИМИЧЕСКИХ ПРОИЗВОДСТВ

Специальность – 05.16.01 – металловедение и термическая
обработка металлов

Диссертация на соискание ученой степени
доктора технических наук

Кировоград – 1986

Титульна сторінка (відтворення з оригіналу)
докторської дисертації Петра Івановича Мельника
(гриф роботи «Для службового вжитку»)

ЗАХИСТ ДОКТОРСЬКОЇ ДИСЕРТАЦІЇ П. І. МЕЛЬНИКА ВІДБУВСЯ В ІН-ТІ
ПРОБЛЕМ МАТЕРІАЛОЗНАВСТВА АН УРСР 23 ЛЮТОГО 1987 Р.

ОФІЦІЙНІ ОПОНЕНТИ:

Олександр Райченко⁴⁶

Олександр Баранов⁴⁷

Леонід Ворошнін⁴⁸

Алла Борисова⁴⁹

Провідна установа – Сумське машинобудівне науково-виробниче об'єднання ім. Фрунзе.

⁴⁶ **Райченко Олександр Іванович** – доктор технічних наук, професор, старший (пізніше головний) науковий співробітник Ін-ту проблем матеріалознавства ім. І. М. Францевича НАН України (до 2019).

⁴⁷ **Баранов Олександр Олександрович** (1926–2008) – доктор технічних наук, професор (Донецький політехнічний ін-т, завідувач кафедри фізичного металознавства). (У фільмі «Залишатися людиною, або не дати померти пам'яті» помилково вказано прізвище «А. А. Брахнов»).

⁴⁸ **Ворошнін Леонід Григорович** (1936–2006) – доктор технічних наук, професор (кафедра «Металознавство і термічна обробка металів» Білоруського політехнічного ін-ту, Мінськ).

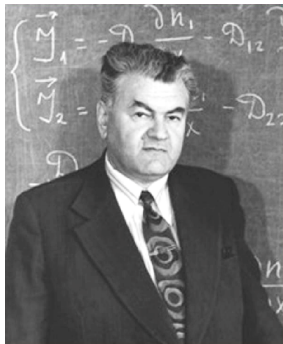
⁴⁹ **Борисова Алла Лукінічна** – доктор технічних наук, професор, провідний науковий співробітник Ін-ту електрозварювання ім. Є. О. Патона НАН України. (Додатково уведений опонент).

Павло Кислий

Валерій Скороход

Михайло Криштал

Володимир Лоскутов

Григорій Самсонов

Олексій Епiк

**Віктор
Прохоренко**

**Петро Мельник, Віктор Хижняк
і Мирон Лучка**

Зліва направо: **Ярослав Лобурак, Володимир Лобурак,
Мирослав Кіндрачук, Петро Мельник та Валерій Крамар**

1976 р. Київ.

Генеральний директор ВО «Хлорвініл» (м.Калуш)
Анатолій Кондратенко (сидить 3-й зліва), директор Калуського
ремонтно-механічного заводу **Євген Матійчук** (сидить 4-й
зліва) та д-р технічних наук, професор Фізико-механічного ін-ту
АН УРСР **Олег Романів** (сидить 1-й праворуч) у групі лауреатів
Державної премії України в галузі науки і техніки

1982 р.

Михайло Соколовський

2008 р.

Михайло Романчак

26 липня 2008 р. Калуш.
Учитель **Петро Мельник**
з учнем **Ярославом Корнагою**

Кінець 2000-х рр. Івано-Франківськ.
Професор **Петро Мельник** (у центрі) з колегами по кафедрі
радіофізики і електроніки ПНУ імені Василя Стефаника:
(зліва направо) **Віктором Голотою**, **Степаном Новосядим**,
Оксаною Фрик, **Андрієм Терлецьким** та **Олегом Онуфриком**

Петро Мельник з колегами з Ун-ту права імені Данила Галицького
Іваном Цідилом і **Зеновієм Соколовським**

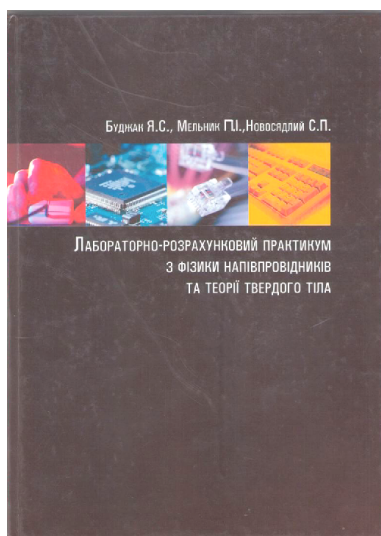
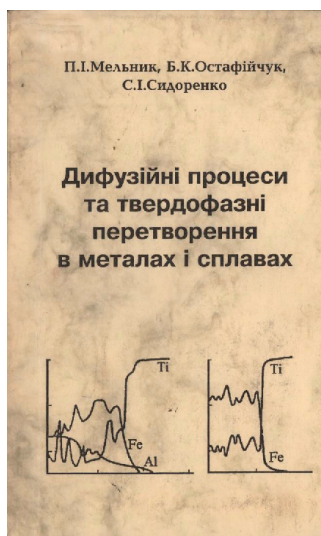
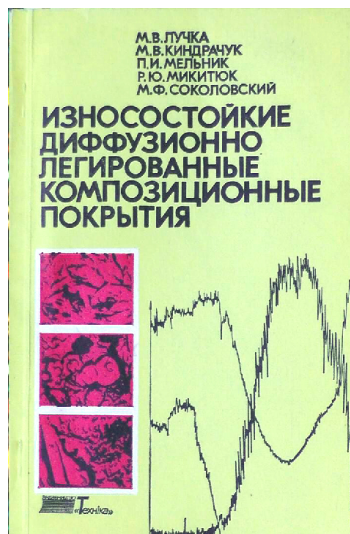
Проф. **Петро Мельник** на заняттях зі студентами

12 липня 2009 року. Івано-Франківськ. Помешкання П. І. Мельника
Петро Мельник з колегами з ІФНТУНГ'у: (зліва направо)
Миколою Михайлівим, Олексієм Курилівим,
Тарасом Чмеликом та Юрієм Порайком

Акварелі **Олега Козака**, подаровані автором **Петру Мельнику**

Україна, 49005, м.Дніпропетровськ,
вул.Сімферопольська, 2а
Тел. (0562) 47-37-21
Факс (0562) 47-37-21
e-mail: nanu@igtm.dp.ua

49005, Ukraine, Dnepropetrovsk,
Simferopolskaya str., 2a
Tel. (0562) 47-37-21
Fax (0562) 47-37-21
e-mail: nanu@igtm.dp.ua

УТВЕРЖДАЮ:
Президент Международной Академии
авторов научных открытий и изобретений

В.В.Потоцкий

21 января 2013 г

Смета оргвзносов (действующая в 2013 г.)
за экспертизу и регистрацию открытия, за академические награды и звание
действительного члена Международной Академии авторов научных
открытий и изобретений (МААНОИ)

1. Оргвзнос за предварительную научную экспертизу – 500 долл. США
при числе авторов до 5 -ти человек включительно; за каждого автора сверх 5 –ти.
оргвзнос увеличивается на 10 % (в грн. по курсу НБУ на момент оплаты).

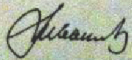
2. Оргвзнос за расширенную научную экспертизу – 4500 долл. США при
числе авторов до 5 -ти человек включительно; за каждого автора сверх 5 –ти.
оргвзнос увеличивается на 10 %

3. Награды и звания автору открытия :

а) серебряная медаль «Автору научного открытия»200 €

б) серебрянный орден «Золотой Орёл» или серебрянный орден «Звезда с
Короной» Европейской Академии естественных наук (штаб-квартира Академии в
Германии в г.Ганновер)550 €

б) организационный взнос при избрании в действительные члены
МААНОИ с нагрудным знаком, Дипломом и удостоверением на имя
автора.....200 €

Исполнительный директор Ассоциации В.А.Иванов

Опис відкриття

Закономірний зв'язок природного поліморфного $\alpha \leftrightarrow \gamma$ перетворення в залізі з його поверхневим дифузійним насиченням різними елементами

Автори: доктор технічних наук
доктор фізико-математичних наук

П.І. Мельник
В.М. Крамар

Сутність відкриття полягає в установленні невідомого раніше закономірного зв'язку між поверхневим дифузійним насиченням заліза різними елементами та його природним поліморфним $\alpha \leftrightarrow \gamma$ перетворенням при зміні температури у процесі нагрівання чи охолодження.

Петро Мельник у музеї «Писанка» (м. Коломия)

11 вересня 2012 р. Актівий зал ПНУ імені Василя Стефаника.
Петро Мельник (ліворуч на передньому плані) на прем'єрі
документального фільму Ігоря Козлика
«Марко Теплінський – учитель, вчений, людина»

СІМ'Я ПЕТРА МЕЛЬНИКА
ДРУЖИНА **ВІРА МИХАЙЛІВНА ІВАНСЬКА**,
ДОНЬКИ **НАДІЯ** (старша) і **ЛЮБА** (молодша)
(світлини 1970-х рр.)

Петро Мельник з дружиною **Вірою** та внучками **Софією** (ліворуч) та **Уляною** (праворуч)

6 липня 2002 р. Помешкання П. І. Мельника.
З внучками **Софією** (праворуч) та **Уляною** (ліворуч)

На прощання...

Могила П. І. Мельника та його дружини В. М. Іванської
на міському кладовищі в с. Чукалівка

Євген Матійчук. Петро Іванович вирішив купити машину. Купив машину. Дістав права, як кажуть, не вчившись. Каже мені: «Давай я буду потрохи вчитися їхати». «Давай», – відповідаю. Їдемо з Калуша у Франківськ, але, щоб довша дорога була, вирішили поїхати через Бурштин, я своєю машиною, він своєю. Я йому кажу: «Петро Івановичу, їдь попереду, а я буду ззаду дивитися, як ти їдеш». А він у відповідь: «Ти знаєш, я буду переживати, що ти за мною дивишся. Давай я за тобою поїду?» «Петро Іванович, це небезпечно». Він каже: «Мені циганка ворожила, що я в автокатастрофі не загину». «Гаразд, їдем». Десь, вже не пам'ятаю де саме, був такий вузький міст із залізними поруччями. Я приїжджаю туди, а назустріч Камаз їде з причепом. Я проїхав, а Петра Івановича нема. Чекаю, чекаю, а його нема. Вертаюся назад і бачу замість машини Петра Івановича щось таке і не машина, і не мотоцикл? А Петро Іванович стоїть і сміється, такий блідий, але сміється і каже: «Я ж казав, що я не загину». А сталося таке: він поїхав через міст назустріч Камазу, Камаз мав право їхати, а він не мав, він опинився між поруччям і Камазом, йому стесало всі крила, і лишилася така вузька машина Петра Івановича.

Валерій Крамар. В останні роки найкращими його друзями, як він казав, були його онучки. Він все робив для них, що вони тільки хотіли. Я знаю, що він дуже любив Любу, дочку свою.

Любов Дудяк. Тато був завжди дбайливим. Коли він їздив у відрядження, він не забував про мене як про дочку і з порожніми руками ніколи не повертався. У мене було щасливе дитинство, і це завдяки батькам, зокрема татові. Нічого погано, крім доброго, сказати не можу.

ПАТРІОТИЗМ

Валерій Крамар. З початком перебудови в Радянському Союзі трошки була відлига, в Кіровоградському інституті впроваджувалося викладання українською мовою, до то-

го викладання дисциплін там проводилося російською мовою. І деяких викладачів інституту дуже обурювало, чому саме українську мову треба так терміново впроваджувати, може, на то треба час, створити книжки, підручники, навчити дітей говорити українською мовою, навчити викладачів, тобто відтермінувати якомога довше цей процес. Петро Іванович надзвичайно активно опирався цьому, написав ряд статей у місцеві газети, де обґрунтував, чому потрібно негайно, не чекаючи нічого впроваджувати українську мову у навчальний процес, бо інакше ми ніколи не навчимо української мови. І цим Петро Іванович завоював ще більші симпатії до себе людей, які десь думали так само, але, може, побоювалися чи сумнівалися. Тобто він був легкий на підйом у двох речах: коли треба допомогти якійсь людині, він не вагався, і, друге – в усьому, що стосувалося питань патріотизму.

Степан Новосядлий. Він надзвичайно патріот України був. Я не можу його порівняти у цьому ні з одним викладачем університету, настільки він це все розумів, знав і вболівав. І я думаю, що все це пов'язано з прізвищем «Мельник».

Маркіян Горинь. Під час однієї із зустрічей Петро Іванович мені сказав, що він близький родич Андрія Мельника. А Мельник Андрій¹, то так само, як Бандера, були мельниківці і бандерівці.

Валерій Крамар. Як тільки він прийшов на кафедру, спочатку на одну, потім на другу, через тиждень його викликають на вулицю Чайковського, 3 (це Кіровоградське обласне управління КДБ) і радять йому, щоб він не розповідав відповідних анекдотів. Перший раз його викликали і розмовляли досить офіційно. Другий раз офіцери, які з ним працювали, більш прихильно до нього ставилися. А він їм чесно говорив: «Так, я не вдоволений, але не Радян-

¹ **Мельник Андрій Атанасович** (1890, Львівщина – 1964, Люксембург) – організатор формації Січових Стрільців у Києві, командир пішого куреня Січового Стрільцтва, яке очолював Євген Коновалець (1918), голова Проводу ОУН (1938).

ською владою взагалі, а тим, що вона робить». І перелічував, що, на його думку, влада робить неправильно. Говорив про питання не тільки економічні, а й політичні. «Я хочу, – продовжував він пояснювати офіцерам КДБ, – щоб у тій державі, де я живу, – а він завжди мав на увазі Україну, – щоб було все добре, щоб люди, українці в Україні могли добре жити. Ви ж того самого хочете?» Ясно, що вони не могли щось інше сказати. Останнє, що я знаю, це коли він розповів ряд серйозних анекдотів, його знову викликали, і вже троє офіцерів йому сказали: «Петре Івановичу, ми розуміємо, що це ви хочете добра нашій державі, але, будь ласка, цього не робіть. Ми не будемо робити ніяких висновків, ні повідомляти, ні слідкувати за вами далі...» Просто вони знали, що він такий і нічого з ним зробити не можна. А, з іншого боку, мабуть, і у них в голові прокручувалося багато такого, про що він говорив. Він ніколи не йшов на конфлікт заради того, щоб показати просто, що ось я такий ультрапатріот і нікого більше нема. «Я хочу, щоб у цій країні громадянам цієї країни жилося комфортно, щоб вони були вільні...», – що під цим розуміти, кожен по-своєму буде розуміти. Офіційно це звучало так, а насправді він був дуже патріотично налаштована людина.

Мирослав Кіндрачук. Він мене націлював: «Якщо є можливість, допоможи нашому хлопцу». З Мироном Лучкою була ситуація, коли він раптом вирішив не захищатися, мовляв, «що воно мені дасть?» А Петро Іванович на це Мирону відповів: «Не тобі дасть, а людям, ти повинен використати свій ступінь, щоб допомагати іншим людям».

Степан Новосядий. Коли у мене були промахи під час відкриття нових спеціальностей і я сказав, що не буду тим займатися, він мені відповів: «Ти робиш не для себе, ти для наших дітей робиш».

Мирослав Кіндрачук. Він ніколи не старався підіграти комусь, особливо щодо приналежності до нації, культури, і за це його поважали люди інших національностей.

Валерій Крамар. Він однаково добре розмовляв українською мовою з росіянами, і вони розуміли його, і розмовляв російською мовою з росіянами, і вони розуміли його. Він не бачив різниці в тому, що, якщо ти можеш знати українську мову, живучи в Україні, то я з тобою розмовляю українською, хоч ти росіянин, а якщо ти приїхав звідти, то я буду розмовляти з тобою російською. Він на одному рівні володів що тою, що тою мовою.

Ігор Козлик. Мене вразила реакція Петра Івановича після прем'єри першого мого документального фільму «Марко Теплінський – учитель, вчений, людина»². Ця прем'єра відбулася 11 вересня 2012 року у великому актовому залі Прикарпатського національного університету. Фільм великий, дві години, і от закінчилась прем'єра, люди виходять, дякують, і до мене підходить дуже сумний Петро Іванович Мельник. Він потиснув мені руку, подивися мені в очі і сказав тільки одну фразу: «Цим фільмом ти показав приклад того, як треба любити свого вчителя і свою батьківщину». Потиснув руку і пішов.

Ярослав Корнага. Особливо Петро Іванович переживав після 1991 року, з часу проголошення незалежності нашої держави: яким шляхом вона піде? хто прийде до керма цієї держави? як ці люди свою діяльність пов'яжуть зі щирістю, порядністю в розбудові незалежної України? Він мені казав: «Тільки в цій державі, працюючи над собою і над проблемами, які в ній є, можна збудувати сильну і незалежну Україну».

Валерій Крамар. То не кожна людина стільки зробила для тої країни, в якій вона би хотіла жити і жила, скільки зробив він.

Микола Габрель. Я більш ніж упевнений, якби він дожив до Майдану і був молодшим, то він би був серед тих, хто був на барикадах.

² Стрічку можна переглянути тут: <https://www.youtube.com/watch?v=t0RzOuuPFHk&t=2470s>

Юрій Порайко. Я згадав вірші свого батька. Поезія називається «Правда про Дем'янів лаз»³. Епіграф такий: «...у жертв невинних цих одна провина – рідна земля – безсмертна Україна!» І я хочу сказати, що це повністю відноситься до Петра Івановича.

Із машинопису статті Петра Мельника,
датованого 27 грудня 2011 року,
«Роздуми над пережитим»,
написаної у період правління
«окупаційної влади» хунти В.Януковича:

«І сьогодні окупаційна влада в Україні діє так само вночі з безпардонністю, як це робили більшовицькі та комуністичні "володарі" людьми. Бо, зрештою, щό змінилось і чому треба дивуватись, коли цю справу продовжують діти і внуки тих, на чийх руках (про совість тут говорити недоречно) тисячі і тисячі знищених людей, і в першу чергу – українців! Людиноненависна каста, чи когорта в Україні не лише збереглась, а й розвинулась і зміцніла в своїх методах панування одних над іншими, у фарисействі та єзуїтстві, жорстокості і підлості»

Валерій Крамар. Він залишив у житті слід великий.

Іван Петрик. Він надзвичайно хотів дожити до того часу, коли країна буде вільною, хотів, щоб Україна була самодостатньою державою і нарешті відійшла від комуністичного прорадянського впливу.

³ **Дем'янів лаз** – урочище біля Івано-Франківська, місце масових розстрілів в'язнів з тюрми НКВС. Розстріли проводили в кінці червня 1941 перед відступом радянських військ. Під час розкопок тут знайшли людські кістки і змогли ідентифікувати 524 особи. Для 22 із них вдалось встановити особу, робота в архівах СБУ дала змогу визначити імена ще 400 осіб. У 1970 після передачі на Радіо Свобода про події 1941 місцевий ландшафт змінили важкою технікою (екскаватори, бульдозери), щоб завадити майбутнім спробам пошуків. Попри це, 1989 було проведено успішні розкопки, які організувало місцеве відділення «Меморіалу». У 1998 недалеко від поховань відкрили меморіальний комплекс «Дем'янів лаз». Автором ненадрукованого вірша «Правда про Дем'янів лаз» є Іван Васильович Порайко (1920–1991). Його брат Степан був замордований у Дем'яновім лазі.

Валерій Крамар. До останніх днів він все-таки сподівався і казав: «Я ніколи не сумніваюся, що Україна таки стане на той шлях і займе таке положення в світі, яке вона має займати. Я, мабуть, вже не доживу до цього». Останні його слова були: «Але я вірю, що це зроблять не наші западенці, яких вони бояться страшенно, а це зроблять українці з Центральної України, козаки, ті, яких задавили багато років тому, але оцей режим зметуть саме вони».

СТАВЛЕННЯ ДО ВІЧНОСТІ І ВІДХІД

Микола Габрель. Петро Іванович вважав, що йому не потрібно ніяких посередників між ним і Богом, що він має прями стосунки і може собі домовитися напругу.

Іван Петрик. Він любив повторювати таку фразу: «Що спільного є між священником і комуністом? Це те, що як один, так і другий не вірять в те, що вони роблять».

Валерій Крамар. За два дні до його відходу я з ним розмовляв по телефону. Він знав, що це вже неминуче, і говорив про це, вислів його був такий, що «організм спалює пальне, як літак перед аварійною посадкою, але я мушу ще зробити» те, і те, і те.

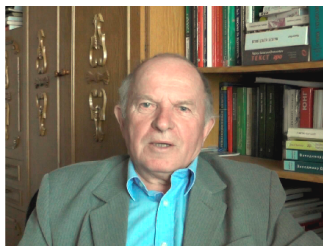
Любов Дудяк. То була субота, 4 число <травня>, прийшов його двоюрідний брат з дружиною. Я була трошки втомлена, накручена і кажу їм: «От тато не хоче лягати в стаціонар, напевно, він хоче померти на Паску, щоб Бог його зразу прийняв до себе». Ми посміялися. Перед цим я його колола, і я йому подзвонила увечері, кажу: «Тебе, може, вколоти?» Він каже: «Ні-ні, все добре, мене болі сильно так не турбують, нема потреби приходити». А на наступний день, в неділю, зранку о 6-й годині він подзвонив і каже: «Прийди, щось роби, бо дуже мене з 4-ї години болить». Я прийшла, його колола, але нічого йому не допомагало. Він терпів, і це був такий момент, коли, крім молитви, нічим не можна допомогти. Він не стогнав. Він просто лежав, тримався за живіт, і в 4-ій годині він помирав, і в мене було відчуття, що він просто перейшов з одного все-

світу в інший. Він був при повній свідомості, в останні хвилини він просто попросив, щоб поясом йому перетягнули живіт, мабуть, настільки були нестерпні болі. Я йому наділа цей пояс і таке передчуття було, що він перейшов з одного світу в інший.

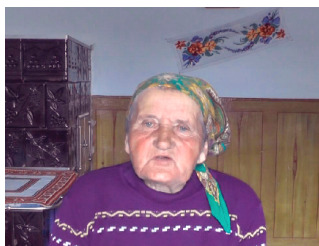
Микола Габрель. Коли я взнав про смерть Петра Івановича (коли він помер, мене не було в Україні), я собі постановив, що буду рік після ранкової молитви молитися за упокій душі Петра Івановича:

«Пом'яни, Господи Боже, у вірі і надії на життя вічне спочилого слугу Твого брата нашого Петра. Як милосердний і чоловіколюбець, відпускаючи гріхи та загладжуючи неправди, прости всі його провини, вільні і невільні, визволи його від вічної муки та вогню пекельного і дай йому користати, споживати Твоїх вічних благ, приготовлених для тих, хто любить Тебе. Будь милосливим до нього і віру в Тебе замість добрих діл його прийми і з святими Твоїми як щедрий упокій, бо нема чоловіка, який би жив не згрішив, Ти один без гріха і правда Твоя є правдою вічною».

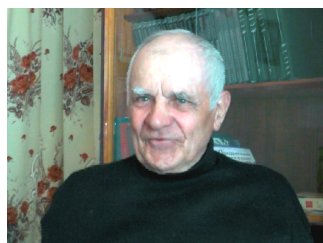
ПРО ПРОФЕСОРА ПЕТРА МЕЛЬНИКА РОЗПОВІДАЛИ:

Григорій Андрусів

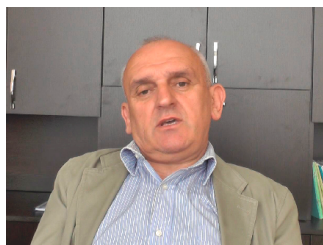
Марія Антонів

Іван Бойчук

Ярослав Буджак

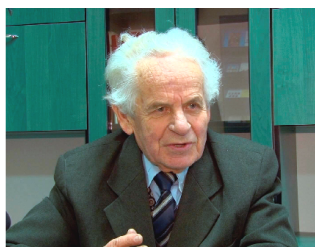
Микола Габрель

Маркіян Горинь

Парасковія Гошовська

Іван Гошовський

Дарія Демків

Любов Дудяк

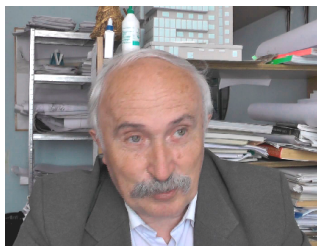
Роман Дудяк

Ярослав Зауличний

Мирослав Кіндрачук

Олег Козак

Ігор Козлик

Ярослав Корнага

Валерій Крамар

Олексій Курилів

Василь Лагодюк

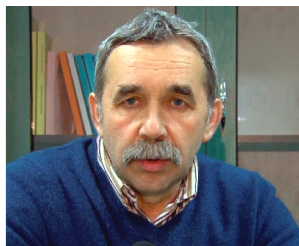
Петро Лобода

Володимир Лобурак

Євген Матійчук

Іван Мельник

Микола Михайлів

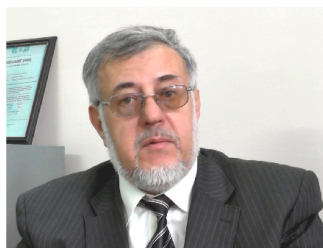
Степан Мудрий

Степан Новосядлий

Іван Петрик

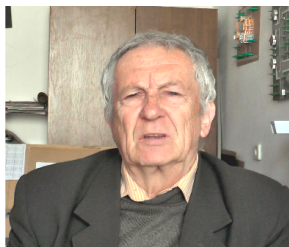
Юрій Порайко

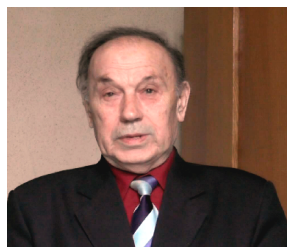
Микола Раранський

Ігорій Раренко

Зеновій Соколовський

Йосип Стахіра

Андрій Франко

Оксана Франко

Мечислав Фудалі

Віктор Хижняк

Іван Цідило

МАТЕРІАЛИ
ДО БІБЛІОГРАФІЇ НАУКОВИХ ПРАЦЬ
ПРОФЕСОРА П. І. МЕЛЬНИКА

АВТОРЕФЕРАТИ ДИСЕРТАЦІЙ

Мельник П. И. Диффузионное насыщение железа и его сплавов бериллием, марганцем, бором и исследование некоторых свойств полученных слоёв : автореф. дис. ... канд. технич. наук : 320. Львов, 1968. 16 с.

Мельник П. И. Научно-технологические принципы интенсификации химико-термической обработки путём активирования фазовых превращений в железоуглеродистых сплавах и их применение для повышения долговечности оборудования химических производств : автореф. дис. ... д-ра технич. наук : 05.16.01. Киев, 1986.

МОНОГРАФІЇ, ПОСІВНИКИ, МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

1978

1. Мельник П. И. Технология диффузионных покрытий. Киев : Техніка, 1978. 151 с.

1979

2. Мельник П. И., Решетняк Ю. С. Підвищення якості деталей машин. Ужгород : Карпати, 1979. 76 с.: іл. (Б-ка передового досвіду. Технологія виробництва).

1985

3. Мельник П. И., Зайцев Ю. Н., Кропивный В. Н., Стеценко А. С., Яненко Н. Е. Методические указания к контрольным работам по технологии конструкционных материалов для студентов-заочников. Кировоград, 1985. 68 с.

1988

4. Мельник П. И., Яненко Н. Е. Методические указания к лабораторному практикуму по материаловедению для специальности 12.01 – технология машиностроения. Кировоград, 1988. 76 с.

1989

5. Мельник П. И. Методические указания к лабораторному практикуму по материаловедению для всех специальностей. Ивано-Франковск, 1989. 91 с.

1993

6. Лучка М. В., Киндрачук М. В., Мельник П. И., Микитюк Р. Ю., Соколовский М. Ф. Износостойкие диффузионно легированные композиционные покрытия. Киев : Техніка, 1993. 143 с.

7. Мельник П. И. Диффузионное насыщение железа и твердофазные превращения в сплавах. Москва : Металлургия, 1993. 129 с.

8. Мельник П. И., Тимошенко В. А., Цап І. В. Методичні вказівки до лабораторних робіт з курсу «Металознавство» для механічних спеціальностей. Івано-Франківськ, 1993.

1996

9. Мельник П. І., Михайлів Н. П. Методичні вказівки до лабораторних робіт з курсу «Металознавство». Івано-Франківськ, 1996.

1999

10. Мельник П. І., Остафійчук Б. К., Сидоренко С. І. Дифузійні процеси та твердофазні перетворення в металах і сплавах. Івано-Франківськ: Плай, 1999. 220 с.

2010

11. Мельник П. І., Михайлів Н. П. Матеріалознавство : метод. вказівки до лабораторних і практичних робіт. 2-ге вид. Івано-Франківськ : ІФНТУНГ, 2010. 71 с.

2011

12. Буджак Я. С., Мельник П. І., Новосядлий С. П. Лабораторно-розрахунковий практикум з фізики напівпровідників та теорії твердого тіла. Івано-Франківськ : АЛЬТ, 2011. 240 с.

СТАТТІ, ТЕЗИ, МАТЕРІАЛИ КОНФЕРЕНЦІЙ

1966

13. Земсков Г. В., Мельник П. И. Диффузное насыщение бериллием. *Металловедение и термическая обработка металлов*. 1966. № 3. С. 62–64.

1968

14. Мельник П. И. Комбинированные вакуумно-диффузионные покрытия на железе. *Защита металлов*. Москва, 1968. № 2. С. 218–220.

15. Мельник П. И. Термодиффузионные покрытия из карбидов титана и кремния на чугунах. *Защита металлов*. Москва, 1968. № 6. С. 733–734.

16. Мельник П. И. Осаждение металлов в вакууме методом конденсации. *Защита металлов*. Москва, 1968. № 8.

17. Мельник П. И. Комплексное насыщение железа бериллием, марганцем и бором. *Изв. высших учеб. зав. Чёрная металлургия*. 1968. № 8. С. 135–138.

18. Мельник П. И., Резник С. И. Влияние диффузионных покрытий на электрические и магнитные свойства железа и сплавов. *Металловедение и термическая обработка металлов*. 1968. № 9. С. 54–56.

19. Мельник П. И., Милохина Л. В. Диффузионное насыщение молибдена. *Учён. зап. ОПИ*. Одесса, 1968.

1970

20. Мельник П. И. Применение термодиффузионного насыщения для повышения стойкости кокилей. *Защитные покрытия на металлах* : респ. межвед. сб. Киев : Наук. думка, 1970. Вып. 3. С. 205–208.

1972

21. Мельник П. И., Решетняк Ю. С., Матийчук Е. П., Вовк С. Т. Вплив хрому як легуючого елементу в сплавах заліза на дифузійне хромовування. *Зб. праць першої наук. конф. молодих вчених Західних обласей УРСР*. Ужгород, 1972.

1974

22. Мельник П. И., Решетняк Ю. С., Бородайкевич З. П. К вопросу кинетики окисления сплавов на основе железа. *Борьба с коррозией в агрессивных средах*. Краткие тезисы докл. к научно-техн. совещ. 19–21 ноября / под. ред. Г. Я. Воробьёвой. Ленинград, 1974.

23. Мельник П.И., Матийчук Е.П., Вовк С.Т., Смык А.П., Синицкая В.Ф. Повышение стойкости оборудования химических производств путём термодиффузионного насыщения. *Борьба с коррозией в агрессивных средах*. Краткие тезисы докл. к научно-техн. совещ. 19–21 ноября / под. ред. Г. Я. Воробьёвой. Ленинград, 1974.

1975

24. Мельник П. И. О кинетике формирования структуры диффузионных покрытий. *Некоторые вопросы физической кинетики твёрдых тел*. Чебоксары : Изд. Чебоксарского гос. ун-та, 1975. С. 88–91.

25. Мельник П. И., Решетняк Ю. С. Некоторые закономерности формирования диффузионных покрытий. *Защита металлов*. Москва, 1975. № 4. С. 491–493.

26. Мельник П. И., Решетняк Ю. С., Бородайкевич З. П., Матийчук Е. П., Вовк С.Т. О характере высокотемпературной коррозии железа. *Физико-химическая механика материалов*. Киев : Наук. думка, 1975. Т. 11. № 4. С. 107–108.

27. Мельник П. И., Шорина А. Л., Полищук А. В. О взаимодействии литийсодержащих соединений с окисью железа. *Тезисы докл. 3-го семинара по технологии получения, строению и физическим свойствам ферритов*. Ивано-Франковск, 1975.

28. Мельник П. И., Ватаманюк В. И., Жаровский И. В., Ляшкевич Б. Н. Исследование влияния теплового режима на кинетику спекания ферритов. *Тезисы докл. 3-го семинара по технологии получения, строению и физическим свойствам ферритов*. Ивано-Франковск, 1975.

29. Мельник П. И., Ватаманюк В. И., Жаровский И. В., Ляшкевич Б.Н. Влияние режимов термообработки ферритных порошков на их свойства. *Тезисы V Межотраслевой конф. «Состояние и перспективы развития методов получения и анализа ферритовых, сегнето-, пьезо-электрических и конденсаторных материалов и сырья для них»*. Донецк, 1975.

1976

30. Добрунов Ю. В., Колобов Г. А., Матийчук Е. П., Мельник П. И. Влияние агрессивных сред производства хлормagneиных щёлок на эксплуатационные свойства титана. *Физико-химическая механика материалов*. Киев : Наук. думка, 1976. № 3. С. 98–99.

31. Мельник П. И., Решетняк Ю. С., Микитюк Р. Ю. Влияние добавок железного порошка, вводимого в насыщенную смесь, на скорость диффузионных процессов. *Порошковая металлургия*. Киев, 1976. № 4. С. 44–46.

32. Мельник П. И., Сороневич В. В. До питання поліморфних перетворень в кристалічних системах. *Український фізичний журнал*. 1976. № 4.

33. Мельник П. И., Онищенко Г. Г., Вовк С. Т., Матийчук Е. П. Защита тиглей СМТ от коррозии методом плазменного напыления. *Оборудование, его эксплуатация, ремонт и защита от коррозии в химической промышленности*. 1976. № 5. С. 15–17.

34. Мельник П. И., Решетняк Ю. С. К вопросу многокомпонентного диффузионного насыщения. *Порошковая металлургия*. Киев, 1976. № 8. С. 100–102.

35. Шорина Л. Л., Мельник П. И. Ингибиторная защита частично оцинкованных стальных деталей. *Технология и организация производства*. 1976. № 9. С. 53.

36. Мельник П. И., Земсков Г. В., Онищенко Г. Г., Вовк С. Т. Напыление композиционных покрытий на основе тугоплавких соединений. *Тезисы докл. науч.-технич. конф. молодых специалистов*. Одесса, 1976.

37. Мельник П. И., Онищенко Г. Г. Защита крупногабаритных изделий от высокотемпературной коррозии методом плазменного напыления. *Тезисы докл. научно-технич. конф. молодых специалистов*. Одесса, 1976.

38. Венгреневич Р. Д., Горичок Б. О., Мельник П. И. О диаграмме состояния системы алюминий-марганец. *V Всесоюзное совещание по физико-химическому анализу*. Москва : Наука, 1976. С. 117–118.

39. Мельник П. И., Тимочко Б. М., Жаровский И. В. Термодинамические и магнитные устройства электронного газа в узких энергетических зонах, полученных при нанесении защитных покрытий. *V Всесоюзное совещание по физико-химическому анализу*. Москва : Наука, 1976.

40. Жаровский И. В., Мельник П. И., Миронюк И. Ф., Горичок Б. О., Венгреневич Р. Д. Термографическое исследование порошковых материалов, подвергнутых механотермической обработке. *VI Всесоюзное совещание по термическому анализу* : тез. докл., г. Москва, 1–4 ноября 1976 г. / АН СССР, Ин-т общей и неорг. химии им. Н. С. Курнакова, Науч. совет по термическому анализу ; [ред. комиссия: В. Б. Лазарев (пред.) [и др.]. Москва : Наука, 1976. С. 133–134.

1977

41. Иванов А. П., Микитюк Р. Ю., Драгомерецкий М. И., Мельник П. И. Повышение износостойкости режущего инструмента из стали Р6М5 методом диффузионного насыщения. *Диффузионное насыщение и покрытия на металлах*. Киев : Наук. думка, 1977. С. 125–128.

42. Мельник П. И., Решетняк Ю. С., Синицкая В. Ф., Микитюк Р. Ю. Диффузионное железнение стали и его влияние на коррозионную стой-

кость стали. *Физико-химическая механика материалов*. Киев : Наук. думка, 1977. Т. 13. № 3. С. 106–108.

43. Мельник П. И., Садовникова С. П. К вопросу формирования защитных покрытий. *Композиционные материалы и новые конструкции*. Киев : Наук. думка, 1977. С. 109–111.

44. Мельник П. И., Горичек Б. О., Венгринович Р. Д., Вовк С. Т., Марусяк Р. А. Физико-химические условия образования дисперсных выделений неравновесных фаз в сплавах алюминия с переходными металлами. *Тезисы докл. V Всесоюз. совещания по физико-химической механике и коллоидной химии*. Минск, 1977.

45. Мельник П. И., Венгринович Р., Жаровский И. В., Горичек Б. О. Термографическое исследование порошковых материалов, подвергнутых различным механотермическим обработкам. *Материалы VI Всесоюз. совещания по термическому анализу* (1–4 ноября 1976 г.). Москва, 1976.

1978

46. Мельник П. И., Медзин С. А., Синицкая В. Ф. Особенности кинетики формирования подслоной зоны при диффузионном насыщении. *Структура и свойства новых материалов и покрытий*. Киев : Наук. думка, 1978.

47. Мельник П. И., Вовк С. Т., Синицкая В. Ф., Медзин С. А. Повышение коррозионной стойкости обменников. *Эксплуатация, ремонт и защита от коррозии оборудования в химической промышленности*. 1978. № 3.

48. Мельник П. И., Дорофеев Н. Н., Синицкая В. Ф., Кук Т. М. Микроструктурное исследование усталостного разрушения стали 45 после диффузионного железнения и хромирования. *Физико-химическая механика металлов*. Киев : Наук. думка, 1978. № 5. С. 126.

1979

49. Мельник П. И., Вовк С. Т., Синицкая В. Ф., Микитюк Р. Ю. Некоторые закономерности формирования переходной диффузионной зоны. *Защитные покрытия на металлах* : респ. межвед. сб. Киев : Наук. думка, 1979. Вып. 13. С. 14–17.

50. Мельник П. И., Вовк С. Т., Матийчук Е. П., Синицкая В. Ф., Медзин С. А. Диффузное рафинирование стали. *Защитные покрытия на металлах* : респ. межвед. сб. Киев : Наук. думка, 1979. Вып. 13. С. 36–38.

51. Онищенко Г. Г., Земсков Г. В., Бальков В. С., Синьковский А. С., Мельник П. И., Шевчук П. Р., Иващук Д. В. Композиционные плазменные покрытия и их влияние на усталостные свойства стали. *Защитные покрытия на металлах* : респ. межвед. сб. Киев : Наук. думка, 1979. Вып. 13. С. 95–97.

1980

52. Мельник П. И., Коваленко В. В., Аулин В. В. Исследование температурного режима спекания металлических порошков. *Разработка и исследование новых материалов и композиций на их основе*. Киев : Наук. думка, 1980. С. 40–44.

53. Федорченко И. М., Даниленко В. А., Мельник П. И., Лучка М. В. Получение износостойких композиционных покрытий на основе никеля. *Защитные покрытия на металлах* : респ. межвед. сб. Киев : Наук. думка, 1980. Вып. 14. С. 40–43.

54. Мельник П. И., Вовк С. Т., Мелехов Р. К., Круцан А. М. Повышение стойкости титанового оборудования химических производств путём термодиффузионного насыщения. *Физико-химическая механика материалов*. Киев : Наук. думка, 1980. №. 3. С. 101–104.

55. Мельник П. И., Остафийчук Б. К., Микитюк Р. Ю. Повышение износостойкости режущего инструмента диффузионным железнением. *Технология и организация производства*. 1980. № 4. С. 49–51.

56. Волков В. Б., Вовк С. Т., Мельник П. И. Коррозионная стойкость соединений низколегированных титановых сплавов в некоторых хлорсодержащих средах Калушского производственного объединения «Хлорвинил». *Актуальные проблемы сварки цветных металлов*. Киев : Наук. думка, 1980. С. 356–358

57. Волков В. Б., Мельник П.И., Вовк С.Т. Сварные композиции из некоторых низколегированных титановых и α -сплавов. *Актуальные проблемы сварки цветных металлов*. Киев : Наук. думка, 1980. С. 358–360.

1981

58. Мельник П. И., Решетняк И. И., Беляев В. К. К вопросу о выборе режимов ультразвуковой обработки лакокрасочных покрытий деталей и узлов всасывающих аппаратов. *Проблемы конструирования и технологии производства сельскохозяйственных машин*. Кировоград, 1981.

59. Мельник П. И. Исследование роли фазовых превращений в процессе химико-термической обработки металлов. *Химико-термическая обработка металлов и сплавов*. Минск, 1981.

1982

60. Мельник П. И., Шевчук П. Р. Метод приближённого решения задачи о движении границы фазового превращения при диффузионном насыщении железа. *Защитные покрытия на металлах* : респ. межвед. сб. Киев : Наук. думка, 1982. Вып. 16. С. 13–16.

1983

61. Мельник П. В. Лопатюк С. В., Ткач В. И. Деформационные эффекты при переходе кристаллов в зарядово-упорядоченное состояние. *Проблемы прочности, надёжности и долговечности деталей и конструкций*. Кировоград, 1983.

62. Мельник П. И., Северова Т. Б., Мунтяну Р. Т. Магнитная восприимчивость электронного газа в вырожденной модели Хаббарда. *Проблемы прочности, надёжности и долговечности деталей и конструкций*. Кировоград, 1983.

63. Мельник П. И., Копей Б. В., Тараевский С. И. Влияние вида нагружения на сопротивление коррозионной усталости насосных

штанг с поверхностным упрочнением. *Проблемы повышения прочности элементов машиностроительных конструкций*. Пермь, 1983.

1984

64. Мельник П. И., Шумилов В. Н., Римская Е. А., Соколовский М. Ф. Электрохимическое поведение сплава на железоникелевой основе. *Физико-химическая механика материалов*. 1984. № 2. С. 33–35.

65. Яненский Н. Е., Мельник П. И., Галько А. В., Надворный Б. Н., Стеценко А. С., Яненский В. Н. Влияние отжига на твёрдость вакуум-диффузионного хромового покрытия на малоуглеродистой стали. *Технология и организация производства*. 1984. № 4. С. 35–36.

66. Яненский Н. Е., Мельник П. И., Мошнягул В. В., Галько А. В., Стеценко А. С., Надворный Б. Н. Исследование образования карбидного слоя на вакуум-хромированной малоуглеродистой стали. *Изв. высш. учеб. зав. Чёрная металлургия*. 1984. № 7. С. 103–106.

67. Мельник П. И. Диффузионное насыщение при высокочастотном нагреве. *Защитные покрытия на металлах* : респ. межвед. сб. науч. тр. Киев : Наук. думка, 1984. Вып. 18. С. 23–25.

68. Мельник П. И., Яненский Н. Е., Кошеленко Г. П., Галько А. В., Стеценко А. С., Надворный Б. Н. Характер разрушения защитного вакуум-диффузионного хромового слоя при высокотемпературной эксплуатации изделий. *Тезисы докл.: экономия металлов и энергии на основе прогрессивных процессов термической и химико-термической обработки*. Пенза, 1984.

69. Мельник П. И., Крамарь В. М., Яненский Н. Е. Поверхностное упрочнение металлов методом термодиффузионного легирования при условии создания эвтектических образований. *Материалы VI Респ. школы-семинара «Теория полупроводников»*. Черновцы, 1984. (Деп. УИПТИ).

70. Мельник П. И., Крамарь В. М., Раренко И. М. Расчёт энергий образования и миграции дефектов в кристаллах. *Материалы VI Респ. школы-семинара «Теория полупроводников»*. Черновцы, 1984. (Деп. УИПТИ).

1985

71. Мельник П. И., Крамарь В. М., Лучка М. В., Яненский В. Н. Фазовое превращение в металлах – интенсификатор диффузионных процессов при химико-термической обработке. *Тезисы докл. Всесоюзной науч.-техн. конф. «Новые материалы и технологии термической обработки металлов»* (Киев, 10–12 сентября 1985 г.). Москва, 1985. С. 140–141.

1986

72. Мельник П. И., Эпик А. П., Шлюко В. Я. Роль термоэффектов в спекании порошковых смесей металлов. *Применение порошковой металлургии для изготовления деталей и инструмента*. Москва, 1986.

73. Мельник П. И. Новые представления о механизме формирования диффузионного слоя на железе при химико-технической обработке. *Новые материалы и упрочняющие технологии на основе методов термической и химико-термической обработки*. Москва, 1986.

1987

74. Мельник П. И., Крамарь В. М. Анализ значений энергии активации элементарных актов термодиффузии в α -железе по различным механизмам. *Защитные покрытия на металлах* : респ. межвед науч. тр. Киев : Наук. думка, 1987. Вып. 21. С. 1–11.

75. Мельник П. И., Крамарь В. М. Расчёт энергии активации диффузии примесей в α -железе. *Украинский физический журнал*. 1987. Т. 32. № 6. С. 926–928.

76. Яненский Н. Е., Мельник П. И., Яненский В. Н. К вопросу науглероживания хромистого феррита вакуум-хромированной малоуглеродистой стали. *Изв. высших учеб. зав. Чёрная металлургия*. 1987. № 7. С. 112–114.

77. Мельник П. И., Крамарь В. М. Сравнительный анализ энергии активации диффузии в α -железе по различным механизмам. [Деп. в ВИНТИ. Рег. № 5928-В86 от 20.08.1986] *Изв. высш. учеб. зав. Физика*. 1987. Т. 30. № 3. С. 128.

78. Мельник П. И., Кикена Т. Б., Кикена Б. И., Иванок В. В. Влияние давления на фазовые переходы в материалах с узкими вырожденными зонами проводимости. *Тезисы докл. на II межвуз. конф. «Проблемы прочности, надёжности и долговечности деталей и конструкций»*. Кировоград, 1987. С. 98–99.

1989

79. Мельник П. И. Новые представления о механизме формирования диффузионного слоя на железе при химико-термической обработке. *Защитные покрытия на металлах* : респ. межвед. сб. науч. тр. Киев : Наук. думка, 1989. Вып. 23. С. 1–4.

1990

80. Крамарь В. М., Мельник П. И. Исследование влияния термодиффузионного насыщения на диффузионные процессы в металлах. *Нанесение, упрочнение и свойства защитных покрытий на металлах* : тезисы докл. XXIII-го семинара по диффузионному насыщению и защитным покрытиям (Ивано-Франковск, 18–21 сентября) / под общ. ред. П. И. Мельника. Ивано-Франковск : ИФИНГ, 1990. С. 166–167.

81. Мельник П. И., Микитюк Р. Ю., Михайлив Н. П., Глибчук В. М. Анализ диффузионного насыщения железа с учётом протекающих в нём твердофазных превращений. *Нанесение, упрочнение и свойства защитных покрытий на металлах* : тезисы докл. XXIII-го семинара по диффузионному насыщению и защитным покрытиям (Ивано-Франковск, 18–21 сентября) / под общ. ред. П. И. Мельника. Ивано-Франковск : ИФИНГ, 1990. С. 168–170.

81. Мельник П. И., Слюсенко Л. А., Ващенко А. Н., Никитюк А. Ф., Крамарь В. М. Распределение легирующих элементов в зоне высоко-температурного трения трибосистемы сталь-бронза. *Тезисы докл. XXIII-го семинара междунар. конфер. «Нанесение, упрочнение и свойства защитных покрытий на металлах»* (Ивано-Франковск, 18–21 сентября 1990 г.). Ивано-Франковск, 1990. С. 171.

82. Мельник П.И., Крамарь В.М., Микитюк Р.Ю. К вопросу о роли фазовых превращений при диффузионном насыщении железа. *Тезисы докл. XXIII-го семинара междунар. конфер. «Нанесение, упрочнение и свойства защитных покрытий на металлах»* (Ивано-Франковск, 18–21 сентября 1990 г.). Ивано-Франковск, 1990. С. 172–173.

83. Мельник П. И., Глибчук В. М. К вопросу о механизме формирования диффузионного слоя на железе при химико-термической обработке. *Нанесение, упрочнение и свойства защитных покрытий на металлах* : тезисы докл. XXIII-го семинара по диффузионному насыщению и защитным покрытиям (Ивано-Франковск, 18–21 сентября) / под общ. ред. П. И. Мельника. Ивано-Франковск : ИФИНГ, 1990. С. 175.

84. Заверуха О. В., Мельник П. И., Сухоробрий В. Н. Взаимодействие плакированного карбида титана с расплавом Ni-Cr-B-Si сплава. *Нанесение, упрочнение и свойства защитных покрытий на металлах* : тезисы докл. XXIII-го семинара по диффузионному насыщению и защитным покрытиям (Ивано-Франковск, 18–21 сентября) / под общ. ред. П. И. Мельника. Ивано-Франковск : ИФИНГ, 1990. С. 205.

1993

85. Мельник П. И., Керкуш И. Р. Оценка твёрдофазных превращений путём применения модели Дебая. *Защитные покрытия на металлах* : респ. межвед. сб. науч. тр. Киев : Наук. думка, 1993. Вып. 28. С. 4–8.

86. Мельник П. И., Керкуш И. Р. Титанирование в карналиотовых солях. *Защитные покрытия на металлах* : респ. межвед. сб. науч. тр. Киев : Наук. думка, 1993. Вып. 28.

87. Мельник П. И., Крамарь В. М., Керкуш И. Р. К вопросу о роли твёрдофазных превращений в процессах поверхностного упрочнения и спекания изделий. *Материалы междунар. конфер. «Технические средства и методы расчета прочностных характеристик, технологии, обеспечивающие надежность и долговечность деталей и конструкций из новых материалов в машиностроительной, горнодобывающей и нефтегазовой промышленности»* (Комсомольск-на-Амуре, 21–23 октября 1993 г.). Комсомольск-на-Амуре, 1993. Ч. 1. С. 8–10.

88. Мельник П. И., Керкуш И. Р., Ганцюк В. М. Термоциклирование заготовок из порошковых материалов. *Материалы междунар. конфер. «Технические средства и методы расчета прочностных характеристик, технологии, обеспечивающие надежность и долговечность деталей и конструкций из новых материалов в машиностроительной, горнодобывающей и нефтегазовой промышленности»* (Комсо-

мольск-на-Амуре, 21–23 октября 1993 г.). Комсомольск-на-Амуре, 1993. Ч. 1.

1996

89. Мельник П. І., Сидоренко С. І., Федорак Р. М. Вплив фазових перетворень у залізі на його дифузійне насичення. *Вісник Прикарпатського ун-ту ім. В. Стефаника. Сер. Природничо-математичні науки*. Івано-Франківськ, 1996. Вип. 2. С. 136–139.

90. Мельник П. І., Михайлів Н. П. До питання теплофізичного ефекту формування плазмових покриттів. *Тези доп. наук.-техніч. конф.* Івано-Франківськ, 1996.

1999

91. Фреїк Д. М., Мельник П. І., Запужляк Р. І., Никируй Л. І., Пиц М. В. Особливості термоелектричних властивостей тонких і товстих плівок телуриду свинцю. *Фізика і хімія твердих тіл*. Вісник Івано-Франківського крайового відділення українського фізичного товариства та Прикарпатського ун-ту ім. В. Стефаника. 1999. № 7. С. 77–84.

92. Мельник П. І., Кайкан Л. С., Голяк М. І. Приповерхневі ефекти на границі зерен при протіканні гетеродифузії в процесі спікання дисперсних матеріалів. *Матеріали VII Міжнар. конф. «Фізика і технологія тонких плівок»*. Івано-Франківськ, 1999. С. 112–113.

93. Федорак Р. М., Мельник П. І. Вплив фазових перетворень на формування дифузійного покриття при хіміко-термічній обробці титану. *Матеріали VII Міжнар. конф. «Фізика і технологія тонких плівок»*. Івано-Франківськ, 1999. С. 117.

2000

94. Мельник П., Межиловська Л., Запужляк Р., Калинюк М., Михайльонка Р. Термоелектричні властивості PbTe-SnTe: In. *Фізика і хімія твердого тіла*. 2000. Т. 1. № 1. С. 135–138.

95. Мельник П. І., Федорак Р. М., Запужляк Р. І. Вплив зносостійких покриттів на корозійну стійкість титану ВТ 1 в сірчаній кислоті. *Фізика і хімія твердого тіла*. 2000. Т. 1. № 1. С. 143–146.

96. Мельник П. І., Крамар А. В., Крамар В. М. Роль поверхневих станів у процесах утворення граничних шарів антифрикційних рідин. *Фізика і хімія твердого тіла*. 2000. Т. 1. № 2. С. 201–206.

97. Мельник П. І., Федорак Р. М., Перкатюк І. Й. Структуроформування та фізико-хімічні властивості титану, дифузійно насиченого залізом. *Фізика і хімія твердого тіла*. 2000. Т. 1. № 2. С. 285–292.

2001

98. Салій Я. П., Мельник П. І., Довгий О. Я., Калинюк М. В. Розмірні ефекти в полікристалічних плівках PbTe. *Фізика і хімія твердого тіла*. 2001. Т. 2. № 1. С. 161–164.

99. Іванців Н. І., Мельник П. І., Новосядлий С. П. Конструкторсько-технологічні особливості формування схем пам'яті з ультрафіолетовим і електричним стиранням на "FLASH" і "FLOTOX" комірках. *Фізика і хімія твердого тіла*. 2001. Т. 2. № 2. С. 299–303.

100. Мельник П. І., Федорак Р. М., Кланічка В. М. Вплив фазових перетворень на процеси дифузійного насичення титану вуглецем. *Фізика і хімія твердого тіла*. 2001. Т. 2. № 2. С. 311–319.

101. Мельник П. І., Хома М. І., Капелюх Л. О., Федорак Р. М. Твердофазні перетворення як рушійна сила дифузійних процесів в металічних сплавах. *VIII Міжнар. конф. з фізики і технології тонких плівок*. Івано-Франківськ, 2001. С. 189–190.

102. Мельник П. І., Хома М. І., Капелюх Л. О., Федорак Р. М. Дифузійне хромовання плазмонапиленого шару заліза. *VIII Міжнар. конф. з фізики і технології тонких плівок*. Івано-Франківськ, 2001. С. 194–195.

2002

103. Мельник П. І., Капелюх Л. О., Хома М. І. Ущільнення плазмонапиленого покриття дифузійним залізненням. *Фізика і хімія твердого тіла*. 2002. Т. 3. № 1. С. 140–142.

104. Капелюх А. О., Мельник П. І. Вплив хіміко-термічної обробки плазмонапиленого шару залізного порошку на втомну міцність вуглецевої сталі. *Фізика і хімія твердого тіла*. 2002. Т. 3. № 2. С. 309–311.

105. Новосядлий С. П., Мельник П. І. Вуглець в кристалічній ґратці монокремнію. *Фізика і хімія твердого тіла*. 2002. Т. 3. № 2. С. 338–340.

2003

106. Мельник П. І., Капелюх Л. О., Дацко П. В. Формування евтектичної структури в плазмонапиленому шарі залізного порошку. *Фізика і хімія твердого тіла*. 2003. Т. 4. № 1. С. 150–152.

2004

107. Крамар А. В., Крамар Н. К., Мельничук С. В., Мельник П. І. Спектр внутрішньоцентрових переходів на домішкових іонах 3d-групи у PbI₂. *Фізика і хімія твердого тіла*. 2004. Т. 5. № 1. С. 91–93.

108. Остафійчук Б. К., Мельник П. І., Федорів В. Д., Яремій І. П., Коцюбинський В. О., Мандзюк В. І., Кайкан А. С. Вплив термоцикування на структуру і фазовий склад системи Fe-Ti. *Фізика і хімія твердого тіла*. 2004. Т. 5. № 2. С. 298–301.

109. Новосядлий С. П., Запужляк Р. І., Мельник П. І. Схемотехніка, структура та фізико-технологічні особливості потужних вихідних каскадів для швидкодіючих цифрових ВІС. *Фізика і хімія твердого тіла*. 2004. Т. 5. № 2. С. 391–394.

2005

110. Новосядлий С. П., Запужляк Р. І., Мельник П. І. Прогнозування надійності структур великих інтегральних схем за допомогою імпульс-

сних нерівноважних вольт-фарадних характеристик. *Фізика і хімія твердого тіла*. 2005. Т. 6. № 1. С. 153–160.

2006

111. Мельник П.І., Дмитрів І.І., Петрик І.Я. Дифузійне хромовання плазмонапиленого залізного порошку. *Фізика і хімія твердого тіла*. 2006. Т. 7. № 2. С. 349–351.

112. Петрик І. Я., Мельник П. І., Перкатюк І.Й. Твердофазні перетворення в металічних сплавах і дифузійні процеси в кристалічних системах. *Фізика і хімія твердого тіла*. 2006. Т. 7. № 4. С. 809–811.

113. Петрик І. Я., Мельник П. І. Дифузійне хромовання електролітичних осадів. *Металознавство та обробка металів*. 2006. Т. 7. № 4. С. 8–10.

2007

114. Мельник П. І., Петрик І. Я. Роль поліморфних перетворень в металах в процесі їх хіміко-термічної обробки. *Фізика і хімія твердого тіла*. 2007. Т. 8. № 1. С. 191–195.

115. Мельник П. І., Петрик І. Я., Крамар В. М., Перкатюк І. Й. Наближена оцінка взаємозв'язку енергії твердофазного перетворення в металах з прихованою теплотою процесу. *Фізика і хімія твердого тіла*. 2007. Т. 8. № 2. С. 405–407.

116. Мельник П. І., Новосядий С.П., Бережанський В. М., Вівчарук В. М. Спектрометрія в субмікронній технології ВІС. *Фізика і хімія твердого тіла*. 2007. Т. 8. № 4. С. 791–800.

117. Бесов А. В., Петрик І. Я., Мельник П. І. Фізико-хімічні умови одержання гомогенних порошоків системи Co-Cr-Mo-Ni із заданою концентрацією компонентів. *Фізика і хімія твердого тіла*. 2007. Т. 8. № 4. С. 806–808.

2008

118. Мельник П. І., Петрик І. Я., Дмитрів І. І. Вплив термообробки на зносостійкість порошкових матеріалів. *Міжнар. наук.-техніч. конф. кафедр академії та спеціалістів залізничного транспорту і підприємств*. Харків, 2008. С. 84.

119. Мельник П. І., Петрик І. Я., Дмитрів І. І. Вплив режиму формування структури покриття на його зносостійкість. *II наук.-техніч. конф. «Проблеми хімотології»*. Київ, 2008. С. 35.

2009

120. Мельник П. І., Крамар В. М., Цідило І. В. Роль поверхневих станів у процесах утворення граничних шарів антифрикційних рідин. *Прикарпатський вісник НТШ*. 2009. № 1(5). С. 128–134.

2010

121. Мельник П. І., Крамар В. М., Цідило І. В., Петрик І. Я. Роль поверхневих станів у процесах утворення граничних шарів антифрик-

ційних рідин. *Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського ун-ту права ім. Короля Данила Галицького*. 2010. Т. 1. № 2. С. 167–177.

122. Мельник П. І., Петрик І. Я. Поверхнєве зміцнення ливарної заготовки в процесі литва. *Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського ун-ту права ім. Короля Данила Галицького*. 2010. Т. 1. № 3. С. 75-80.

123. Мельник П. І., Петрик І. Я. Твердофазні перетворення як складова механізму формування зносостійких покриттів. *Міжнар. наук.-техніч. конф. «Сучасні проблеми трибології»*. Київ, 2010. С. 43.

124. Мельник П.І., Петрик І.Я., Крамар В.М. Ефект змащування вузлів тертя з точки зору електростатики. *Матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. «Проблеми хімотології» (20–24 вересня 2010 р., м. Київ)*. Одеса : «Астропринт», 2010. С. 67–69.

125. Мельник П.І., Петрик І.Я. Вплив режиму формування структури покриття на його зносостійкість. *II наук.-техніч. конф. «Проблеми хімотології»*. Київ, 2010. С. 35.

126. Мельник П. І., Крамар В. М., Петрик І. Я. Ефект змащування вузлів тертя з точки зору електростатики. *III Міжнародна науково-технічна конференція «Проблеми хімотології»*. Київ, 2010. С. 31.

2011

127. Мельник П. І. Сучасні уявлення про механізм дифузійного формування поверхневого шару на залізі. *Фізика і хімія твердого тіла*. 2011. Т. 12. № 3. С. 719–726.

2012

128. Мельник П. І., Петрик І. Я. Вплив твердофазових перетворень у сплавах на формування їх структури та властивостей в процесі термічної обробки. *Міжнар. наук.-техніч. конф. «Матеріали для роботи в екстремальних умовах-4» (м. Київ)*. Київ, 2012. С. 90–91.

2013

129. Мельник П. І., Борщов В. А., Ніколенко А. М., Богданова Т.Є., Гришина І. М. Проблеми формування сучасного світогляду : крона та корені. *Збірник наук. праць Української державної академії залізничного транспорту*. Харків, 2013. С. 217–222. URL: http://kart.edu.ua/wp-content/uploads/2020/06/tht_136.pdf

130. Крамар В. М., Мельник П. І., Кіндрачук М. В. Аналіз кінетики руйнування поверхневих шарів пар тертя на основі енергетичної моделі. *Фізика і хімія твердого тіла*. 2013. Т. 14. № 1. С. 182–184.

АВТОРСЬКІ СВДОЦТВА НА ВИНАХІД

1. Земсков Г. В., Мельник П. И. Способ химико-термической обработки металлов и сплавов в твердой порошкообразной смеси. Авт. свид. № 172170 от 29 ноября 1963 г. Опубл. 22.06.1965. Бюл. № 12.

2. Земсков Г. В., Мельник П. И., Костенко А. В. Диффузионное солирование из песка с применением металлического магния. Авт. свид. № 195282 от 16 июля 1964 г. Опубл. 12.04.1967. Бюл. № 9.

3. Вовк С. Т., Мельник П. И., Жунковский Г. А., Евтушок Т. М. Спеченный сплав на основе карбида хрома. Авт. свид. № 678891 от 17 августа 1977 г.

4. Вовк С. Т., Гергега А. Н., Киричок П. П., Мельник П. И., Остафийчук Б. К. Керамический материал. Авт. свид. № 833847 от 3 июля 1979 г. Опубл. 30.05.1981. Бюл. № 20.

5. Надольный Г. Е., Алексеев Ю. И., Мельник П. И., Гриценко С. И. Способ термомеханической обработки поверхности деталей и устройство для его осуществления. Авт. свид. № 1392121 от 24 марта 1986 г. Опубл. 30.04.1988. Бюл. № 16.

6. Баранов А. А., Надворный Б. Е., Пашинский В. В., Горбатенко В. П., Галько А. В., Яненский Н. Е., Мельник П. И., Куриц И. Б. Способ обработки изделий из малоуглеродистых сталей. Авт. свид. № 1440046 от 24 июня 1986 г.

7. Кропивный В. Н., Мельник П. И., Соколовский М. Ф. Модификатор чугуна. Авт. свид. № 1576589 от 21 апреля 1988 г. Авт. свид. № 1576589 от 21 апреля 1988 г. Опубл. 07.07.1990. Бюл. № 25.

ПАТЕНТИ

1. Лучка М. В., Дерев'янку О. В., Корнієнко А. О., Ковальченко М. С., Забродський І. М., Мельник П. І. Пат. № 30731 України МПК С 25 Д 17/00 С 25Д 15/00. № 200712357. Електролізер для нанесення композиційних електролітичних покриттів. Заявл. 11.03.2006. Опубл. 11.03.2008. Бюл. № 5.

З ГАЗЕТНИХ ПУБЛІКАЦІЙ

1. Мельник П. Не заради покаяння. Слід визнати нам помилки в інтернаціональному й патріотичному вихованні молоді. *Молодий комунар*: орган Кіровоградського обкому АКСМУ. 1988. № 15 (3990). 9 квітня. С. 4.

Відгук: Карпенко В. Гласність вимагає відповідальності. (З приводу деяких публікацій у газеті «Молодий комунар»). *Молодий комунар*: орган Кіровоградського обкому АКСМУ. 1988. 22 жовтня. С. 5.

2. Мельник П. Захистити мову – справа уряду. *Молодий комунар*: орган Кіровоградського обкому АКСМУ. 1989. № 11 (4038). 11 березня. С. 9.

3. Мельник П. Чи потрібний перехід на зимовий та літній час. *День*. 2011. № 57–58. П'ятниця–субота, 1–2 квітня. С. 12.

КЕРІВНИЦТВО КАНДИДАТСЬКИМИ ДИСЕРТАЦІЯМИ

1. Михайлів Н. П. Підвищення стійкості інструменту для гарячого штампування дифузійним хромохіміюванням : автореф. дис. ...

канд. техн. наук : 05.16.01 / Нац. техн. ун-т України «Київ. політехн. ін-т». Київ, 1996. 15 с.

2. Федорак Р. М. Закономірності формування приповерхневого шару на титані у процесі дифузійного насичення вуглецем і залізом: автореф. дис. ... канд. фіз.-мат. наук : 01.04.18 / Прикарпат. ун-т ім. В. Стефаника. Івано-Франківськ, 2002. 19 с. (Науковий керівник на початковому етапі виконання роботи).

3. Петрик І. Я. Вплив твердофазних перетворень на формування структури сплаву в процесі дифузійного насичення і спікання порошкових матеріалів : автореф. дис. ... канд. техн. наук : 05.16.01 / Нац. техн. ун-т України «Київ. політехн. ін-т». Київ, 2009. 20 с.

ОПОНУВАННЯ ДИСЕРТАЦІЙ

1. Хижняк В. Г. Розробка фізико-хімічних та технологічних основ нанесення на поверхню сталей та твердих сплавів двокомпонентних покриттів на основі карбідів перехідних металів для підвищення службових характеристик виробів : автореф. дис. ... д-ра техн. наук 05.16.01 / НАН України; Ін-т проблем матеріалознавства ім. І. М. Францевича. Київ, 1998. 33 с.

2. Лоскутова Т. В. Комплексне насичення вуглецевих сталей і твердих сплавів ніобієм та хромом : автореф. дис. ... канд. техн. наук : 05.16.01 / Нац. техн. ун-т України «Київ. політехн. ін-т». Київ, 2004. 15 с.

МАТЕРІАЛИ ОСОБИСТОГО АРХІВУ П. І. МЕЛЬНИКА

1. Мельник П. І. Шановна редакціє газети «Молодий комунар». (26.01.1988; 4 с. машинопису).

2. Мельник П. І. На словах – одно, на деле – другое. (07.06.1988; 1 с. машинопису).

3. Мельник П. І. К вопросу об однопартийности. (Без дати; 1 с. машинопису).

4. Мельник П. І. В ВАК при Совете Министров СССР. (01.06.1989; 1 с. машинопису; це протестний лист з приводу захисту в спецраді Білоруського політехнічного ін-ту дисертації О. С. Стеценка «Підвищення зносостійкості деталей обладнання для виробництва цементу методами хіміко-термічної обробки». Автор листа звинувачує дисертанта у плагиаті, науковій недобросовістості, у спробах тиску на нього з боку дисертанта, який співпрацював з КДБ, і відстоює думку, що автор дисертації «не може претендувати на присвоєння йому ученого ступеня кандидата наук»).

5. Мельник П. І. <Відповідь на лист підполковника запасу Закар'яна>. (29.01.1989; 2 с. машинопису).

6. Мельник П. І. Ответ анониму. (Размышления по поводу одной статьи в «Известиях». (10.02.1989; 2 с. машинопису; йдеться про анонімну статтю «Перестройка и ответственность», надруковану в № 33 центральної радянської газети «Известия» 2 лютого 1989 р.).

7. Мельник П. І. В редакцію пропаганди «Щотижня у четвер». (25.04.1989; 2 с. машинопису; про внутрішній паспорт як втручання в особисте життя людини і негативні наслідки для економіки держави прописки людей до певного місця проживання).

8. Мельник П. І. Чому позбавили мене права публічно виступити в обласній газеті «Прикарпатська правда»? (1-а пол. 1990; 3 с. машинопису; про доцільність будівництва спільного радянсько-американського підприємства «Арніка» з переробки сировини, яку випускає «Хлорвініл»).

9. Мельник П. І. <Лист з приводу виступу на українському радіо 3 лютого 1994 р. Чародеева і Марченко про одномовність та символіку України>. (2 с. машинопису).

10. Мельник П. Толерантність чи нижчевартність! (29.05.1995; 3 с. машинопису).

11. Мельник П. <Реакція на прослухану 11 квітня 2002 р. о 22 год 15 хв. передачу під назвою «Я так думаю...»; основне питання роздумів: «чому так жиди ненавидять українців?»> (1 с. рукописного тексту).

12. Мельник П. <Лист з приводу висловленої в пресі пропозиції захистити мовні права українців ще одним законом>. (11.06.2002; 1 двосторонній аркуш рукописного тексту; основна ідея: «усе в державі стане на свої місця і носіями української мови стане весь народ України»).

13. Мельник П. Шановна редакція «ДТ» (січень 2003; 3 арк. рукописного тексту і 1 двосторонній аркуш машинопису; роздуми з приводу статті В. Дружбинського «останній злочин тирана», надрукованої у вип. 1 газети «Дзеркало тижня» від 10–17 січня 2003, відповідь на несправедливі звинувачення українців з боку євреїв у антисемітизмі, у участі в погромах і страхах євреїв; основна ідея листа – спроба ініціювати відкриту і присутню розмову у пресі про взамовідносини «жидів і українців не лише в Україні, а й за її межами» для того, аби чітко «з'ясувати, кому вигідне нагнітання напруги між націями, звеличуючи одних і принижуючи інших»).

14. Мельник П. Шановна редакція газети «Сільські вісті» (02.02.2004; 1 двосторонній арк. рукописного тексту; з приводу рішення суду закрити газету «Сільські вісті»).

15. Мельник П. У редакцію «Українська газета плюс» (23.01.2006; 2 с. машинопису; про несприйнятливність до плюралізму думок покоління, вихованого комуністичною ідеологією).

16. Мельник П. Репліка. (0,5 с. машинопису; з приводу повчань тодішнього міністра закордонних справ К. Грищенка опозиції, як вона має поводити себе за кордоном).

17. Мельник П. Роздуми над пережитим. (≈ Січень 2012; 1 с. машинопису).

18. Мельник П. <Лист-підтримка до Ю. В. Тимошенко у зв'язку з етапуванням її до Качанівської колонії>. (≈ Січень 2012; 1 с. машинопису).

ПУБЛІКАЦІЇ ПРО П. І. МЕЛЬНИКА

1. Вчені Прикарпаття. Біографічний довідник (XX–XXI ст.) / голов. ред. О. Джура. Брошнів : Таля, 2003. С. 286.
2. Мельник Петро Іванович – до 70-річчя від дня народження. *Фізика і хімія твердого тіла*. 2004. Т. 5. № 2. С. 398–399.
3. Пам'яті професора Мельника Петра Івановича. *Фізика і хімія твердого тіла*. 2013. Т. 14. № 3. С. 682. URL: http://page.if.ua/uploads/pccss/vol14/Nekrolog_Melnyk.pdf
4. Кіндрачук М. В. Мельник Петро Іванович. *Енциклопедія сучасної України*: у 25 т. Київ, 2018. Т. 20: Медична-Мікоян / редкол.: І. М. Дзюба, М. Г. Железняк та ін.; Ін-т енциклопедичних досліджень НАН України, Наукове товариство імені Шевченка. С. 125. URL: http://esu.com.ua/search_articles.php?id=66345.
5. Залишатися людиною, або Не дати померти пам'яті. Документальний фільм. Творчий проєкт І. В. Козлика. Режисер І. В. Козлик. Оператори І. В. Козлик та О. М. Ольховський. Тривалість 2 год. 51 хв. 49 сек. 2-а редакція – 2 год. 9 хв. 50 сек. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=oduG25bWjLA> або: https://mega.nz/#!4bBFzZpb!0azs2oa1ZhEODm1EfKoZVSVD5_am54iB5BgZ66eSYes.

ПУБЛІКАЦІЇ, ПРИСВЯЧЕНІ П. І. МЕЛЬНИКУ

1. Новосядий С. П. Високоєфективні структури ФЕП : монографія. Івано-Франківськ : Вид-во Прикарпат. нац. ун-ту ім. В. Стефаника, 2015. 370 с. На с. 9 у правому верхньому куті напис: «Професорові Мельнику Петру Івановичу присвячується».

© Упорядкував І. В. Козлик

ПОКАЖЧИК ІМЕН

А

Алексеев Ю. І. 131
Анашкін В. 31
Андрусів Г. В. 16, 21, 22, 26, 112
Андрухів О. 10
Антонів М. П. 16, 22, 25, 41, 42, 43,
112
Аулін В. В. 122

Б

Бабій Л. 10
Баликов В. С. 122
Бандера С. 106
Баран Є. 9
Баранов О. О. 91, 131
Б. Д. див. Дуриба Б.
Беляєв В. К. 123
Бережанський В. М. 129
Береза Р. 80
Березка Н. І. 10
Белов 43
Бесов А. В. 129
Богданова Т.Є. 130
Бойчук І. І. 16, 22, 26, 41, 69, 112
Бойчук-Коцюбинська С. 9
Борисова А. Л. 91
Бородайкевич З. П. 120
Борщов В. А. 130
Буджак Я. С. 16, 49, 60, 72, 98,
112, 119
Бучак А. М. див Мельник А. М.
Бучак Є. 74

В

Вагаманюк В. І. 120
Ващенко А. Н. 126
Венгреневич Р. Д. 121, 122
Веслобіцька С. 10
Вівчарук В. М. 129
Вовк С. Т. 120, 121, 122, 123, 131
Возняк М. 32
Возняк П. 32
Драгомерецький М. І. 121
Дружбинський В. 133

Волков В. Б. 123
Волошин А. 10
Воробйова В. Я. 120
Ворошнін А. Г. 91

Г

Габрель М. М. 16, 108, 110, 111,
112
Галико А. В. 124, 131
Ганцюк В. М. 126
Г. Г. див. Потравна Г. Г.
Герєга А. Н. 131
Глибчук В. М. 125, 126
Голога В. 95
Голяк М. І. 127
Горбатенко В. П. 131
Горбунов Н. С. 89
Горинь М. М. 16, 43, 44, 45, 46, 49,
51, 106, 112
Горичок Б. О. 121, 122
Гошовська П. М. 16, 22, 23, 25, 31,
47, 112
Гошовський І. М. 16, 54, 67, 112
Грищенко С. І. 131
Гришина І. М. 130
Грищенко К. 133
Гуменілович І. 32
Гура 42

Д

Даниленко В. А. 123
Дацко П. В. 128
Демків Д. П. 10, 17, 29, 31, 32, 33,
39, 42, 43, 113
Дерев'яно О. В. 131
Джура О. 134
Дзвінчук У. 9
Дзюба І. М. 134
Діденко К. П. 39, 77
Дмитрів І. І. 129
Добрунов Ю. В. 120
Довгий О. Я. 127
Дорофеев Н. Н. 122

Дубовик І. 10
Дубовик М. М. 27, 77, 80
Дудяк А. П. 9, 17, 105, 110, 113
Дудяк Р. Я. 9, 17, 54, 113
Дуриба Б. 29, 33, 38, 42, 75, 77

Е

Ейдельман С. Д. 46, 86
Епiк О. П. 57, 92, 124

Є

Євтушок Т. М. 131

Ж

Жаровський І. В. 120, 121, 122
Железняк М. Г. 134
Жунковський Г. А. 131

З

Забродський І. М. 131
Заверуха О. В. 126
Зайцев Ю. Н. 118
Закар'ян 132
Запухляк Р. І. 127, 128
Зауличний Я. В. 17, 61, 68, 113
Земськов Г. В. 89, 119, 121, 122,
130

І

Іванов А. П. 121
Іванок В. В. 125
Іванська В. М. 28, 102, 103, 104
Іванців Н. І. 127
Іващук Д. В. 122

К

Кайкан А. С. 127, 128
Калинюк М. В. 127
Капелюх А. О. 128
Карасевська О. 10
Карпенко В. 131
Кацемон О. 32
Келебай М. 30
Керкуш І. Р. 126

Кикена Б. І. 125
Кикена Т. Б. 125
Киричок П. П. 131
Кислий П. С. 53, 92
Кіндрачук М. В. 10, 17, 21, 54, 56,
58, 59, 61, 72, 93, 98, 107,
113, 118, 130, 134
Кланічка В. М. 128
Клименко І. С. 23
Коваленко В. В. 122
Ковальченко М. С. 131
Коган Р. А. 119
Козак О. Н. 17, 68, 97, 113
Козлик І. В. 4, 7, 9, 17, 20, 28, 70,
108, 113, 134
Колобов Г. А. 120
Кондратенко А. 94
Коновалець Є. 106
Коновалик М. 46
Копей Б. В. 124
Копей Ю. 10
Корнага Я. І. 10, 17, 53, 63, 65, 95,
108, 113
Корнієнко А. О. 131
Косматов А. 40
Костенко А. В. 130
Костів М. 10
Коцюбинський В. О. 128
Кошеленко Г. П. 124
К. П. див. Левченко К. П.
Крамар А. В. 127, 128
Крамар В. М. 9, 17, 21, 54, 58, 59,
68, 71, 72, 93, 105, 106, 108, 109,
110, 114, 124, 125, 126, 127, 129,
130
Крамар Н. К. 128
Криштал М. А. 55, 92
Кропивний В. Н. 118, 131
Круцан А. М. 123
Кук Т. М. 121
Курилів О. І. 9, 17, 52, 53, 97, 114
Куриць І. Б. 131
Кушта Г. П. 46, 86

Л

Лагодюк В. М. 18, 42, 67, 114
Лазарєв В. Б. 121
Левченко К. П. 35, 77
Леся Українка 37
Лобода П. І. 10, 18, 20, 56, 58, 60,
63, 64, 65, 66, 67, 68, 114
Лобурак В. Я. 18, 67, 93, 114
Лобурак Я. 93
Локотош Л. 10
Лопатюк С. В. 123
Лоскутов В. Ф. 61, 92
Лоскутова Т. В. 132
Лучка М. В. 58, 93, 98, 107, 118,
123, 124, 131
Ляшкевич Б. Н. 120

М

Мазур Н. 10
Маліборський 38
Мандзюк В. І. 128
Марченко 133
Марусяк Р. А. 122
Маслюченко В. К. 44
Матійчук Є. П. 10, 18, 26, 32, 43,
47, 51, 52, 80, 94, 105, 114, 120,
121, 122
Мацкевич Ю. 46
Медзін С. А. 122
Межиловська Л. 127
Мелехов Р. К. 123
Мельник А. А. 106
Мельник А. М. 26, 73, 74
Мельник Б. І. 23, 25, 29-43, 75, 76,
77, 78, 79
Мельник В. І. 23, 25, 74
Мельник І. О. 22, 23, 25, 73, 74
Мельник І. П. 9, 18, 21, 24, 42, 51,
67, 70, 114
Мельник М. І. 23, 25
Мельник П. О. 23
Мельник О. Г. 22
Мельник О. І. 25, 73
Мельничук С. В. 128

Микитюк Р. Ю. 58, 98, 118, 121,
122, 123, 125, 126
Мілюхіна Л. В. 119
Миронюк І. Ф. 121
Михайлів Б. 9
Михайлів М. І. 9, 18, 61, 65, 97, 114
Михайлів Н. П. 119, 125, 127, 131
Михайльонка Р. 127
Михайльчук Л. 10
Мойсишин В. 9
Мошнягул В. В. 124
Мудрий С. І. 18, 20, 57, 59, 115
Мунтяну Р. Т. 123

Н

Надворний Б. Н. 124, 131
Надольний Г. Є. 131
Никируй Л. І. 127
Никитюк А. Ф. 126
Ніколенко А. М. 130
Новосядий С. П. 18, 21, 51, 64,
66, 72, 95, 98, 106, 107, 115, 119,
127, 128, 129, 134

О

Олефіренко 32
Ольховський О. М. 9, 134
Онуфрик О. 95
Остафійчук Б. К. 98, 119, 123,
128, 131
Онищенко Г. Г. 121, 122

П

Павленко П. 40
Павлишин З. П. 10, 31, 32, 33
Павлін А. К. 45, 86
Пастернак І. 9
Пашинський В. В. 131
Перкатюк І. Й. 127, 129
Петрик І. Я. 18, 70, 109, 110, 115,
129, 130, 132
Петрина Ю. Д. 53
Пиц М. В. 127

Плаксюк О. 37, 38
Поліщук А. В. 120
Попадюк А. 29
Порайко І. В. 109
Порайко С. 109
Порайко Ю. І. 18, 20, 21, 63, 97,
109, 115
Посацький М. 36
Потравна Г. Г. 32
Потравний М. П. 30, 32, 33, 77
Прохоренко В. Я. 59, 93
Псарьов В. І. 45, 86

Р

Райченко О. 91
Раранський М. Д. 9, 19, 47, 48, 50,
62, 115
Раренко І. М. 19, 21, 46, 47, 115,
124
Резнік С. І. 119
Решетняк Ю. С. 118, 120, 121,
122, 123
Римська Є. А. 124
Рогальчук Р. 10
Романів О. 94
Романчак М. П. 64, 94

С

Садівнікова С. П. 122
Салій Я. П. 127
Салтиков-Щедрін М. Є. 34, 35
Самойлов Д. С. 70, 71
Самсонов Г. В. 57, 92
С. Д. див. Сондей Т.
Северова Т. Б. 123
Сенітович Я. 10
Сидоренко С. І. 98, 119, 127
Синицька В. Ф. 120, 122
Синьковський А. С. 122
Сімків О. 32
Скорород В. В. 55, 92
Слюсенко Л. А. 126
Смик Л. П. 122
Соколовський З. Б. 19, 20, 21, 67,
96, 115

Соколовський М. Ф. 58, 63, 94, 98,
118, 124, 131
Сондей Т. 33
Сороката Т. С. 32, 36-39, 77
Сороневич В. В. 121
Сталін Й. В. 10, 40
Стахіра Й. М. 10, 19, 44, 46, 47, 51,
115
Стахіра П. Й. 10
Стефурак Н. 21
Стеценко О. С. 118, 124, 131
Сухоробрий В. Н. 126

Т

Тараєвський С. І. 124
Терлецький А. 95
Тимочко Б. М. 121
Тимошенко В. А. 118
Тимошенко Ю. В. 133
Ткач В. І. 123
Т. С. див. Сороката Т. С.
Тумаркін В. 71

Ф

Фаре Д. М. 44
Фаре М. К. 44, 86
Федорак Р. М. 127, 128, 131
Федорів В. Д. 128
Федорченко І. М. 123
Федяніна Н. 10
Фетісова М. М. 89
Франко (Тацуняк) А. 28
Франко А. Д. 10, 19, 20, 28, 83, 116
Франко І. Я. 19, 28, 37
Франко М. 80, 85
Франко О.-В. 84
Франко О. О. 10, 19, 21, 26, 27,
28, 29, 31, 32, 85, 116
Фреїк Д. М. 127
Фрик О. 95
Фудалі М. І. 19, 42, 43, 116

Х

Хижняк В. Г. 19, 60, 61, 66, 93,
116, 132

Хома М. І. 128
Хрущов М. С. 40

Ц

Цап І. В. 118
Цідило І. В. 19, 21, 63, 65, 96, 115,
129

Ч

Чародеев 133
Чаурелі М. 40
Чмелик Т. 97

Ш

Шарка 33
Шевчук П. Р. 122, 123

Шкільнюк В. В. 9
Шкільнюк В. С. 50, 87
Шлюко В. Я. 124
Шмигельська М. 10
Шорина Л. Л. 120, 121
Шумилов В. Н. 124

Ю

Юркова О. І. 57

Я

Яненский В. Н. 124, 125
Яненський Н. Є. 118, 124, 125,
131
Янукович В. 24, 109
Яремій І. П. 128

Науково-популярне видання

**Залишатися людиною
(Книга про професора Петра Івановича Мельника)**

(українською мовою)

Автор-упорядник
ІГОР ВОЛОДИМИРОВИЧ КОЗЛИК

*Проект здійснено за базової фінансової підтримки
**М. М. Габреля, Я. І. Корнаги, М. В. Кіндрачука, В. М. Крамара,
В. М. Лагодюка, П. І. Лободи, Є. П. Матійчука, С. П. Новосядлого***

Верстка, оригінал-макет	І. В. Козлик
Редактор англomовних текстів	І. А. Пастернак
Обкладинка	І. С. Петров

Підписано до друку 02.03.2021. Гарн. Bookman Old Style.
Умовн. др. арк. 8,1. Тираж 300 прим.

Видавець та виготівник «Симфонія форте»
76019, м. Івано-Франківськ, вул. Крайківського, 2
тел. (0342) 77-98-92

Свідцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру видавців
та виготівників видавничої продукції: серія ДК № 3312 від 12.11.20